

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Zaqatalada
toydan çıxan
kişini
maşın
vurub
öldürdü
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 8 oktyabr 2018-ci il Bazar ertəsi № 211 (7100) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Tehrandan işğalçı ölkəyə növbəti dəstək

İrandan Ermənistana daha bir "nəfəslik" açıldı - Ermənistana ikinci qaz kəməri işə düşür

yazısı səh.9-da

Bu gün AŞ PA-nın payız sessiyası başlayır: Qarabağ da gündəmə gətiriləcək

yazısı səh.3-də

Bakıdakı klub rəhbərindən nümunəvi addım: "Şəhid övladlarına məşqlər pulsuzdur"

yazısı səh.13-də

Paşinyanın 5 ayı - hələ də küçələrdədir

yazısı səh.3-də

Bal yarmarkası başlayır: təmiz balı necə seçək?

yazısı səh.14-də

Cürüstandakı soydaşlarımızın təhsil problemi - Zəlimxan Məmmədliyə təklif

yazısı səh.14-də

Türkiyə iqtisadiyyatı böhrandan çıxır

yazısı səh.12-də

Bakıya dönan Musa Yaqub:

"Məni onların sevgisi həyata qaytardı..."

yazısı səh.4-də

Gimnaziyada biabırçılıq: direktor müavini dayəni döydü

yazısı səh.2-də

Əlimizdəki təhlükə: ağıllı telefonların bir xeyri, min ziyanı var

yazısı səh.15-də

FRANSA PREZİDENTİ GƏLİR - BAKIYA ƏLİDOLU, İRƏVANA ƏLİBƏŞ

Makron bu həftə Qafqazın müharibə vəziyyətində olan iki ölkəsində olacaq; səfər ərəfəsi Paşinyan hökuməti Rusiyaya reverans elədi, Parisdən təpki gəldi; Bakıda isə Fransa liderinin iştirakı ilə iki ölkə arasında ilk hərbi kontrakt imzalanacaq; Qarabağ da gündəmdə...

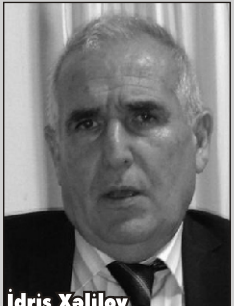
musavat.com
Togrul Ismayil

yazısı səh.8-də

MTN çetəsinin ifşasının 3 ili - Eldar Mahmudov və adamları üzə çıxır

Sabiq nazirə tam şəkildə sərbəst hərəkət izni verilməsinin ardınca onun çevrəsindəki general haqda da ilginç xəbər yayılıb; qudası həbsdə olan Vidadi Məmmədov Elmlər Akademiyasına necə gedib çıxıb?

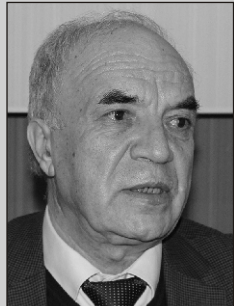
yazısı səh.5-də

İdris Xəlilov

Tanınmış kardioloq:
"Mən pasiyentlərimin 90 faizinə bir dərman yazıram"

yazısı səh.7-də

Əhməd Qəşəmoğlu:
"Ailədə 3 uşağın olması arzuolunandır"

yazısı səh.10-də

Vahid Əhmədovun müharibə təklifi dəstəkləndi

yazısı səh.9-də

8 oktyabr 2018

İlham Əliyev Putinə zəng etdi

Oktyabrın 7-də Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Rusiya prezidenti Vladimir Putinə telefonla zəng edib. Musavat.com xəbər verir ki, Azərbaycan prezidenti Vladimir Putinə ad günü münasibətilə səmimi qəlbən təbriklərini çatdırıb, ona Rusiya xalqının firavanlığına naminə prezidentlik fəaliyyətində yeni-yeni uğurlar, möhkəm cansağlığı arzulayıb.

Rusiya prezidenti Vladimir Putin göstərilən diqqətə və təbriklərə görə minnətdarlığını bildirib.

Dövlət başçılan ölkələrimiz arasında strateji tərəfdaşlığa əsaslanan dostluq münasibətlərinin bütün sahələrdə uğurla inkişaf etdiyini vurğulayıb, əməkdaşlığımızın bundan sonra da genişlənməsinə və möhkəmlənməsinə əminliklərini ifadə ediblər.

Bakıda bu avtobuslarda Wi-Fi quraşdırıldı

Bakıda sərnişinləşmə xidmətində yenilik edilib. Bu barədə "Xaliq Faiqoglu" MMC-dən verilən məlumatda bildirilib. Qeyd olunub ki, şirkətin istismarında olan və nömrələri aşağıda qeyd edilmiş 3 ədəd "İsuzu Citiport" markalı avtobuslarda "Free Wi-Fi" adlı yeni "wi-fi" cihazı quraşdırılıb. İnternetə qoşularkən telefonunuzun ekranına çıxacaq bu formanı dolduraraq pulsuz internetdən istifadə edə bilərsiniz:

- 99-JP-515 - 18 sayılı marşrut xətti;
- 99-JM-355 - 65 sayılı marşrut xətti;
- 99-JP-535 - 85 sayılı marşrut xətti.

Əsrin döyüşü: Nurməhəmmədov Makqreorcu əzdi

Oktyabrın 7-də qarışıq döyüş növünün (MMA) UFC 229 kateqoriyası üzrə ən güclü idmançılar hesab edilən rusiyalı Həbib Nurməhəmmədov və irlandiyalı Konor Makqreorcu arasında döyüş keçirilib. Musavat.com xəbər verir ki, əsrin döyüşü adlanan görüş Las Veqas şəhərindəki "T-Mobile Arena"da baş tutub.

Gərgin keçən qarşılaşma 30 yaşlı qaydasız döyüşçü rusiyalı Həbib Nurməhəmmədovun qələbəsi ilə başa çatıb. Həbib dördüncü raundda hakimlərin yekdil qərarı ilə irlandiyalı Konor Makqreorcu üzərində qələbə qazanıb.

Bu, Nurməhəmmədovun karyerası ərzində qazandığı 27 döyüşdə 27-ci qələbəsidir. Həbib 2017-ci ildə amerikalı döyüşçü El Yakvintanı məğlub edərək yüngül çəkidə çempion adı qazanmışdı. Nurməhəmmədovun bu döyüşdən əldə etdiyi qonorar 2 milyon dollar olub.

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!

Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01

Deputatdan 18 oktyabr xahişi

Gələcək həftə 18 oktyabr Azərbaycanın Dövlət Müstəqilliyi Günü qeyd edəcəyik. Artıq 27 ildir ki, Azərbaycan özünün müstəqilliyinin bərpasını qeyd edir. Tariximizin şərəfli səhifəsi olan Müstəqillik Günü bu dəfə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illik yubileyinə təsadüf edib.

Xatırladaq ki, ölkə prezidentinin sərəncamı ilə 2018-ci il "Cümhuriyyət ili" elan olunub və bu münasibətlə bir sıra vacib, həmçinin möhtəşəm tədbirlər, o cümlədən iki hərbi parad, parlamentin 100 illiyi və s. keçirilib. İllərdir danışılan bir məsələ yenə də açıq qalır. Söhbət müstəqilliyə səs verməmiş, ona imza atmış deputatların problemlərinin həlli, onlara xüsusi statusun verilməsindən, eyni zamanda 18 oktyabrın qeyri-ış günün elan edilməsi ilə bağlı təşəbbüslərə hələ ki müsbət cavab verilməməsindən gedir.

İstiqlalçı deputat Vahid Əhmədov bununla bağlı "Yeni Müsavat"a deyib ki, 18 oktyabr Azərbaycanın müstəqillik tarixində ən önəmli günlərdən biridir: "Məhz həmin gün Azərbaycan müstəqilliyini bərpa edib və dünya dövlətlərinin rəhbərləri də daha çox

həmin gün bizi təbrik edirlər. Müstəqillik Aktına imza atan insanların müəyyən problemləri var, biz defələrlə bu barədə müraciətlər etmişik. Amma çox təəssüf ki, həmin insanlar bu gün də öz haqlarını ala bilməyib. Mən cənab prezidentdən xahiş edirəm, bu il Cümhuriyyətimizin yaranması ilə bağlı təşəbbüslərə hələ ki müsbət cavab verilməməsindən qorunulmasın. Onların pensiya təminatı məsələsi də açıq qalıb, onlara prezident təqaüdü də ayırmaq olar".

V.Əhmədov qeyd etdi ki, Azərbaycan dövlətinin imkanları kifayət qədər böyükdür: "Cənab prezident də humanist insandır, bu sahədə

də müəyyən addımlar atmasını ondan xahiş edirəm. Bu insanların əksəriyyəti dünyasını dəyişib, amma sağ qalan, həyat şəraiti çox ağır olanlar da var. Mən ABŞ-da olarkən baxdım, vaxtilə ölkənin müstəqilliyinə səs verən 56 nəfərin hər biri barədə kitab yazılıb. Müstəqillik elə bir məfhumdur ki, ona səs verən insanların nəzərdən qaçımaq olmaz, bu, bizim tariximizdir. Həmçinin 18 oktyabrın bayram gününü kimi qeyd olunması da vacibdir, yəqin ki, gec-tez biz Azərbaycanın Müstəqillik gününü bayram kimi edəcəyik. Müstəqillikdən qiymətli heç nə yoxdur".

□ ELŞAD, "Yeni Müsavat"

İnterpolun axtardığı azərbaycanlı həbs olundu

Ukraynanın Belqrod-Dnestr sərhəd-buraxılış məntəqəsinin əməkdaşları İnterpol tərəfindən axtarılan 35 yaşlı Azərbaycan vətəndaşını saxlayıblar. Qaynarinfo.az xəbər verir ki, azərbaycanlı Ukraynaya Gürcüstan qeydiyyatında olan avtomobillə daxil olarkən saxlanılıb. Sənədlərin yoxlanılması zamanı onun İnterpol xətti ilə axtarıldığı üzə çıxıb.

Sərhədcilər hadisə barəsində İnterpolun Ukrayna nümayəndəliyinə xəbər veriblər və azərbaycanlının axtarışında olduğu təsdiqlənib. O, həbs edilib. Onun Azərbaycanda qaçaqmalçılıq və narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ittihamı ilə axtarıldığı müəyyənənib. Sərhədcilər azərbaycanlıyı yerli polis əməkdaşlarına təhvil veriblər.

Gimnaziya da biabırçılıq: direktor müavini dayəni döydü

Sumqayıtda internat tipli gimnaziya da direktor müavini dayəni döyərək xəstəxanaya yerləşdirilmiş şəxs özü belə iddia edir. Qarşı tərəf isə baş verənlərə münasibət bildirməkdən boyun qaçırb.

"Xəzər TV" xəbər verir ki, insident Sumqayıt şəhər Internat tipli Gimnaziyanın direktor müavini Ayten Əliyeva ilə həmin məktəbdə dayəni döyən Sevil Həsənova arasında olub. Zərərçəkmiş Sevil Həsənovanın sözlərinə görə, o növbədə olarkən internatın çətin tərbiyə olunan uşaqlarından biri çarpayını qırıb. Bundan sonra həmin uşağın valideyni gimnaziya deyərək deyərək direktor müavini Ayten Əliyevanın təkidi ilə ona qarşı izahat alınıb.

Dayə Sevil Həsənova qərəzli izahatı aradırkən direktor müavini Ayten Əliyeva ilə aralarında mübahisə olub. Bu zaman direktor müavini dayəni təhqir edərək onu döyüb. Qadın zərərçəkmiş gücündən yığılaraq baş nahiyəsindən ağır xəsarətlər alıb. Zərərçəkmiş Təcili Tibbi Yardım avtomobili ilə xəstəxanaya çatdırılıb. Hazırda Sumqayıt şəhər Təcili Tibbi Yardım xəstəxanasında müalicə alan Sevil Həsənovanın vəziyyəti normala doğrudur.

"Xəzər Xəbər" sözügedən gimnaziya da olub. Özünü direktor kimi təqdim edən şəxs problemdən xəbərdar olduğunu desə də, açıqlama vermək istəməyib. Adı döyülmə faktında hallanan direktor müavini Ayten Əliyeva isə gimnaziya da olmasına baxmayaraq, müsahibə verməkdən boyun qaçırb. Faktla bağlı Zərərçəkmiş iddiası əsasında Sumqayıt şəhər Polis İdarəsində araşdırmalara başlanılıb.

Bu günün hava proqnozu: iştilər qayıdır

Oktyabrın 8-nə gözlənilən hava proqnozu açıqlanıb. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Departamentindən verilən məlumata görə, Bakıda və Abşeron yarımadasında hava dəyişikən buludlu, yağmursuz olacaq. Mülayim cənub küləyi gündüz arəbir güclənəcək. Havanın temperaturu gecə 13-16°, gündüz 18-21° isti təşkil edəcək.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında hava əsasən yağmursuz olacaq. Şərq küləyi gündüz arəbir güclənəcək. Temperaturun gecə 8-13°, gündüz 25-30° isti təşkil edəcəyi gözlənilir.

Yuxarı Qarabağ: Xankəndi, Şuşa, Xocalı, Xocavənd, Qubadlı, Zəngilan, Laçın, Kəlbəcər, həmçinin Daşkəsən-Gədəbəy rayonlarında gecə və səhər bəzi yerlərdə yağış yağacağı, duman olacağı, gündüz əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Cənub küləyi ayrı-ayrı yerlərdə arəbir güclənəcək. Havanın temperaturunun gecə 2-7°, gündüz 8-13° isti olacağı ehtimalı var.

Qazax, Gəncə, Goranboy, Tərtər, Ağdam, Füzuli, Cəbrayıl rayonlarında hava əsasən yağmursuz olacaq. Lakin gecə bəzi yerlərdə yağış yağacağı ehtimalı var. Cənub küləyi ayrı-ayrı yerlərdə arəbir güclənəcək. Havanın temperaturunun gecə 10-15°, gündüz 18-23° isti təşkil edəcəyi proqnozlaşdırılır.

Balakən, Zaqatala, Qax, Şəki, Oğuz, Qəbələ, İsmayilli, Ağsu, Şamaxı, Siyəzən, Şabran, Xızı, Quba, Xaçmaz, Qusar rayonlarında hava əsasən yağmursuz olacaq. Lakin gecə bəzi yerlərdə yağış yağacağı ehtimalı var. Səhər ayrı-ayrı yerlərdə duman olacaq. Şərq küləyi arəbir güclənəcək. Havanın temperaturunun gecə 5-8°, gündüz 12-16° isti, dağlarda gecə 0-5° isti, gündüz 6-10° isti, yüksək dağlıq ərazilərdə gecə 3-7° şaxta, gündüz 3-8° isti olacağı gözlənilir.

Mərkəzi Aran: Mingəçevir, Yevlax, Göyçay, Ağdaş, Kürdəmir, İmişli, Ağcabədi, Beyləqan, Sabirabad, Biləsuvar, Saatlı, Şirvan, Hacıqabul, Salyan, Neftçala rayonlarında hava əsasən yağmursuz olacaq. Lakin səhər bəzi yerlərdə yağış yağacağı, duman olacağı ehtimalı var. Cənub küləyi ayrı-ayrı yerlərdə arəbir güclənəcək. Havanın temperaturu gecə 11-16°, gündüz 18-23° isti təşkil edəcək.

Masallı, Yardımlı, Lerik, Lənkəran, Astara rayonlarında gecə və səhər bəzi yerlərdə yağış yağacağı, gündüz əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Səhər dağlarda duman olacaq. Şimal-şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturunun gecə 13-16°, gündüz 17-21° isti, dağlarda gecə 5-10° isti, gündüz 11-16° isti təşkil edəcəyi proqnozlaşdırılır.

Bu gün Strasburqda Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) payız sessiyası başlayır. Sessiya 8-12 oktyabr aralığında keçiriləcək. Sessiyada Azərbaycanla bağlı hər hansı bir məsələnin müzakirəsi gözlənilməsə də, Dağlıq Qarabağ məsələsi gündəmə gətiriləcək. Bunu "Trend"ə Azərbaycanın AŞ PA-dakı nümayəndə heyətinin rəhbəri Səməd Seyidov deyib.

Bu gün AŞ PA-nın payız sessiyası başlayır

Gündəlikdə Azərbaycanla bağlı müzakirə olmasa da, deputatlar Qarabağ problemini gündəmə gətirəcəklər

S.Seyidov bildirib ki, sessiyada birbaşa Azərbaycanla bağlı məsələ olmasa da, Dağlıq Qarabağ, qaçqın və məcburi köçkünlər məsələsi gündəmə gətiriləcək.

Qeyd edək ki, son yarım ildə REAL sədri İlqar Məmmədov başda olmaqla bir neçə siyasi məhbus azadlığa buraxılıb. Bu səbəbdən Azərbaycanla AŞ PA arasında son illərdə yaranan gərginliyin aradan qaldırılacağı bildirilir.

Politoloq Elçin Mirzəbəyli hesab edir ki, AŞ PA ən müxtəlif maraqların, mövqelərin toqquşduğu bir qurumdur. "Bu platformada vaxtaşırı Azərbaycanla bağlı da məqsədyönlü kampaniyaların aparılması təbii qəbul olunmalıdır. AŞ PA-da yaranan ziddiyyətlərin, anlaşmazlıqların əsasında isə ilk növbədə bu qurumun öz missiyasından uzaqlaşması, bilavasitə AŞ PA-ın səlahiyyətlərinə aid olmayan məsələlərlə məşğul olmasıdır. AŞ PA Avropa Şurasının məşvərətçi orqanıdır, qərar qəbul etmək səlahiyyətinə sahib deyil. Amma biz bəzən AŞ PA-nın ayrı-ayrı güc mərkəzlərinin əlində üzv dövlətlərə qarşı təzyiqlər funksiyasını yerinə yetirdiyinin şahidi oluruq. Bu isə şübhəsiz ki, son nəticədə Avropa Şurasının öz qarşısına qoyduğu məqsədlərə doğru irəliləməsinə maneə yaradır. Avropa Şurasının əsas məqsədi isə üzv ölkələrin əldə etdiyi və onların ümumi dəyərinə çevrilmiş ideal və prinsiplərin müdafiəsi və həyata keçirilməsi,

üzv ölkələr arasında həmrəyliyin əldə edilməsi, onların sosial-iqtisadi inkişafına dəstək verilməsindən ibarətdir. Amma təəssüf ki, biz bir çox hallarda bu təməl prinsipə zidd davranışların şahidi oluruq. Azərbaycanda mütəmadi olaraq əfv fərmanları imzalanır, amnistiya aktları qəbul edilir. Azərbaycan bunu bir dövlət olaraq öz konstitusiyasının və qanunvericilik aktlarının tələblərinə, dövlətimizin sosial və humanist mahiyyətinə uyğun şəkildə, təbii ki siyasi hakimiyyətin öz iradəsi əsasında həyata keçirir. Digər tərəfdən, beynəlxalq hüquqda "siyasi məhbus" anlayışı yoxdur. Heç Avropa Şurasının özü də bu məsələyə hüquqi terminologiya müstəvisindən aydınlıq gətirməyib, gətirməyəcək də. Çünki "siyasi məhbus" məsələsi hüquqi anlayış kimi nə ayrı-ayrı güc mərkəzlərinə, nə də onların dominant rol oynadığı beynəlxalq təşkilatlara lazım deyil. "Siyasi məhbus" məsələsi onlara daha çox siyasi təzyiqlə vasitəsi, elementi kimi lazımdır. Bu baxımdan, Azərbaycana münasibətdə də bəzi beynəlxalq təşkilatların ortaya atdıqları "siyasi məhbus" məsələsi də şərti xarakter daşıyır və heç bir hüquqi əsası yoxdur. Məqsədindən, motivindən asılı olmayaraq, istər siyasi mübarizə, istərsə də vətəndaş hüquqları ilə bağlı olsun, istənilən cinayət əməli cinayət məsuliyyəti yaradır. Burada arzu və istək, niyyət önəmli deyil, önəmli olan faktordur. Əgər sən siyasi hə-

dəflərinə çatmaq üçün cinayət törədirsənsə, deməli buna görə də məsuliyyət daşımalısan. Siyasi hədəflərinə görə yox, hədəfə çatmaq üçün törətdiyin cinayət əməlinə görə".

E.Mirzəbəyli i.Məmmədov barədə də danışdı: "İlqar Məmmədovu orta səviyyədən xeyli aşağı bir siyasətçi hesab edirəm və düşünürəm ki, əgər o cinayət əməlinə görə məsuliyyətə cəlb olunmasaydı, indi çoxları belə bir adamın varlığından xəbərsiz idi. Sessiyanın necə keçəcəyini isə öncədən proqnozlaşdırmaq istəməzdim. Azərbaycan hər zaman olduğu kimi situasiyaya uyğun davranacaq və təmsilçilərimiz də ölkənin maraqlarını, mövqeyini müdafiə etməyi bacaracaqlar. İstənilən beynəlxalq platformada Azərbaycan ərazilərinin işğalı faktını təkrar-təkrar, yorulmadan gündəmə gətirmək vacibdir. Avropa Şurası da bizə elə bunun üçün lazımdır. Yoxsa orada heç vaxt itirməyə də dəyməzdi. Bu məsələdə üstünlük haqqında düşünmək lazım deyil. İşğalçını və onun himayədarlarını heç bir beynəlxalq platformada rahat buraxmaq olmaz. Əgər kimsə düşünür ki, beynəlxalq təşkilatların hətta fantastik arzularını yerinə yetirsək, bu orada təmsil olunan güc mərkəzlərinin siyasi mövqelərinə fundamental təsir göstərəcək, yanılır. Əgər söhbət insan haqlarından, demokratik prinsiplərdən gedirsə, Azərbaycan torpaqlarının işğal altında saxlanması, 1

milyondan çox insanın öz evindən didərgin düşməsi ən böyük insan haqları pozuntusudur. Bu adamlar ana südü kimi halal torpaqlarında, yurdlarında öz hüquqlarını həyata keçirə bilmirlər. Onla-

rın demokratiyanın fundamental dəyərlərindən biri olan yerli özünüidarəetmə orqanlarında iştirakı, səs vermək, seçim etmək hüququ qanunsuz olaraq məhdudlaşdırılıb. 1 milyon insanın hüququnu təmin etməyə dəstək verməyən bir qurumun 1-2 nəfərin cinayət əməlini siyasiləşdirməsi cəhdlərinin qarşısının alınması nəyi dəyişəcək ki? Bu təşkilatlar terrorçuları, müzdlü qatilləri, korrupsiyonerləri, narkotacirləri də "siyasi məhbus" elan edirlər. Nə edək, onlar belə hesab edir deyək, cinayət faktlarına hüquqi münasibətimizi dəyişək? Azərbaycanda onsuz da cəzaların yüngülləşdirilməsi, cəza tədbirlərinin liberallaşdırılması istiqamətində addımlar atılır. Bu bir prosesdir və düşünürəm ki, zaman keçdikcə nəticə özünü daha qabarıq göstərəcək".

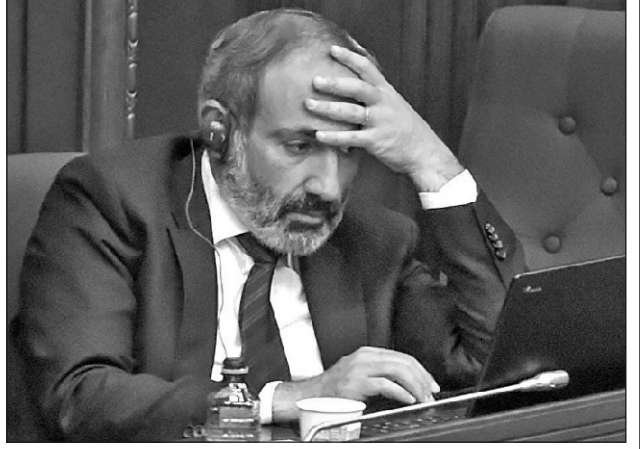
Politoloq onu da qeyd etdi ki, Azərbaycan-Avropa Şurası münasibətini Azərbaycan-Avropa İttifaqı münasibətləri ilə əlaqələndirmək doğru deyil: "Bunlar tamamilə fərqli yanaşma tələb edən, həm də ayrıca təhlil edilməsinə ehtiyac duyulan məsələlərdir. Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasındakı münasibətlər əsasən orta iqtisadi maraqlara söykənir. Şübhəsiz ki, sazişdə bir çox istiqamətlər üzrə əməkdaşlıq nəzərdə tutulub. Amma düşünürəm ki, proseslərin gedişini izləmək və nəticəyə münasibət bildirmək daha doğru olar".

□ Cavansir ABBASLI, "Yeni Məsəvi"

Paşinyanın 5 ayı - hələ də küçələrdədir

Qabil Hüseynli: "Yeni parlament formalaşdırma bilməsə, hakimiyyəti uzun sürməyəcək"

Bu gün Ermənistanın Nikol Paşinyanın baş nazir seçilməsindən 5 ay keçir. Bir aya yaxın küçə və meydanlarda davam edən mitinqlər nəticəsində Serj Sərkisyanın istefasına nail olan Nikol Paşinyan artıq beş aydır işğalçı ölkənin rəhbəridir. Bəs bu beş ayda əsas nəticə nə oldu? Bölgəyə, Ermənistanla nə gətirdi? Ermənistanın inqilabın başa çatdığını söyləmək olarmı?

Politoloq Qabil Hüseynli "Yeni Məsəvi"ə bildirdi ki, hakimiyyət dəyişikliyi Ermənistanla heç də rahat həyat, sabitlik gətirməyib: "Keçən aylar göstərdi ki, bu ölkədə hadisələr heç də sabitlik istiqamətində inkişaf etmir. Küçə təzyiqləri ilə hakimiyyətə gəlmiş Nikol Paşinyan kütlələrə bir sıra vədlər versə də onları yerinə yetirmək istiqamətində işləri qura bilmədi. Bu gün Ermənistan ciddi siyasi böhranla üzləşib. Bunu hətta Paşinyan özü də etiraf edir. O, hakimiyyətə kütlənin çiyində gəlib, gücünün azlığında olduğu parlamenti özünün hökumət başçısı təyin edilməsinə səs verməyə vadar edib. İki-hakimiyyətlilik belə formalaşmış: meydana qeyri-formal hakimiyyət mərkəzi və çoxluğun respublikaçılarda olduğu parlament. Bununla da siyasi böhranın növbəti mərhələsi aşkarlanıb. Aydın idi ki, yeni hakimiyyət modeli müvəqqəti xarakterə malikdir, amma durumun tam iflasına yol verməmək üçün bütün siyasi proseslər Ermənistanın qüvvədə olan Konstitusiyası çərçivəsində həyata keçirilib və davam etməkdədir. Ölkədə idarəçilik sisteminə ciddi bir vakuüm var. Elə bir vəziyyət yaranıb ki, Paşinyan baş nazir vəzifəsindən istefa verməlidir. Bu zaman isə mövcud parlamentdə ona qarşı müxalifətdə olan Serj Sərkisyanın Respublika Partiyası, "Çiçəklənən Ermənistan" partiyası, Daşnaksütyun Partiyası səs çoxluğundan istifadə edərək öz namizədlərini baş nazir seçə bilərlər. Belə bir addım atılarsa çox ciddi qarşıdurma, hətta vətəndaş müharibəsi səviyyəsində qarşıdurma meydana çıxıb bilər. Ordunun daxilində də iki yərə bölünmə baş verə bilər. Tərəflərdən biri siyasi prosesə müdaxilə etdiyi zaman digər tərəf də buna qarşı çıxacaq ki, bu vəziyyət silahların işə düşməsi demək olacaq. Ermənistanla mayın 8-də baş vermiş hakimiyyət dəyişikliyinə bu beş ayda ortaya çıxardığı nəticə bax, belə bir mənzərənin hər an yaranması ehtimalının reallığına çevrilmək üzrə olmasındır".

Q.Hüseynli dedi ki, İrəvan meri seçkiləri Paşinyanın xalq arasında dəstəyinin hələ ki böyük olduğunu ortaya çıxarıb: "82 faiz məhz Paşinyanın namizətinə səs verməklə baş nazirə etimadını göstərmişdi. Lakin son bir neçə həftədə bu səsərlər azalması prosesinin gedişini bildirir. Çünki Paşinyan beş ay müddətində hər hansı ciddi, xalqın rifahına ciddi təsir göstərən işin başlanğıcını qoymayıb. Doğrudur, bəzi oliqarxlardan, korrupsiyalasmış elementlərdən dövlətdən oğurladıqları vəsaitlərin bir qismi alınıb qaytarılıb dövlət büdcəsinə, amma bütövlükdə onun vəd etdiyi yeni iş yerləri açmaq, struktur islahatları həyata keçirmək, xaricdən böyük investisiyalar cəlb etmək kimi məsələlərdə heç bir dönüşə nail ola bilməyib. Üstəlik, beş ayda Paşinyanın hakimiyyət idarəetməsində diletantlığı ortaya çıxdı. Xüsusilə, o bəyanatları ilə Azərbaycanla münasibətlərdə çox böyük gərginliyə səbəb olan vəziyyət yaratdı. Gərginlik az qala geniş miqyaslı hərbi əməliyyatların başlanması həddinə çatmaq üzrə idi".

Politoloq qeyd etdi ki, Ermənistanla proseslərin gedişini inqilabın hələ bu ölkədə baş çatmadığını açıq nümayiş etdirir: "Paşinyanın hakimiyyətə gəlişinin beş ayında ona qarşı düşmən mövqeyində olan qüvvələrin xeyli aktivləşdiyi, revanş götürməyə hazır olduqları da ortadakı nəticələrdən biridir. Beş ay öncə müxalifətdə olduğu dövrdə küçə və meydanlarda mübarizə aparan Paşinyan, beş aydır hakimiyyətdədir, lakin yene də küçə və meydanlardadır. O, rəqiblərinə qarşı yene də küçə təzyiqindən istifadə edir. Rəqibləri çox böyük kapitalla malik keçmiş komanda, oliqarxlardır. Onlar get-gedə birləşirlər və yeni baş nazirə qarşı vahid cəbhə formalaşdırmaqdadırlar. Bir sözlə, Paşinyanı baş nazir edən inqilab hələ ki, öz hədəflərinə doğru gedə bilmir. O, çox böyük maneələrlə üz-üzə qalıb. Problemləri həll etmək əvəzinə yeni problemlər yaranıb və hər gün yeni problemlər yaranır".

Q.Hüseynli onu da vurğuladı ki, Paşinyan yeni parlament formalaşdırmağa nail ola bilməsə, onun hakimiyyətinin ayaq üstə uzun müddət qala bilməsi çətin ki, mümkün olsun.

□ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Məsəvi"

Bakıya dönən Musa Yaqub: "Məni onların sevgisi həyata qaytardı"

Xalqın sevimli şairi Musa Yaqub bu günlərdə Bakıya geri dönüb. Bu barədə şairin özü "Yeni Müsavat" a açıqlamasında bildirib. Musa Yaqub vəziyyətinin getdikcə yaxşılaşdığını deyib:

"Getdikcə yaxşılaşırım. Şükürlər olsun ki, babatam. Bu günlərdə Bakıya gəldim. Müalicəmi bundan sonra Bakıda davam edəcəm. Dostlarım hər zaman yanımda oldu. Bakıya döndükdən sonra bəzilərinə hələ ki görməmişəm".

Şair yazdığı son şeirlərdən də söz açıb: "Şeir yazıram, amma çox yavaş sürətlə. Hər kəsə çox sağ ol deyirəm ki, mənim üçün narahat oldular. Mənə elə gəlir ki, mənə xalq, el sevgisi kömək etdi, Pərvərdigar razılıq verdi ki, yenidən həyata qayıtdım".

Xatırladaq ki, şair Musa Yaqub uzun müddətdir ki, Parkinson xəstəliyindən əziyyət çəkir. Bir müddət bundan əvvəl xəstəlik şiddətləndiyi üçün onun səhhətində ciddi problemlər yaranmış, vəziyyəti ağırlaşmış və müalicəsi üçün doğulduğu İsmayılının Buynuzlu kəndinə köçmüşdü.

□ Xalidə Gəray, "Yeni Müsavat"

Bakıda məşhur mağazada erməni mahnısı səsləndirilir

Teleaparıcı Elçin Əlibəyli məşhur mağazaların birində erməni mahnısının səsləndirilməsi barədə məlumat verib.

Musavat.com xəbər verir ki, teleaparıcı bu barədə sosial şəbəkədə yazıb: "Maxi.az - 28 may küçəsində olan mağazasına daxil oldum və eşitdim bütün mağaza boyu ermənilərin "Dleyaman" mahnısını səslənir. Şərl Aznavur gəberəndə də onun şərəfinə bu mahnı çalındı. Yəqin Maxi.az yas tutur ona".

Rusiya vətəndaşları Kürdəmirdə yol qəzasına düşüblər, ölənlər və yaralananlar var

almıb.

Bakı şəhər sakini, 1968-ci il təvəllüdlü Heydərov Rövşən Kamil oğlu idarə etdiyi "Şkoda" markalı avtomobillə Bakı istiqamətində hərəkətdə olarkən səhhətində problem yaranıb. Bu səbəbdən o, nəqliyyat vasitəsinə idarəetməni itirib. Nəticədə avtomobil yolun kənarındakı su kanalına düşüb.

Hadisə zamanı sürücü qəza yerində dünyasını dəyişib. Avtomobildə olan digər sənişinlər, Rusiya vətəndaşları - 1980-ci il təvəllüdlü Fedina Nataliya Anatolevna və 1975-ci il təvəllüdlü Yaşına Olqa Viktorivna müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri alıblar. Yaralılar Kürdəmir rayon Mərkəzi Xəstəxanasının Travmatologiya şöbəsinə yerləşdiriliblər.

Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Kürdəmir rayonunda ölümə nəticələnən yol qəzası baş verib. "Report"-un Mərkəzi Aran bürosunun məlumatına görə, hadisə Bakı-Qazax avtomobil yolunun 186-cı kilometrliyində, magistral xəttin Kürdəmir ərazisindən keçən hissəsində qeyd

Mətbuat zaman-zaman hökumət məmurlarının övladları ilə bağlı araşdırmalar aparır. Kimin uşağı harda, hansı vəzifədə çalışır? Harda oxuyub, nə qədər müddətdir dövlət qulluğundadır və sair. Hər zaman bu cür dosyalar oxucular tərəfindən maraqla izlənilir.

Amma insanlar həm də müxalifətçi övladları ilə də maraqlanırlar. Atalarına heç yerdə iş verilməyən, dövlət qulluğuna götürülməyən müxalifət-

ADP sədri Sərdar Cəlaloğlunun ilk övladı Tural Sankt-Peterburqda Rusiya Daxili İşlər Nazirliyinin Hüquq İnstitutunun hüquq fakültəsini bitirib. Hazırda Norveçdə yaşayır, ailəlidir. Sərdar bəyin ikinci oğlu Cəlal Azərbaycan Ali Diplomatiya Kollecinə bitirib. Hazırda İngiltərədə, ailəsi ilə birgə yaşayır. Ailənin üçüncü övladı Cavid "Təfəkkür" Universitetinin iqtisadiyyat fakültəsini bitirib və bir müddət özəl müəssisələrdən birində çalışır. Hazırda işsiz olduğu bildirilir. Ailənin ən kiçik övladı Tulay Sərdarqızı Tibb Texnikumunu qırmızı diplomla

Müxalifətçi övladları harda, nə edirlər?

çi uşaqları da eyni taleyi yaşayırlarmı? "Yeni Müsavat" bununla bağlı bir dosye hazırlayıb. Hansı müxalifət funksionerinin uşağı harda oxuyub, harda çalışır?

Azərbaycan milli azadlıq hərəkatının liderlərindən biri, Milli Düşüncə Mərkəzinin rəhbəri İsa Qəmbər iki oğlu var. İlkin Qəmbər və Turqut Qəmbər. Hər ikisi ali təhsilli, yüksək intellektə malik, sərbəst düşüncəli gənclərdir. 1987-ci il doğumlu İlkin iki il Bakı Dövlət Universitetində oxuduqdan sonra təhsilini Türkiyənin Yedditəpə Universitetində davam etdirib. Vaxtilə demokratik düşüncədə fəal olan "YOX", "An", "Ol" gənclər təşkilatlarının fəallıqlarından olub. Bir müddət rusdilli minval.az saytının redaktoru olub. Hazırda ailəsi ilə birgə Kanadadadır.

Turqut Qəmbər 1989-cu ildə doğulub, orta təhsilini Bakı Avropa Liseyində alıb. BDU-nun beynəlxalq münasibətlər fakültəsini bitirib, magistratura təhsilini xaricdə alıb.

"Nida" Gənclər Təşkilatının

İdarə Heyətində təmsil olunur. T.Qəmbər də free lance çalışır, stabil iş yeri yoxdur.

Mərhum prezident Əbülfəz Elçibəyin oğlu Ərturqut Əliyev Fövqəladə Hallar Nazirliyində işlə təmin olunub. Qeyd edək ki, 29 yaşlı Ərturqut Əliyev Kooperasiya Universitetinin Beynəlxalq iqtisadi münasibətlər fakültəsini bitirib. Onun qızı Çilənay xanım da evdar xanımdır, heç yerdə çalışmır, Aqil Səmədbəyli ilə evlidir.

Müsavat Partiyasının İcra Aparatının rəhbəri Arif Hacılinin oğlu Orxan və qızı Natəvan xaricdə təhsil alıblar. N.Hacılı hazırda Amerikada yaşayır.

Eks-baş nazir, eks-millət vəkili Pənah Hüseynin 3 övladı var: Vaqif Hüseyn BDU-nun beynəlxalq hüquq fakültəsini bitirib. V.Hüseyn həmin ixtisas üzrə magistratura və aspirantura təhsili də alıb. Hazırda "Yeni Müsavat" Media Qrupunda həm hüquqşünas, həm də yazar olaraq çalışır.

Günay Hüseyn BDU-nun tarix fakültəsini bitirib. Baka-

lavr pilləsini bitirəndən sonra 2003-cü ildə magistraturaya daxil olub. O da magistratura və aspirantura təhsili alıb. Demokratiya və Qadın Təşəbbüsləri İctimai Birliyinin sədri, ailəlidir. Aybəniz Hüseyn isə Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin Doğu Akdeniz Universitetində magistratura təhsilini bitirib. Hazırda Kiprd elmi fəaliyyətlərini davam etdirir.

Müsavat Divanının üzvü, tanınmış politoloq Hikmət Hacızadənin oğlu Adnan Hacızadə 2000-ci ildə Qafqaz Universitetinə daxil olub, iki il sonra ABŞ-a gedərək, təhsilini Riçmond Universitetində davam etdirib. Burada siyasətşünaslıq üzrə bakalavr təhsili alıb. 2005-ci ildə Bakıya gəlib. A.Hacızadə daha sonra haqsız yərə həbs edilib. 2010-cu ildən azadlıqdadı. Columbia University in the City of New York məktəbində iqtisadi və siyasi elmlər üzrə təhsil alıb. Hazırda Amerikadadır, Siattle ştatında elmi-tədqiqat mərkəzində çalışır.

bitirib. Onun harda çalışması barədə məlumat yoxdur.

Müsavat Divanının eks üzvü, professor Qabil Hüseynlinin qızı Könül hazırda Musiqi Akademiyasında müəllim kimi çalışır, dosentdir. Oğlu Toğrul Hüseynli isə Bülbül adına musiqi məktəbini fərqlənmə ilə bitirib, Milli Musiqi Akademiyasına ən yüksək balla qəbul olunub, prezident təqaüdcüsü olub.

Eks-deputati Nəsim Nəsimlinin iki oğlu övladı var. Ayxan Şimali Kiprdə və Macarıstanda universitet təhsili alaraq, Bakıya dönüb, hazırda işləyir. Tuncay da Şimali Kipr Ağdeniz Universitetində təhsil alıb.

AXCP sədri Əli Kərimlinin böyük oğlu Türkel İngiltərədə Bristol Universitetində hüquqşünas təhsili alıb və hazırda Londondadır. Ortancıl qızı Selcanın da Londonda təhsil aldığı bildirilir. Kiçik oğlu isə 2013-cü ildə dünyaya gəlib və hazırda valideynlərinin yanında, Bakıda yaşayır.

□ Sevinc TELMANQIZI, "Yeni Müsavat"

Azərbaycanda neft hasilatının azalması gözlənilmir

İlham Şaban: "Hasilat 50 ildən sonra belə azalmayacaq"

"Yaxın gələcəkdə neft hasilatlarımızın sayı kəskin azalacaq". Bu barədə Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının vəliəhdi Məhəmməd Əl Saud neft hasilatı ilə bağlı danışarkən bildirib. Onun fikrincə, Rusiya və Çin neft hasilatını yaxın illərdə tam dayandıracaq.

"2030-cu ilə qədər neft hasilatı hər il 1%-1,5% artacaq. Bəziləri isə düşünür ki, azalacaq. Mənim hesablamalarıma görə isə neft hasilatı tam yox olacaq. Hesablamalarımıza görə, Çin yaxın 5 ildə neft hasilatını kəskin azaldacaq və ola bilsin 20 il sonra neft çıxaran ölkələr siyahısından tam itsin. Digər ölkələri də eyni tale gözləyir. Məsələn, Rusiya sutkalıq 10 milyon barel yerinə 20 il sonra çox az neft çıxaracaq və neft bazarında yerini itirəcək", - de-

yə o qeyd edib.

Səudiyyə Ərəbistanına gəldikdə isə şahzadə bildirib ki, onun ölkəsinin bununla bağlı neft bazarında heç bir təhlükəsi yoxdur.

Maraqlıdır bəs Azərbaycanın gələcəkdə neft hasilatı necə olacaq? Şahzadənin dediyi təhlükə Azərbaycan üçün də keçərlidirmi?

Neft Araşdırmaları Mərkəzinin rəhbəri İlham Şaban məsələyə bu cür şərh bildirdi: "Nə Çin, nə də Rusiya neft hasilatı bazarından çıxmayacaq. Ümumiyyətlə, bu ehtimal heç 30 ildən sonrakı dövr üçün də real görünmür. Çünki heç bir ölkədə neft hasilatı birdən-birə aşağı düşmür və yaxud ona olan tələbat həmişə eyni səviyyədə qalır. Azalma yalnız yumşaq şəraitdə aşağı düşməklə müşahidə

olunur. Ona görə də 30 il deyil, 50 ildən sonra belə hasilat azalmayacaq. Necə ki, bundan əvvəl kömürə bağlı iqtisadi proqnozlar verildirdi ki, 21-ci əsrdə dünyada kömür enerji məhsulu kimi gündəmdə olmayacaq. Lakin kömür neftdən sonra yenə də öz xüsusi çəkisini saxlayır. Həmçinin qeyd olunur ki, qaz bir müddət sonra 2-cı sıradan 3-cü sıraya keçəcək. Kömürün 2040-cı ildə enerji məhsulları arasında gündəmdən çıxıb-çıxmamağı belli deyil. Kömür 300

ildir ki, gündəmdədir".

Azərbaycanın neft hasilatına gəldikdə isə ekspert qeyd elədi ki, ötən il ölkəmizdə 38,7 milyon ton neft hasilatı edib: "Cari ildə isə 38,6 milyon ton olması proqnozlaşdırılır. Yeni stabil bir səviyyədir. Gələn il bu hasilatın artması da mümkündür. Beləliklə də 20 ildən sonra, təxminən 2035-ci ildə neft hasilatı orta hesabla 20 milyondan artıq ola bilər".

□ Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"

10 gün sonra milli təhlükəsizlik naziri Eldar Mahmudovun işdən çıxarılmasının və məlum MTN çetəsinin ifşasının başlamasının 3 ili tamam olur. 2015-ci il oktyabrın 17-si prezidentin sərəncamı ilə işdən çıxarılan E.Mahmudovun və dəstəsinin MTN-də hansı cinayətlər törətdiyi məhkəmə yolu ilə sübuta yetirilib.

Yada salağ ki, artıq ləğv edilən Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin sabiq rəhbərinin vəzifədən azad edilməsindən və bu qurumun yüksək vəzifəli şəxslərinin həbsdən dərhal sonra proses digər nazirliklərə də keçdi. Bəlli oldu ki, MTN-dəki cinayətkar şəbəkə digər nazirlikləri də qanunsuz işlərə cəlb edib. Sahibkarların soyulması, qanunsuz dinləmələrlə bağlı cinayət işi üzrə Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyində, Vergilər Nazirliyində də əməliyyatlar həyata keçirildi.

O zaman diqqətlərə Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırılması Departamentinin rəisi Vidadi Məmmədov adlı bir general ismi də gəldi. V. Məmmədovla Eldar Mahmudovun "işgüzar" əlaqələri sabiq nazir "OBXSS"də işlədiyi dövrə təsadüf edirdi. Belə ki, onlar bu qurumda birgə işləmişdilər.

Eldar Mahmudov nazir olandan sonra işe kadrlarını müxtəlif strukturlara yerləşdirməyə başlamışdı. 2007-ci ildə Vidadi Məmmədov da Vergilər Nazirliyinə gəldi və 5 il sonra, yəni 2012-ci ildə Eldar Mahmudovun dəstəyi ilə o, artıq vergi generalı oldu. Vidadi Məmmədovun Vergilər Nazirliyində uzun illər MTN şefinin adamı kimi fəaliyyət göstərməsi heç kimə sirr deyildi. Amma onun MTN-də daha bir güclü arxası da vardı: general Sübahir Qurbanov.

MTN çetəsinin ifşasının 3 ili - Eldar Mahmudov və adamları üzə çıxır

Sabiq nazirə tam şəkildə sərbəst hərəkət izni verilməsinin ardınca onun çevrəsindəki general haqda da ilginç xəbər yayılıb; qudası həbsdə olan Vidadi Məmmədov Elmlər Akademiyasına necə gedib çıxıb?

Eldar Mahmudov

Vidadi Məmmədov

MTN-in Transmilli Mütəşəkkil Cinayətkarlığa Qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin rəisi general-mayor Sübahir Qurbanovla Vidadi Məmmədovu birləşdirən təkə 2011-ci ildə rəsmiləşən qohumluq telləri deyildi. Tezliklə məlum oldu ki, MTN çetəsi və Vidadi Məmmədovun rəhbərlik etdiyi idarə əlbir işləyirmiş, "qarşılıqlı informasiya mübadiləsi" edərək sahibkarları əvvəl həbs edir, sonra işe küllimiqdarda pul alaraq azadlığa buraxırmışlar. Bildirirdi ki, Vidadi Məmmədov iş adamlarının dosyasını general qudasına verirdi ki, həmin iş adamlarının yalnız bir qismi məhkəmədə bunu etiraf etməli oldular. Bir çoxu işe külli miqdarda pulunu itirərsə də, məhkəməyə üz tutmadı.

Maraqlıdır ki, Vidadi Məmmədov Eldar Mahmudov "vurulduq"dan sonra Vergilər Nazirliyində tutduğu vəzifədən uzaqlaşdırsa da, həbsdən qurtula bilirdi. V.Məmmədov həbsdən qurtula

bilsə də, Sübahir Qurbanov məsuliyətdən yayınma bilmədi. Bu ilin aprelinde Sabunçu rayon Məhkəməsinin binasında Bakı Hərbi Məhkəməsinin sədri Həbib Həsənovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə Sübahir Qurbanov 14 il müddətinə azadlıqdan məhrum edildi. V.Məmmədov da qudasının məhkəməsində konkret iş üzrə ifadə verdi.

Bir müddət əvvəl musavat.com Eldar Mahmudovla bağlı da maraqlı xəbər yaymışdı. Xə-

bərdə deyirdi ki, sabiq nazir artıq tam şəkildə sərbəst hərəkət izni alıb. O, daha ölkə sərhədləri çərçivəsində dustaq deyil. "Hərəkət sərbəstliyi sabiq nazirə ölkədən sərbəst çıxıb geri qayıtmağa imkan verir. Gələn məlumatda deyilir ki, Eldar Mahmudov yay tətilini əsasən ölkədən kənarında keçirib. Onun bir müddət Londonda istirahət etməsi haqda da iddia var", deyə xəbərdə bildirilirdi. Bu, E.Mahmudovun adamlarının reabilitasiyası haqda xəbərlərlə ey-

ni vaxta təsadüf edir. Bu günlərdə isə V.Məmmədov haqda ilginç xəbər yayılıb. Xalqaxeber.az saytının məlumatına görə, sabiq vergi generalı hazırda Milli Elmlər Akademiyasında ümumi işlər üzrə direktor müavini. AMEA Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun fəlsəfə doktorları arasında onun da var. Üstəlik, V.Məmmədov "Korrupsiyaya qarşı mübarizənin problem məsələləri" mövzusu üzrə dissertasiya müdafiə edib. Qeyd edək ki, Vidadi Məmmədov əslən Göyçə mahalındandır.

Eldar Mahmudovun və ona yaxın kadrların yenidən üzə çıxmasını maraqlı doğurur. Yada salağ ki, sabiq nazirin ən yaxın adamlarının bəziləri hələ də axtarıldır. Onlardan biri "Akula Akif" ləqəbli Akif Mustafayev, digəri isə Ayaz Elxan oğlu Kərimovdur. Hər 2 şəxs 3 ildir ki, Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən axtarılsa da, hələ də həbs olunmayıblar. E.Mahmudovun həbsi ediləcəyi haqda xəbərlərə daha inanmayan qalmayıb, indi isə həm özünün, həm də bir vaxtlar yaxın olduğu çevrəsinin "ortaya çıxması" iddiaları yayılır.

□ ORXAN,
"Yeni Müsavat"

Şiyasətçiləri özündən uzaq salan Instagram: şou, qadına şiddət...

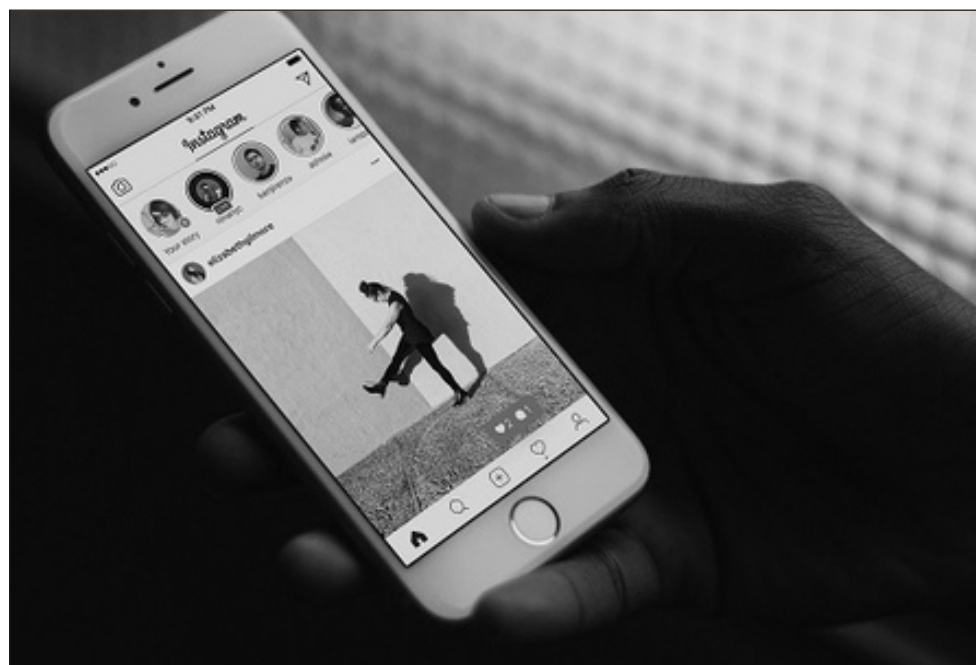
Sosial şəbəkələrin populyar olduğu dövrdə yaşayırıq. Onlardan müxtəlif kateqoriyadan, sahədən, peşədən olan insanlar istifadə edir. Şəbəkə istifadəçiləri arasında siyasətçilər, həkimlər, sənət adamları və başqa sahənin insanları var.

Fərqli bölgələrdə fərqli şəbəkələr populyardır. Twitter dünyada daha məşhurdur. Əsasən, orada siyasətçilər öz fikirlərini bölüşür. Azərbaycanda isə o qədər də aktual deyil.

Azərbaycanda Facebook daha çox istifadə olunur. Müxtəlif peşə sahibləri öz məlumatlarını, fikirlərini burada bölüşürlər. Yerli siyasətçilərin üz tutduğu şəbəkə Facebookdur. Buna səbəb isə yazı qrafiklərindən daha çox istifadə etmək imkanındır.

Instagram isə dünyanın hər yerində əyləncə, şou xarakterli bir şəbəkə olaraq istifadə edilir. Qətiyyətlə demək olar ki, Kifayət qədər populyar olan Instagram siyasətləşmədi. Bəs bunun səbəbi nədir? Musavat.com mövzu ilə bağlı sorğu keçirib.

Sosioloq Sənubər Heydərova bildirdi ki, şəbəkələrin

ichində istifadəsi ən asan olan facebook olduğu üçün o, daha çox kütləviləşib: "Sosial şəbəkələr kütləvi yayılmaqla özləri ilə yeni həyat terzi və dəyişikliklər gətirdi. Şəbəkələr indi yalnız əyləncə hədəfi ilə istifadə olunmur. Xüsusən Azərbaycanda şəbəkələr əsas fikir ifadəsi platformasına çevrilib. Düşünürəm, adı çəkilən şəbəkələrin içində istifadəsi ən asan olan facebook olduğu üçün o, daha çox kütləviləşdi. Twitter daha çox bir qisim fikir insanının özlərinin kütləvi təsirdən müdafiə olunduğu məkandır. Instagramda isə bir neçə ten-

densiya var. Fikrimcə, sonuncunun ən böyük missiyası azad bazar rəqabətini formalaşdırmaq oldu. Diqqət etsəniz, orada çoxlu əl işlərinin təqdimatı və satışı həyata keçirilir. Öz istedadının yaşayışını təmin etməsini reallaşdırma bilməyən insanlar hamısı Instagram vasitə

si ilə həm işlərini nümayiş etdirir, həm real alıcı ilə təmasda olur. Əgər, o usta, bacarıqlı əl sahibi birdən virtual həyatdan real satışa keçməyə cəhd etsə, nə baş verəcək? O, dəyərindən artıq kirayəyə verilən bir məkana tutulmuş olacaq, sonra kiçik sahibkar üçün böyük olan vergiləri ödəməli olacaq, hələ tez-tez dükanın qapısını döyən "JEK", kommunal xidmət əməkdaşlarının yaratdığı problemlərdən danışmıram. Müqayisəsi doğru olan digər ölkələrə baxsaq, görürük ki, onlarda bir emalatxanada işləyən və həm də satış edən sənətkarlar bu qədər maneə ilə üzleşmir və müəyyən məbləğli dövriyyələri olana qədər vergilərdən azad dirlər.

Facebook isə həm istifadəsi asan olduğu, həm də insanların daha çox mobil internetdən istifadə etdikləri üçün əlçatandır. Bizim siyasətçilər isə hələ də uzun-uzadı yazmağı, əxlaqsızlığı təbliğ etməsidir. Videolarda qadınlar döyülür, onlar pul hərisi, bahalı maşınlarla qaçan əxlaqsız kimi təqdim edilir. Hələ qadınların üzərində suşi yemək son hədd idi. Hazırda 10-11 yaşlı uşaqların da telefonu var, onlar asanlıqla şəbəkələrdən istifadə edirlər. Onların əxlaqının, tərbiyəsinin pozulmasına səbəb olur. Çünki vaxtın əksəriyyətinin 300 mindən çox izləyicisi var, Onların əsas hissəsini isə yeniyetmələr tutur. Düşünürəm ki, valideynlər bu məsələdə diqqətli olmalıdır".

Facebook isə həm istifadəsi asan olduğu, həm də insanların daha çox mobil internetdən istifadə etdikləri üçün əlçatandır. Bizim siyasətçilər isə hələ də uzun-uzadı yazmağı, əxlaqsızlığı təbliğ etməsidir. Videolarda qadınlar döyülür, onlar pul hərisi, bahalı maşınlarla qaçan əxlaqsız kimi təqdim edilir. Hələ qadınların üzərində suşi yemək son hədd idi. Hazırda 10-11 yaşlı uşaqların da telefonu var, onlar asanlıqla şəbəkələrdən istifadə edirlər. Onların əxlaqının, tərbiyəsinin pozulmasına səbəb olur. Çünki vaxtın əksəriyyətinin 300 mindən çox izləyicisi var, Onların əsas hissəsini isə yeniyetmələr tutur. Düşünürəm ki, valideynlər bu məsələdə diqqətli olmalıdır".

Aktiv sosial şəbəkə istifadəçisi olan Minval.info saytının baş redaktoru Məhəmməd Türkmən isə deyir ki, Instagramın ciddi çəkisi yoxdur.

□ KÖNÜL,
Musavat.com

Zəngin qladiatorların şousu

Samir SARI

Biz uşaq olanda (12-14 yaş) boksa çox meyilli idik. Futbol qədər onu da sevirdik. O zamanlar televiziya ilə boks yarışları translyasiya olunardı, oturma baxardıq. Bir də olimpiya oyunları zamanı əsasən boks yarışlarını izlərdik.

Hamı kimi, bizim də kumirimiz Məhəmməd Əli idi. Co Frezer, Lamar Klark kimi bokşularını da tanıyırdıq.

Qonşumuz Fehrüz kişinin idman yarışlarına meyilli, bizdən böyük uşaqları iki cüt boks əlcəyi almışdılar, onların kiçik qardaşı, tay-tuşumuz Nazir həmin əlcəkləri gətirirdi, əlimizə geyib döyüşürdük. Əlcəklə yumruqlaşmaq ləzzət edirdi - əlbəttə ki, özün rəqibə babat zərbə tutuzduranda. Yoxsa adamın yediyi zərbə niyə ləzzət eləsin ki.

İntəhası, boks əlcəyi ilə vurulan zərbə o qədər də ağrıdığöyünməz, eləcə, adamı səndələdir, sərşəmlədir. Heç izi də qalmır. Ona görə də hey döyüşürdük. Bir dəfə bizim boks döyüşünə çox aludə olduğumuzu gören böyüklərdən biri dedi ki, onsuz da düz-əməlli başınız yoxdur, bir-birinizin başına vura-vura tamam səfeh olacaqsınız, qurtarın bu bokslaşmağı.

Sonra elə oldu ki, Nazir boks əlcəklərini ta ortalığa gətirmədi, biz də yalın əllə döyüşəsi olmadıq, keçdik gülüşə. O həvəs də tez ötdü. Yıxılanlar çığallıq edirdilər, hirsindən ağlayanlar olurdu. Ona görə də futbol oynamağı üstün tutduq, boks və gülüş karyeramızı bitirdik, getdi.

Bir az yekələndən sonra bokşular haqda kitablar, məqalələr oxuduq, sənədlər və bədii filmlərə baxdıq və anladıq ki, salamatı futbol imiş.

Hətta vaxtilə rinqdə "kəpənək kimi uçan, arı kimi sancan" Məhəmməd Əlinin sonradan tutulduğu parkinson xəstəliyini (hey titrəmə) görəndə və biləndə ki, bu, onun vaxtilə başına aldığı zərbələrdən əmələ gəlib, başa düşdük ki, bizə "bir-birinizin başına vurmayın, səfeh olarsınız" deyən adam bir şey bilirmiş.

İndi o vaxtdan çox keçib. Uşaqılıq dövründən fərqli olaraq, indi musiqi və heybətlili təqdimat sədalanı altında təşər-təşər rinqə çıxan bokşularını görəndə onlara yazığım gəlir. Bilirəm ki, uzağı yarım saatdan sonra birini ya xərəkə də aparacaqlar, ya da qoluna girəcəklər ki, bürüyəyib yixilmasın. Partlamış qaşına tikiş atılanlar, məğlub olduğu üçün pərtliyindən başını qaldıra bilməyənlər də olacaq.

Artıq bu fikirdəyəm ki, boks vəhşilikdir. Qaydasız döyüş isə daha betər vəhşilikdir. İki yetkin insan bir-birini şil-küt edir ki, baxanlar ləzzət alsın. Bu, qədim dövrlərdəki qladiator döyüşlərinin müasir variantıdır.

Dünən gecə rusiyalı idmançı Həbib Nurməhəmmədovla irlandiyalı bokşu Konor MakQreqorun döyüşü həmin xanədən idi. İnsan da insanı o günə salarmı? Həbib Konoru rəsmən yerə yıxıb çığnayırdı, o da bərk adam idi, o qədər döyülürdü, amma təslim olmurdu. Axırda gördü ki, Həbib onun boğacaq, udlağını əzəcək, ondan sonra "inaf" dedi, canını qurtardı.

Ancaq Həbib qələbə qazanandan sonra niyə təzədən qızdı, o kənarda tamaşaçının üstünə getdi, bilmədim. Güman ki, ortada "var-yox söyüşü" olub. Bu, artıq idman yarışının Zidan mərhələsidir. Yəqin zədədirsə, 2006-cı ilin futbol mundialında fransız Zidan italyan Materassiyə məhz artıq-əskik söhbət etdiyinə görə kəllə vurmışdu.

Milyonlarla tamaşaçının baxdığı, milyonlarla pulların oynadığı yarışlar belə şeydir, insanın əsəbləri çox tanıma çəkilir, instinktlər işə düşür. O vaxt bokşu Mayk Tayson da Evander Holifildin qulağını hirsindən dişləmişdi. Elə futbolçu Süares də 4-5 il qabaq rəqibinin qulağını gəmirərəkən yaxalanmışdı.

Budur, Həbiblə Konor bu döyüşə görə aldıkları qonorlarının bank hesablarına oturmasının sevinci ilə göylərdə (həm də təyyarə ilə öz ölkələrinə) uçarkən, bizdə Həbib-Konor davası yeni başlamış kimi görünür.

Həmişə olduğu kimi, yenə iki tirə var. Bu idman yarışına Hantinqtonun "sivilizasiyalarn toqquşması" prizmasından yanaşan, onu xristian-müsəlman qovğası, Şərqi-Qərb döyüşü, diktatura-demokratiya mübarizəsi kimi şərh edənlər, qiymətləndirənlər var.

Əslində isə bu iki müasir, zəngin qladiatorun şousu idi. Bir şey ki, uduzanın kəlləsi getmədi, hesabına bir etək pul yatırıldı, elə uduzmağa nə var ki.

Bəlkə də uşaq vaxtı biz də Nazirin qardaşlarının boks əlcəyi ilə bir-birimizi yumruqlayanda 3-5 manat qazansaydıq, heç uduzanda elə pərt olmazdıq.

100 illərin sınağından keçmiş bir deyim var: "Qurd rəngini dəyişsə də, xasiyyətini dəyişməz". Bəzən elə proseslərə rastlaşırıq ki, ataların bu müdrik kəlamı istər-istəməz yada düşür...

Elşad MƏMMƏDLİ
elshad1978@mail.ru

Söhbət nədən gedir: Ölkəmizə təsir göstərməyə çalışan qüvvələrin son vaxtlar ictimai-siyasi vasitələrlə, daha dəqiq ifadə etsək, "aletlərlə" din faktoruna üstünlük verilməsinin şahidi oluruq. Bu da təsadüfi deyil. Bir jurnalist kimi, insanlarla ünsiyyətdən qazandığım təcrübəyə istinadən deyə bilərəm ki, dini inanc və heysiyyət istənilən fərd və cəmiyyət üçün ən həssas nöqtədir. Bu, bir aksiomdur.

Keçək əsas mətləbə. Son hadisələrin gedişi göstərdi ki, Azərbaycana dini mühit vasitəsilə təsir göstərməyə çalışan İran bizim yeganə qonşumuz deyilmiş sən demə. Nədənsə Rusiyada yaşayan soydaşlarımız arasından dindarların, xüsusilə kənar təsirlər nəticəsində Azərbaycana qarşı radikal mövqedə dayananların təşkilatlanmasına bu ölkədə ciddi şəkildə əlverişli şərait yaradılır. Üstəlik də qeyd olunan hal Rusiyada yaşayan azərbaycanlıların dinc şəkildə vahid mədəni təsisatlar formalaşdırmalarına yaradılan maneələr şəraitində baş verir. Xeyli müddətdir ki, yuxarıda bəhs olunan mövzuya dair müşahidələrim məni ciddi sual şəklində düşündürürdü.

Təsəvvür edin, İran ali dini liderinin Rusiyadakı nümayəndəsi Sabir Əkbəri Ciddi tərəfindən "İslam Mərkəzi" adlı qurum yaradılır və bu mərkəz sanki öz "dini", "müqəddəs" missiyasını Azərbaycana qarşı ideoloji təxribatın dayaq məntəqəsinə çevrilməklə yerinə yetirir. S.Ə.Ciddinin rəhbərliyi ilə Mərkəzdə keçirilən tədbirlər və aparılan təbliğatlar Moskvada yaşayan həmvətənlərimiz arasında məqsədyönlü şəkildə Azərbaycana qarşı düşmənçilik hisslərini özündə ehtiva edən "dindar"laşma prose-

esas verir ki, Rusiya və İrandakı bəzi dairələr birgə əlaqəli şəkildə azərbaycanlılar arasında dini mühitdə destruktiv qüvvələr formalaşdırmaq və onlardan vax-

onların qarşısına çıxmış polis əməkdaşlarının həyatlarına qəsd törətməsi çox düşündürücü məqamdır. Axı tarixən dindarları biz sülh, barışdırıcı mövqedən çıxış edən görmüşük. Nəinki dindar, heç dindar olmayan normal insanın da bunu edəcəyi ağılaşılmazdır. Odur ki, belə halların Azərbaycana qarşı məkrli planları, düşmənçilik niyyətləri olan qüvvələr tərəfindən hazırlanaraq törədildiyin-

iki od arasında

sinin həyata keçirilməsinə və təsire düşənlərin dövlət, cəmiyyət olaraq bizə qarşı yönləndirilməsinə xidmət edir. Hazırda Moskvada yaşayan azərbaycanlı dindarlar arasından nəzərəcarpaq sayda soydaşlarımız "İslam Mərkəzi"ne toplaşır, cəlb edilir. Bu da onların dini baxışlarının Azərbaycana düşmənçilik ruhunda formalaşmasına zəmin yaradır. S.Ə.Ciddi tərəfindən Moskvadakı "İslam Mərkəzi" vasitəsilə və həmin şəhərdə yaşayan bəzi azərbaycanlı dindarların imkanlarından istifadə edilməsi respublikamıza qarşı ideoloji təxribat xarakterli pozuculuq fəaliyyəti göstərilməsini təsdiq edir.

Hadisələrin gedişi göstərir ki, oradakı dindarlara Azərbaycana qarşı düşmənçilik hissləri olduqca qabarıq formada aşılır. Hətta o qədər qabarıq ki, bu terrorla da nəticələnir. Məsələn, Gəncə şəhərində terror aktı törətmiş Yunis Səfərovun dini baxışlarının qeyd olunan mühitdə formalaşması, onun və onun kimi "dindar"ların S.Ə.Ciddinin ətrafındakı şəxslər tərəfindən Suriyaya göndərilməsi ölkəmizə qarşı sözügedən pozuculuq fəaliyyətini təsdiqləyən əyani faktıdır.

Təəssüf ki, Rusiyadakı hansısa dairələrin də Azərbaycan əleyhinə olan fəaliyyətlərə rəvac verməsi müşahidə edilir. Tarixən olduğu kimi, bu gün də ölkəmiz, Yusif Vəzir Çəmənəminlənin təbirincə desək, sanki "iki oda arasında"dır. Gəncə hadisələrinin fonunda şəxsi müşahidə və araşdırmalarım belə düşünməyə

taşırı vətənimizə qarşı istifadə etməyə cəhd göstərirlər. Bu, o şəraitdə baş verir ki, Azərbaycanın hər iki ölkə ilə normal münasibətləri mövcuddur.

Xeyli müddətdir İrandakı hansısa dairələr Azərbaycandakı dini mühiti siyasiləşdirməyə, yaxud radikal siyasəti düşərgəni dindarlaşıdırmağa səy göstərir. İndi də görünür, Rusiyadakı hansısa dairələr belə proseslərə öz "töhfə"sini verməyə çalışır. Rusiyanın "yeniliyi" isə kriminal ünsürlərin dindarlaşıdırılması və onların düşüncəsində Azərbaycanın simasında "düşmən" obrazının yaradılmasından ibarətdir. Ümumilikdə kriminal şəxslərin dini mühitə yönəldilməsi, onlardan hansısa zorakı aksiyalarda, hətta terror, təxribat əməllərində istifadə olunması niyyətlərindən xəbər verir. Nəticədə, insanlıqdan, müasir davranış, yaşam qaydalarından uzaq olan ağır kriminal əmələ "müqəddəslik" mahiyyəti qazandırmaya çalışırlar.

Məndə belə qənaətlərin formalaşmasını şərtləndirən səbəblər təbii ki, var. Peşə fəaliyyətimlə əlaqədar çoxsaylı aksiya və mitinqlərdə yaxından müşahidələr aparmışam. Onların heç birində dövlət və hakimiyyət nümayəndələrinə qarşı son illər, o cümlədən Gəncədə baş verənlər qədər açıq-aşkar düşmənçilik hərəkətləri nə görmüşəm, nə də eşitmişəm. Özünü dindar adlandıran şəxslərin odlu və soyuq silahlarla aksiyalara getməsi, öz vətənə şəxsi müşahidə və araşdırmalarımla belə düşünməyə

dən başqa variant ağıla gəlmir. Çünki, heç bir terrorun, təxribatın özbaşına törədilmədiyi və heç bir dini ideyadan qaynaqlanmadığı aksiomdur, həqiqətdir.

Ölkələrimiz arasında normal münasibətlərin fonunda baş verənlərin hansı səbəbdən, kimlər və hansı dairələr tərəfindən təşkil olunması sualına cavab tapmaq istəyi ölkəmizi, dövlətimizi, cəmiyyətimizi düşünən adamı istər-istəməz rahat buraxmır. İnsan gah düşünür ki, bu, Rusiya və İranda hansısa dairələrin Azərbaycanla mövcud olan normal münasibətləri korlamağa çalışmasından irəli gəlir. Bu məqamda, necə deyənlər bir sualdan başqa bir suallar yaranır: Bəs görəsən qonşuluğumuzda olan bu ölkələrdəki həmin qüvvələr kimlərə xidmət edir, tapşırığı haradan alırlar? Axı onların da ölkə rəhbərləri Azərbaycana daim dost münasibət bəslədiklərini bəyan edirlər. Həqiqi münasibəti, səmimiyyəti harada axtarmalıyıq, ölkə rəhbərlərinin bəyanatlarında, yoxsa Ə.Ciddi kimi İran dairələri ilə Rusiyadakı hansısa qüvvələrin birgə düşmənçilik əməllərində?!

Gah da inanmaq istəmədiyim başqa bir düşüncə yaranır: Bəlkə tarixən Azərbaycanı parçalamağa çalışan Rusiya və İran indi də başqa forma və üsullardan istifadə etməklə niyyətini reallaşdırmağa cəhd edir? Hər iki halda bəraət qazandıracaq cavab tapmaq müşkülə çevrilir və inanmaq istəmədiyim bu fikrin burulğanında yazının əvvəlində qeyd etdiyim müdrik kəlam yada düşür...

"Bir bazar günü"

Son illər xərcəng xəstəliyinin sürətlə artmasından çox danışılır. Lakin onkoloqlar hesab edirlər ki, bu xəstəlik ətrafında vahiməli rəylər yarananlar, məsələn, ürək-damar xəstəliklərindən baş verən ölüm hallarının statistikasını unudurlar. Bir çox hallarda qəfil ölümlərə səbəb olan və yaş tanımayan ürək-damar xəstəlikləri ilə bağlı tanınmış kardioloq, tibb doktoru, professor İdris Xəlilov-la danışdıq.

1979-cu ildə ATU-nu bitirən, 1986-cı ildə SSRİ TEA-nın Ümumittifaq Kardioloji Elmi Mərkəzinin (Moskva) ordinatorasını, 1991-ci ildə aspiranturasını başa vurub tibb elmləri namizədi, 1992-ci ildə Tehran Universitetinin doktorluğunu alan, 40 ildir Hippokrat andına sadıqlıq nümayiş etdirən İdris həkimlə elə çalışdığı "Oksigen" Klinikasında görüşüb söhbətəşdik.

- İdris həkim, son statistikaya görə, ölkədə ölüm hallarının 11 faizi onkoloji xəstəliklər səbəbindən baş verirsə, 57 faizi ürək-damar xəstəlikləri ilə bağlıdır. Bu mənada demək olarmı ki, ürək-damar sistemi xəstəlikləri tibbin aciz qaldığı daha ağır xəstəliklərdir, nəinki digərləri?

- Mən elə deməzdim. Ürək-damar sistemi xəstəlikləri dünyada əlilliyin və vaxtsız ölümün birinci səbəbidir. Bu xəstəliyin milliyəti, cinsi, etnik mənsubiyyəti yoxdur. Bu xəstəlik hər yerdə mövcuddur. Özü də bütün insanların ürəyi bir-birinə bənzəyir, çox qəribədir. Sadəcə olaraq, burada söhbət vaxtsız və qəflətli ölümdən gedirsə, tibbin ilk prioriteti bunu önləməkdir. Biz onsuz da heç vaxt təbii qocalığın və ölümün qarşısını ala bilməyəcəyik. Amma vaxtsız və qəflətli ölümün qabağını almaq üçün tibbin çox böyük imkanları yaranır. Bütün dünyada və bizdə son 20-30 ilin müqayisəsini aparsaq, tibdə çox böyük sıçrayışlar var. Bəlkə də heç bir fəaliyyət sahəsində tibdəki qədr sıçrayışlar yoxdur.

Sadə misal deyim, mən 40 ilin doktoruyam, dörd ölkədə işləmişəm. 20-30 il bundan qabaq biz infarkt xəstələrini müalicə edirdik, ancaq onun perspektivini görmürdük. O xəstələrin hamısı birmənalı olaraq dünyasını dəyişirdilər. İndi isə onların demək olar ki, əksər faizi sağdır. Məhz diaqnostikanın, stendləmə və ürək cərrahiyyəsinin sayəsində. Bu, çox böyük inqilabdır. Deyirlər ki, xəstəliklər artıb. Bu, belə deyil. Sadəcə xəstəliklərin aşkarlanması halı artıb. Əvvəllər heç kim bilmirdi nə baş verir. Çünki indiki kimi media qurumları yox idi. Bu gün isə Azərbaycanın hər bir kəndində baş verənlərdən xəbər tuturuq.

- Azərbaycan vətəndaşları adətən, ölkə xaricində müayinə-müalicə olunmağa çalışırlar. Dediğiniz kimi, 4 ölkədə işləmişiniz: Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, İran, Rusiya və Azərbaycanda. Bu ölkələrin müqayisəli təhlilini aparanda səhiyyənin durumu ilə bağlı hansı qənaətə gəlmisiniz?

- Azərbaycan səhiyyəsi əslində sovet səhiyyəsi qaynaqlanıb. Amma indi bizim səhiyyəmiz öz yolu ilə gedir. Bu yaxınlarda mən Moskvada, oxuduğum institutda oldum. Mənə çox qəribə gəldi, onlar çox geri qalırlar. Həm texnoloji cəhətdən, həm də digər sahələrdə... İndi bizim doktorlarımızın çoxu Türkiyədə təhsil alır. Təhsil sistemi

çox fərqlidir. Sovet səhiyyəsi isə bir az ləngiyir. Orada daha çox dövlət səhiyyəsidir, rəqabət azdır. Mən oxuduğum institutda baxdım ki, 10 xəstə gözləyir, amma kabinetlərdə 25 həkim oturub. Yəni həkim çoxdur, amma onların gördüyü iş elə də böyük deyil. Məsələn, mən İranda işləyəndə elə gün olurdu ki, 200 xəstəyə baxırdım. Demək istəyirəm ki, doktor daha çox praktik işlə məşğul olursa, daha çox tecrübə toplayır.

- Bizdə kiminlə danışsansa,

lərik və problem vaxtında aradan qaldırılsa, insanların ömrü uzanacaq. Məqsəd ürək əzələsini qorumaqdır. Tutulan damarı dəyişdin, ya stend qoydun, qan dövrəni bərpa olur. İnsan hər bir orqanında qan dövrəni bərpa olsa, insan bəlkə də indikindən çox yaşayır. Yəni bədənin qocalması, qan dövrənin zəifləməsi damarların qocalmasıdır.

- Bunlar, təbii ki, nəticədir. Ürək-damar xəstəliklərinin səbəbləri barədə sizin əsas arqumentləriniz nədən ibarət-

gəncləşib...

- Mən belə deməzdim. Biz illər boyu deyirdik ki, mədə xorası filan səbəbdən olur və müalicə edirdik. Ancaq keçən əsrin axırında bir xanım tapdı ki, bu xəstəliyi törədən bakteriyadır və o bakteriyayı məhv etməyin dərmanları tapılıb. Bununla da mədə xorası problemi bitdi. İndi biz hələ axtarırdıyıq. Mənə elə gəlir ki, çox keçməyəcək, ürək-damar xəstəliklərinin də əsl səbəbi tapılacaq. Bəlkə də bu, bir virusdur, bakteriyadır, immunoalji

yandır, kökəldir. Mən gündə bir tündir çörəyi yeyirəm, görürsünüz, formadayam. Siqaret çəkmirəm. Ümumiyyətlə, zərərli adətlərdən imtina edərəm. Sizin iki yolunuz var, səhər yuxudan duranda düşüncələriniz, sağlamlığa doğru gedirsiniz, ya xəstəliyə doğru. Özünüze yol seçməlisiniz. Nə sizi xəstəliyə aparırsa, ondan çəkinin. Sağlam yaşamağa cəhd etmək gərəkdir. Mən işə piyada gəlib, piyada gedirəm. Xəstəxanada da fəaliyyət deyəm. Yəni bir yerdə otur-

zə gənc həkimlərin gəlməsindən, müasir texnologiya ilə təmin olunmağımızdan sonra bir dənə də olsun xaricə xəte göndərməmişəm. İndi bizim yanımıza xaricdən xəstələr gəlir. Əsasən İraqdan, İrandan, Rusiyanın bütün bölgələrindən gəlirlər. ABŞ-dan, İngiltərədən də xəstələr gəlir. Biz onları "Oksigen" Klinikasında müayinə və müalicə edirik.

Hətta mən xəstələrimizin xaricə getməsinin əleyhinəyəm. Birincisi, xaricə gedən xəstə hər

"Mən pasiyentlərimin 90 faizinə bir dərman yazıram"

Kardioloq İdris Xəlilov: "Biz hələ yaşamağın üsulunu bilmirik"

müşahidəsi belə olur ki, filan xəstəxanaya getmişdim, xəstə əlindən yer yox idi. Ölkəmizdə xəstəliklərim geniş yayılıb, xəstələrin sayını çoxaltdı, ya səbəb nədir?

- Ona görə belədir ki, 20-30 il bundan qabaq insanlar ümumiyyətlə, həkimə getməzdilər. İnsanlarımızın tibbi savadı çox aşağı idi. İndi insanlar özünü, uşaqlarını, nəvələrini yoxlatdırır. Gəlib deyir ki, yoxlayın, görüm mənim qanda xolesterinim nə qədərdir? 20 il qabaq heç bilmirdi qan analizi nədir? Əslində bütün əhali vaxtaşın tibbi müayinədən keçməlidir. Bizə müraciət edənlərin çoxu xəstələr deyil, sadəcə, özlərini yoxlatdırırlar.

- Ürək cərrahisi Rəşad Mahmudovun bir fikri var idi ki, ölkəmizdə Stend of Life programı tətbiq olunarsa, ildə 15-16 min insanı ölümdən xilas etmək olar. Siz kardioloq olaraq bu barədə nə deyə bilərsiniz?

- Rəşad Mahmudov çox doğru deyib. Mənim yanıma gələn xəstənin ürək damarında daralma şübhəsi varsa, mən ona dərman yazmıram, bunu bütün gənc həmkarlarımız bilməlidir. İndi dəqiq diaqnostika və dəqiq müalicə üsulları var. Xəstə var ki, sizdən, mənəndən sağlamsız. Amma ürək damarı daralır, qan getmir, deməli, burada qəflətli ölüm təhlükəsi var. Stend qoyanda damar tam açılır, ürək normal çalışır. Çox təəssüf ki, 50 yaşdan sonra hamı müayinəyə gəlmir. Əksəriyyət gəlsə, biz çoxlarında damar darlığı tapa bi-

zəyir. Hələ belli deyil ki, niyə bir adamın damarı 25-30 yaşında tıxanır, digərininki 100 yaşında tıxanmır? Burda biz mexanizmi bilsək, daha effektiv, profilaktik mübarizə apara bilərik.

- Doktor, siz özünüz sağlam yaşamaq üçün nələrə əməl edirsiniz? Qidalanmadan başlamış, digərlərinə qədər...

- Daha yaxşı olardı ki, mənim göstəricilərimi soruşardınız. Mən praktiki sağlamam, sadəcə olaraq, 40 ildir işləyirəm. Heç vaxt 9-da yuxudan durmuram.

muram. Bu yaxınlarda gecə yarısı mənə Nəriman müəllim zəng vurdu, soruşdu ki, narahat etmirəm? Dedim, Nəriman müəllim, sağ olun ki, məni axtarırsınız, bundan yaxşı nə ola bilər? (gülür)

- Gənc yaşlı insanlarda da qəfil ölümlər baş verir. Bunun səbəbi nədir?

- Qəflətli ölümün baş verməsi səhlənkarlıqla bağlıdır. Qəflətli ölüm bir-iki saat ərzində baş verən, səbəbi ya belli olan, ya da olmayan ölüm deyildir. Ancaq onun altında bu və ya digər problemlər yaşayır. İnsan özünü yoxlatdırır, narahatlıqları vecinə almır. Əgər həmin şəxsdə problem varsa, o halda ağır bir

"Hər gün 5, 6, 7-də oyanır, yoqa ilə məşğul oluram, sonra işimə gedirəm"

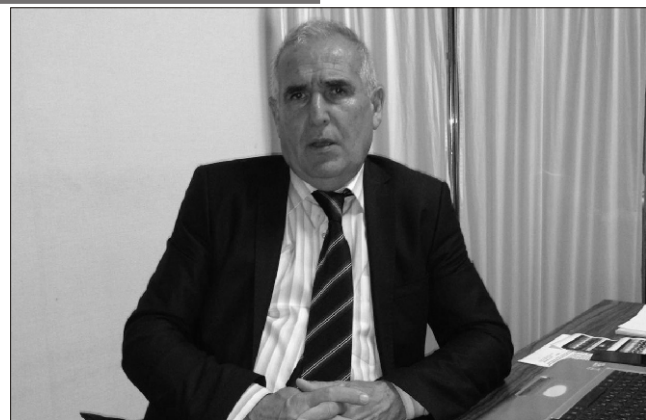
dir? İndiyədək stressdən tutmuş, qidalanmaya qədər çox şeylərdən danışılır. Sizcə, ürəyimizin evini yıxan nələrdir?

- Çox maraqlı sualdır. Ancaq mən sizə standart cavab verməyəcəyəm. İnternetdə eyni fikirlərlə rastlaşacaqsınız. Lakin çox təəssüf ki, onların heç biri deyil.

- Deyirlər filankəs nə siqaret çəkir, nə içki içirdi, qəfil ürəyi tutdu və getdi.

- Tamamilə doğrudur. Bəs bu, nədir? Ona görə də bu günə qədər ürək-damar xəstəliklərinin əmələ gəlmə səbəbləri dəqiq belli deyil, çox təəssüf ki. Damar xəstəliyi, damarın qocalması bu günə qədər hələ diskussiya mövzusu. Heç kim bilmir ki, mən də həmçinin, uşağa, cavana nə məsləhət görək ki, onda ürək xəstəliyi olmasın. Çünki biz hələ yaşamağın təhərini, üsulunu dəqiq bilmirik. Bəli, bizim çoxlu xəstələrimiz var ki, içki içmir, siqaret çəkmir, çəkisi aşağıdır, şəkəri, qan təzyiqi yoxdur, bircədən məlum olur ki, 3-4 damar tutulub. Mən bununla bağlı məqalə də yazmışam. Artıq dünya kardiologiyasına mesaj göndərirəm ki, biz çox şeyi bilmirik. Standart yanaşma doğru deyil.

- Bəs sizin ehtimalınız varmı ki, bu xəstəliklər mənbəyini hardan götürür? Özü də ürək-damar xəstəlikləri sanki

Hər gün 5, 6, 7-də oyanıram, yoqa ilə məşğul oluram, sonra işimə gedirəm. Mənim işim ağır işdir. Amma bu 40 ildə bir ay məzuniyyətə getməmişəm, sadəcə olaraq işləyirəm.

- Bəs, bu, düzgündür?

- Mən bir günümün içində özümə "məzuniyyət" düzəldirəm. İşimi elə görürəm ki, onu 12-ci aya saxlamıram. Mən bəzən 24 saat ərzində 25 saat işləyirəm. Həm də istirahət edirəm. Sadəcə bir şeydir. Tutaq ki, yoqa ilə məşğul oluram, eyni zamanda ingilis dili ilə də məşğul oluram. Yəni eyni vaxtda iki işi görürəm. Bu şəkildə vaxta qənaət edirəm. Vaxt çox mühüm amildir. Mən acanda yemək yeyirəm. Özü də ürəyim nə istəyirsə, onu yeyirəm, özümə məhdudiyət qoymuram. Deyirlər çörək zi-

stressdən, yaxud elə toyda oyoqa ilə məşğul oluram, sonra işimə gedirəm. Mənim işim ağır işdir. Amma bu 40 ildə bir ay məzuniyyətə getməmişəm, sadəcə olaraq işləyirəm.

- Doktor, olurmu ki, xarici ölkələrə gedib orda dərindən davə tapma bilməyənlərə siz şüfa vermişiniz?

- 90-cı illərdə mən də xaricə xəstə yollayırdım. Çünki o vaxt ölkəmizdə adicə rəngli dopler, exo-kardiografiya yox idi, hələ mən indiki şəraitdən danışmıram. Amma son 10 ildə, yeni bi-

zaman ünvanına çatırmı? İndi görürsən taksi sürücüləri də İrana aparır, orda hansı həkimə gedir, bəlli deyil. İkincisi, xaricə gedən xəstəyə təcürüməci lazımdır. Diaqnostikanın birinci vasitəsi dildir, ünsiyyətdir. Üçüncü, xaricə gedən xəstənin çoxlu pul ehtiyatı olmalıdır, bizdə burda bəzən pulsuz da müayinə edirik. Dördüncüsü, xəstə xaricdən qayıdıandan sonra öz həkimi ilə təkrar kontakta girə bilmir. Ürək xəstələrinə bir dəfə baxmaqla iş bitmir, hər bir xəstənin öz həkimi olmalıdır. Ona görə də mən Azərbaycanda həkimlikdə vəkillik statusunun yaranmasının tərəfdarıyam. Bu, nə deməkdir? Siz məni tanıyırsınız, nəinki kardioloq, başqa probleminiz də olanda mənə deyirsiniz, mən sizə lazımı ünvana yönlədirəm və sonra sizi təqib edirəm. O halda həkim də məsuliyyət hiss edəcək. Amma özünüz getsəniz, dəqiq bilməyəcəksiniz hara, kimin yanına, necə gədesiniz.

- Hər bir həkimin fərdi müalicə üsulları, pasientə yanaşma tərzi olur. Siz müalicə üsullarınız barədə də danışardınız, zəhmət olmasa...

- İşimi elə qururam ki, heç bir pasient mənə narazı qalmasın. Məndə xəstələrimin arxivi var. Qeyri-təvəzökarlıq kimi görünür, amma mənəndən narazı qalan pasiyent tanıyıram. Çünki mən pasiyentdən ələ çəkmirəm, o vaxta qədər ki, onun problemi həll olunsun. Pasiyent niyə narazı qala bilər? Ya o sağalmır, ya da onu güclə ödəməyə məcbur edirsən. Amma mən bunların heç birini etmirəm. Yanıma müayinəyə kim gəlsə, çıxanda deyirəm ödəyə bilirsən, ödə, ödəyə bilməsən, canın sağ olsun.

- 2019-cu ildən ölkədə icbari tibbi sığortanın tətbiqi gözlənilir. Həmin günü həkimlər də intizarla gözləyirmiz?

- Təbii ki. İcbari tibbi sığorta bizim həyatımızı qurtaracaq. Biz nə vaxta kimi xəstə ilə pulla danışmalıyıq? Niyə danışmalıyıq? Mən həkiməm, həkimliyimi etmək istəyirəm. Elə analiz var ki, onun qiyməti 60-100 manatdır. O analizlər verilməyə, biz necə dərman yazsa bilərik? Bir məsələni də deyim, mən pasiyentlərimin 90 faizinə bir dərman yazıram. Bir xəstəyə beş dərman yazdığımı xatırlamıram. Bir də dərmanın doğru tətbiqi lazımdır. Bir dərman yazacağam və o xəstəni nəzarətdə saxlayıb yazdığım dərmanın təsirini görəcəyəm. Amma beş dərman versəm, bilməyəcəyəm ki, hansı dərman hansı effekti yaradır. Dərman az miqdarda götürülən zəhərə deyilir. Heç kimin ixtiyarı yoxdur ki, xəstəyə bir dərmanı artıq yazsın.

□ **Elşad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Qaydalar maraqlı deyil

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

"Amerika, mən səni öz ağılsızlığım ilə dəstəkləyirəm"

(Allen Ginzberq, amerikalı şair)

İndiki uşaqların yadına gəlməz, bizim Qarabağı geri almağımızdan, Cocuq Mərcanlı-nın da paytaxt elan edilməsindən çox qabaqlar, hardasa 90-cı illərin sonu, 2000-ci illərin əvvəlində ATƏT-in Minsk qrupunun bir amerikalı həmsədrinə var idi. İsmi-şərifini Kerri Kavano olan bu toppuş, üzügülər kişi insafən xeyli fəallıq göstərirdi, indiki adı da, özü də yox həmsədrərdən fərqlənirdi. Regionun altından vurub üstündən çıxırdı, hətta bir dəfə Ağdam məscidindən daş qoparıb bizim dövlət başçısına hədiyyə gətirmişdi. Prinsipcə, hər həmsədr bir daşdan-zadandan gətirsə biz çoxdan Qarabağı torbada daşıyıb üzübəri yığardıq, problem də çıxıb gedərdi işinin dalıca. İşləmir-lər zalım uşağı. Çox biqeyrət adamlıdır.

Kavano-nun gərgin fəaliyyəti sayəsində, yadımdan çıxma-mış bunu da mütləq qeyd edim, prezidentlərin Ki-Uest görüşü olmuşdu. Bununla da Qarabağ münaqişəsi tarixçəsinə Paris razılaşması, Madrid prinsipləri, Moksva danışığı, canım sənə desin, Praqa söhbəti, Sədərəkde barbekü-parti, Londonda du-manlı diskussiya və sairə sırasında bir Ki-Uest bəyanatı da əlavə edilmişdi. Doğrusu üstündən 18 il keçdiyi üçün o bəyanatın məzmunu heç yadımdız qalmayıbdır, ancaq əsas bu deyil. Əsas odur bütün dünyanın "Heminqueyin yaşadığı yer", "ABŞ ən cənub nöqtələrindən biri", "kurort zonası" kimi tanıdığı Ki-Uest bizdə Qarabağ təəssüratı oyadır.

Qarabağın yaddaşımızda oyatdığı belə adlar əslində çoxdur. Misal üçün, Mario Rafaelli-nin adını çəksən, bəlkə bu gün İtaliyada bir köpəyoğlunun yadına düşməz. Ancaq bizim yadı-mızdadır. 92-93-cü illərdə bu da bir yandan münaqişəyə qəmiş qoymağa gəlmişdi. Yaxud, Sayrus Vens adlı amerikalı diplomat vardı. Yaltaq bir erməninin Sayrus Vensin ayaqqabısının açılmış bağını bağlaması indiyə qədər gözümüzün qabağındadır. Neyləyək, biz başqalarının ayaqqabısını bağlamağa həmişə pis baxmışıq, bizim üçün milli kadrların ayaqqabısını öpmək daha qutsal sayılıbdır. Bu temada Etibar müəllimin afyozizmi də var. Deyir öz xalqının şəpşəpisi, başqa xalqın "Salamandr"-ndan əzizdir.

Sonra Kerri müəllim ABŞ-ın Kiprdə səfiri oldu, indi də deyəsən Londonda hansısa QHT qayıb dünyada sülhün inkişafına yardım etməkdədir. Bizim problemin həlli zamanı işlətdiyi dərmanlardan başqa problemlərin də başına yaxır.

Bu uzun-uzadı, darıxdırıcı tarixi ekskurslarla hörmətli oxucuların vaxtını almaq, onları bezdirmək istəmirəm. Həm də yuxarıda yazdığım kimi, qarı erməni şey olub, qarı bağlanıb, Qarabağı da almışdır. Sadəcə, dünən xəbər lentində "Kavano" so-yadı yenidən gözümə dəyəndə xatirələr qanadında o uzaq illərə uçmuşdum. Təzə xəbər isə bu idi ki, ABŞ-da Brett Kavano adlı bir zət Ali Məhkəməyə hakim vəzifəsinə təsdiq ediblər. Onların yerli deputatxanası Senat bu çətin işi görmüşdü. Təsəvvür edin, hakimin təsdiqi 50 lehinə, 48 əleyhinə olmaqla - zülümlə keçmişdir. Ax, Mezhahir müəllim, hardasan... Bes niyə hakimin təsdiqi belə çətin olubdur, bu haqda az sonra.

Hakimin soyadını görəndə Kerri Kavano ilə qohum olub-olmadığını fikirləşdim. İnternetdə azca aradım. Qohum deyilmiş-lər. Hərəsi Amerikanın bir diyarında doğulmuşlar. Bunların hardasa qohum olması fikrinə niyə düşdüm, bax, məsələ bundadır. Elə hakim Kavano-nun çətinliklə təsdiqinin səbəbi də.

Hakim Kavano-nu ABŞ-da bir qadın professor zorlama cəhdində suçlayıbdır. Çoxdandır bu söhbət gedirdi, hətta Federal Təhqiqat Bürosu araşdırma aparmışdı. Ancaq görünür əhvalat çox uzaq vaxta - 1980-ci illərin əvvəlinə təsadüf etdiyindən hakim haqda hər hansı tədbir görülmədi. Baxmayaraq zərərcə-kən əhvalatı detallı açıqlamışdı, bəzi şahidləri vardı, əlavə olaraq bir neçə qadın da Kavano-nun əxlaqsız, zorakı hərəkətləri haqda bəyanatlar vermişdilər.

Mən isə indi düşünürəm - bizim hakimler şükürlü imiş ki. Bunların adı heç olmazsa arada siyasi repressiyada, korrupsiyada-zadda hallanır. Gör anası ölmüş ABŞ demokratiyasını qısa müddətdə hansı günə salıblar. Gülməli və deməli ev al-verçisi prezident, zorlamada suçlanan ali hakim olur. Tək ora deyil. Sanki dünyada yazılı və yazılmayan qaydalar itməkdədir. Rusiya məlum, Avropada faşistlər baş qaldırır, Brazilyada Trampsifətin birisi az qalır prezident olsun... Adam fikirləşir ki, bəlkə bunların hamısında bizə qarşı uzun sürən ədalətsizliyin də təsiri vardır. O vaxt bizə gələn "Kavano" yaxşı işləsəydi, indi onlara çıxan "Kavano" da yaxşı olardı. Görünür siyasətdə də Nyutonun 3-cü qanunu işləyir: təsir və əks-təsir hardasa bir-birinə bərabərdir.

Elə buna görə dünən arvadlı-kışılı, uşaqlı-böyükü bütün dünya qəfildən qaydasız döyüşlə maraqlanmağa başlayanda buna təbii baxdım. Həyat belə tələb edir. Qaydalar - darıxdırıcıdır.

Ermənistanın Nikol Paşinyan hökuməti öz hakimiyyətinin daxili siyasi dayaqlarını möhkəmlətmək və uzunömürlü eləmək üçün yollar axtarır. Növbədənənar parlament seçkilərinin keçirilməsi üçün ölkədə az qala, ikinci bir inqilabi dalğa başlandı. Bu dalğanın nə ilə nəticələncəyi, yəqin ki, xeyli dərəcədə daxil olduğumuz həftədə bilinəcək.

Bu gün Nikol Paşinyanın inqilab nəticəsində baş nazir seçilməsindən düz 5 ay ötür. Lakin ötən 5 ay daxili siyasət bir yana, İrəvanın xarici siyasət oriyentasiyasında ciddi dəyişikliyə gətirməyib. Maraqlıdır ki, Qərbyönlü Paşinyan hökuməti də sələfləri kimi Rusiyaya və Rusiyayönlü kursa sadıq qalmaqda davam edir. Paşinyan bu siyasətə hətta Qərbin heç də xoşuna gəlməyəcək yeni çalarlar əlavə edib. Söhbət onun Rusiyaya dəstək olaraq, bir qrup erməni hərbcisini Suriyaya yollamaq haqda qərarından gəlir.

"Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan öz siyasi maraqları naminə Ermənistanın qanunvericiliyini tapdalaya bilər". Bu iddia ilə "168 Jam" qəzeti çıxış edib (axar.az). Qəzet bildirir ki, Paşinyan xüsusilə Suriyaya erməni hərbcilərinin göndərilməsi məsələsində çox tələsir.

"Aydındır ki, bu məsələnin bir sıra təhlükəli tərəfləri var. Belə ki, bu, Qərblə münasibətləri pisləşdirir, islamçı terrorçuların Ermənistan üçün təhdidə çevrilməsinə şərait yarada bilər. Belə görünür, hökumət erməni hərbcilərinin Suriyaya göndərilməsi üçün heç bir hökumətlərə razılaşmanın imzalanmasını tələb etməyəcək hüquqi imkanlar axtarır. Aydındır ki, hökumət bir yandan Kremlə münasibətləri möhkəmləndirməyə çalışır. Digər tərəfdən isə hələlik Paşinyanın özünün siyasi maraqları üçün Ermənistanın qanunvericiliyini pozmağa hazır olması aydın deyil" - məqalədə deyilir.

Erməni nəşrinin narahatlığı əslində əsaslıdır. Yeni hökumətin sələfi Sərkisyan iqtidarı kimi "iki stul"da oturmaq siyasətini davam etdirməsi Ermənistanı ancaq yeni problemlər vəd edir, Qərbin real dəstəyini isə yerli-dibli istisna edir. Çünki Qərb (ABŞ və Avropa Birliyi) xüsusən də indi Rusiyanın yanında olan heç bir dövlətə ciddi dəstək, maliyyə vermir, verməyəcək.

Bu siyasətdən qurtulma-

Fransa prezidenti gəlir - Bakıya əlidlolu, İrəvana əliboş

Makron bu həftə Qafqazın müharibə vəziyyətində olan iki ölkəsində olacaq; səfər ərəfəsi Paşinyan hökuməti Rusiyaya reverans elədi, Parisdən təpki gəldi; Bakıda isə Fransa liderinin iştirakı ilə iki ölkə arasında ilk hərbi kontrakt imzalanacaq; Qarabağ da gündəmdə...

ğın tək yolu Dağlıq Qarabağ probleminin tezliklə həllidir. Çünki qonşu Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətlər normalaşandan sonra İrəvan Rusiya ilə Qərb arasında təhlükəli manevrlər etmək zorunda qalmayacaq.

Yeri gəlmişkən, Ermənistan Rusiyaya xoş gəlmək üçün Suriyaya hərbcilər göndərmək qərarı verdiyi vaxtda Fransadan Moskvanın ünvanına sonuncunun Suriya siyasəti ilə bağlı təpki gəlib. "Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, rəsmi Paris az öncə Rusiyanın S-300 raketdən müdafiə sistemlərinin Suriyaya verilməsinə etiraz bildirib, bundan narahat olduğunu bəyan edib.

"Fransa Rusiyanın havadan müdafiə sistemlərinin Suriya rejiminə verilməsindən narahatdır", - deyər Fransa xarici siyasət idarəsinin yetkili bildirib. XİN rəsmisi qeyd edib ki, regiondakı gərgin vəziyyət fonunda belə sistemlərin ora göndərilməsi "hərbi eskalasiyanın saxlanması riskinə xidmət edir və Suriya böhranının siyasi nizamlanma perspektivini uzaqlaşdırır".

Fransa XİN-in bu bəyanatı əslində həm də Rusiyanın yanında yer alan və onun Suriya siyasətini, Bəşər Əsəd rejimi-

ni qoruma siyasətini dəstəkləyən İrəvana qarşıdır. Diqqət çəkicidir ki, Paşinyan hökumətinin Moskvaya xoş gəlmək naminə etdiyi reverans (Suriyaya erməni hərbciləri göndərmək qərarı) Fransa prezidenti Emmanuel Makronun Azərbaycana və Ermənistanı ziyarəti ərəfəsinə təsadüf edir.

Makron isə bu həftə bölgəyə gələcək. Səfərlə bağlı Fransanın nüfuzlu "La Tribune" qəzeti də yazıb. "Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, nəşr Makronun Bakıda Dağlıq Qarabağ konfliktini müzakirə edəcəyini xəbər verib. "Bundan əlavə, səfərin gündəliyinə Azərbaycan hökuməti ilə "Naval Group" hərbi şirkəti arasında bu ölkədə hərbi gəmilərin (OPV-90) inşası haqda kontrakt imzalanacaq", - deyər "La Tribune" əlavə edib.

Xatırladaq ki, "Naval Group" şirkəti ötən ay Bakıda keçirilən ADEX-2018 Beynəlxalq Müdafiə Sərgisində öz hərbi məhsulları ilə qatılmışdı. Bu, Fransanın Bakı hərbi sərəgisində ilk iştirakı idi. Ermənistanı isə E.Makron sadəcə, beynəlxalq tədbirə qatılacaq...

Göründüyü kimi, Makronun Bakı səfərinin daha məzmunlu və məhsuldar olacağı

gözlənilir. Aydın məsələdir ki, Azərbaycandan fərqli olaraq, Rusiyanın regiondakı əlaltısı və forpostu statusu daşıyan, üstəlik, Kremlin Suriya siyasətinə hətta hərbi töhfə verən Ermənistanla Fransanın ikitərəfli anlaşmaları mümkün deyil. Xüsusən də hərbi xarakterli müqavilələrin imzalanması istisnadır. Buna heç Fransanın bölgədəki geosiyasi rəqibi Rusiya da yol verməz.

Bu xüsusda ATƏT-in Minsk Qrupunun üç həmsədrindən biri kimi Fransa dövləti blokada şəraitində olan forpost Ermənistanı regionda özünün strateji tərəfdaşı qismində görə bilməz. Bu mümkün deyil. Azərbaycan isə - ayırı. Balanslı xarici siyasət yürüdükdən Azərbaycanın AB-nin bu nüfuzlu dövləti geniş əlaqələr qurmaq üçün qat-qat böyük imkanı və potensialı var.

Gözlənilir ki, Makronun Bakı səfəri və bu səfər çərçivəsində imzalanacaq ilk mühüm kontraktın ardınca ikitərəfli münasibətlər daha dinamik inkişaf edəcək və Azərbaycana hərbi təyinatlı fransız silahların verilməsinə zəmin yaradacaq. Artıq bunun üçün heç bir siyasi əngəl qalmayıb...

□ "Yeni Müsavat"ın analitik xidməti

İranda Ermənistanı yeni qaz kəmərinin çəkilişi başa çatıb. Bu barədə Rusiyanın NTV telekanalı məlumat yayıb. Qeyd edək ki, buna qədər də İranda Ermənistan qaz kəməri mövcud olub. İran-Ermənistan qaz kəməri İranda başlayan Ermənistan bitən 140 kilometr uzunluğunda boru xəttidir. Xəttin 100 kilometrlik İran hissəsi İranın Təbriz şəhərindən İran-Ermənistan sərhədinə qədər davam edir.

Ermənistan hissəsi isə Meqri kəndində bitir. Boru xətti 20 dekabr 2006-da fəaliyyətə başlayıb. Ancaq xəttin rəsmi açılışı iki ölkənin dövlət başçıları arasında iştirakı ilə 19 mart 2007-də reallaşmışdır. Haqqında söhbət gədən isə ikinci boru xəttidir. Onun uzunluğu 197 kilometrdir.

Beləliklə, müsəlman ölkəsi olan İran İslam Respublikası qonşuluğunda yerləşən başqa bir müsəlman ölkənin-Azərbaycanın ərazisini işğal edən Ermənistanı daha bir nəfəslik açmış oldu.

Hadisə barədə "Yeni Müsavat" a danışan politoloq Natiq Miri bildirdi ki, qaz kəmərinin çəkilməsində Rusiyanın ciddi rolu var: "Bu kəmərin çəkilməsi xeyli müddət əvvəldən Rusiya ilə də razılaşdırılıb. Mən sırf bu hadisəni Azərbaycanı düşmənlilik kimi qiymətləndirməzdim.

Şübhəsiz ki, İran uzun illərdir Ermənistanın iqtisadiyyatının çökməməsinin əsas səbəblərindəndir. Təəssüflər olsun ki, müsəlman dövləti olan İran sərhədindəki başqa bir müsəlman ölkəsi olan Azərbaycanın ərazilərini işğal edən, məscidləri darma-

Tehranda işğalçı ölkəyə növbəti dəstək

İranda Ermənistanı daha bir "nəfəslik" açıldı - Ermənistanı ikinci qaz kəməri işə düşür; **politoloq: "İran işğalçıya ona görə yardım edir ki..."**

dağın edən Ermənistanı iqtisadi dəstək verir. İranın geosiyasi maraqları belə bir vəziyyəti meydana çıxarıb. İki türk cümhuriyyəti arasında sünə surətdə yaradılan Ermənistanı ona görə İran tərəfindən yardım edilir ki, Ermənistan

tan dövlət kimi mövcudluğunu saxlasın və Türkiyə ilə Azərbaycan arasında var olsun. Ermənistan həm Türkiyəyə, həm də Azərbaycana qarşı siyasi alət rolunu oynayır. Bu alətin sıradan çıxmasını nə Rusiya, nə də İran

istəyir. Ona görə də daim dəstək verirlər. Bu gün Ermənistan istifadə etdiyi yanacaqın böyük hissəsini İranda alır. İran Ermənistanı mavi yanacaq, neft və neft məhsullarını ixrac etməkdən imtina etsəydi və özü də Türkiyə kimi "Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərindən geri çəkilmə" şərtini qoyaraq buna getsəydi, bəlkə də Qarabağdan erməni qoşunları çoxdan geri çəkilməmişdi. İran Ermənistanla sərhədlərini bağlasa, Ermənistan 6 aydan artıq duruş getirə bilməz. İranın köməyi olmasaydı, Ermənistan illər öncə aclıq fəlakəti ilə üz-üzə qalacaqdı. Əgər İran da Türkiyə kimi Ermənistanla sərhədlərini bağlasaydı, Qarabağ məsələsinin həllinə, Ermənistanın işğalçı mövqeyindən geri çəkilməsinə çox ciddi təsir göstərə bilərdi. Çünki Ermənistanın iqtisadi baxımdan ayaq üstə qalmasında İran ən

böyük rol oynayan dövlətdir. İranın dəstəyinin kəsilməsi, sərhədi bağlanması Ermənistanı dözlümləzlə üz-üzə qoyardı. Belə durumda uzun müddət tam gətirə bilməzdilər".

Politoloq xatırladı ki, nə Türkiyə, nə də Azərbaycan heç zaman İrana qarşı koalisiyalara, sanksiyalara qoşulmayıb: "Halbuki bunun üçün Azərbaycana zaman-zaman çox ciddi təzyiqlər edilib. Əgər Azərbaycana edilən təzyiqlərin cüzi hissəsi Ermənistanı edilsəydi, anti-İran koalisiyasına, İrəvan İrana qarşı sanksiyalara çoxdan qoşulardı. Təəssüf ki, bütün bunların qarşılığında bizim Ermənistanı münasibətdə İranda gözləntilərimiz doğrulmur. Ən qəribəsi odur ki, Azərbaycanın ərazilərini işğal edən Ermənistanla sıx əlaqələr quran İran Azərbaycandan İsrailə münasibətlərini kəsməsini zaman-zaman istəyib. Nə qədər ki, Tehran Ermənistanı dəstək verməkdə davam edəcək, onun Azərbaycandan belə bir tələbi etməsi məntiqlik olacaq".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Britaniya Moskvaya hücumu hazırdır - şok iddia

Böyük Britaniyanın hərbi komandanlığı Rusiyaya qarşı kiberhücum həyata keçirməyə hazırdır. Axar.az xəbər verir ki, bu barədə "Sandi Tayms" informasiya yayıb.

Nəşrin məlumatına görə, Britaniya hökuməti sözügedən addıma Rusiyanın Qərbi hücumu zamanı gedə bilər. Rəsmi Londonun Moskva istiqamətində bu tip hücumu bütün Rusiyalı elektrik enerjisiz qoya bilər.

sibətlərini kəsməsini zaman-zaman istəyib. Nə qədər ki, Tehran Ermənistanı dəstək verməkdə davam edəcək, onun Azərbaycandan belə bir tələbi etməsi məntiqlik olacaq".

Vahid Əhmədovun müharibə təklifinə dəstək gəldi

Milli Məclisin üzvü, iqtisadçı ekspert Vahid Əhmədov "Yeni Müsavat" a verdiyi son müsahibədə bildirdi ki, torpaqlarımızın azad edilməsi yalnız hərbi yoldan keçir. Deputat onu da qeyd edib ki, sülh yolu ilə işğaldakı torpağın azad edilməsi faktı tarixdə olmayıb.

V.Əhmədovun bu açıqlaması müzakirələrə səbəb olub. Torpaqlarımızın azad edilməsi üçün sülh danışıqlarının potensialının tükəndiyi barədə fikirlər səslənməkdədir. Eyni zamanda, təcavüzkar Ermənistanın son aylardakı gərginlikdən çıxış edərək Azərbaycan tərəfinin işğal altındakı əraziləri müharibə yolu ilə azad etmək üçün tarixi şans qazandığı vurğulanır.

Vahid Əhmədovun həmkarı, Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyasının sədri Fərəc Quliyev "Yeni Müsavat" a açıqlamasında bildirdi ki, bu barədə dəfələrlə Milli Məclisdə məsələ qaldırılıb: "Prezident seçkilərində təklif etdim ki, işğal altındakı torpaqlarımızın geri qaytarılması ilə bağlı qanun layihəsi qəbul olunsun. Otən iclasda bu məsələni bir daha qaldırdım ki, payız sessiyasının gündəliyinə bu məsələ salınsın,

Fərəc Quliyev:
"Sülh danışıqlarının anlamı qalmayıb"

yeni hərbi davranışlar ortaya qoyulsun. Belə fikirlər dəfələrlə deyilib. Vahid müəllim və başqaları bu fikirləri çox dilə gətiriblər. Həsab edirəm ki, sülh danışıqlarının heç bir mənası yoxdur. Çünki hər dəfə Ermənistan hakimiyyət dəyişikliyi olanda bunlar yenidən sifir variantından məsələlərə başlamaq təklifini qoyur, pozuculuq işləri aparırlar. Bunların hamısı blefidir. Burada Ermənistanın arxasında duran qüvvələrin də rolunu danmaq ol-

Elxan Şahinoğlu:
"Güc göstərmədən işğaldan qurtulmaq çətinidir"

maz. Bu Rusiyanın projesidir. Projədə də Ermənistanın məşarolundan başqa rolu yoxdur. Məsələ burasındadır ki, biz danışıqları uzatdıqca mövqelərimiz daha da zəifləyəcək. Çünki artıq Ermənistan tərəfindən guya Qərbi inteqrasiya meylini göstərməklə dəstək almağa çalışırlar. Hərbi əməliyyatlara başlamaq üçün indiki şərtlər daha uyğundur. Ermənistanın təcavüzü əvvəlcədən planlaşdırma siyasəti var. Onlar "böyük Ermənistan" siyasətinin tərkib hissəsi olaraq Dağlıq Qarabağ ətraf rayonları işğal ediblər, Naxçıvan iddiasındadırlar, Türkiyə ərazilərinə iddiaları var. Bütün bunların müqabilində onlarla nə danışacağıq? Biz Ermənistanı hərbi müstəvidə mütəlq məğlub etməliyik, əvvəlki sərhədlər bərpə olunmalıdır. Ondan sonra kompensasiyalar haqqında danışmaq olar. Onlar 180 milyarda qədər bizə zərər vurublar. Azərbaycanda doğulan ermənilərin statusları barədə də danışmaq olar. Eyni zamanda Ermənistanın Azərbaycana qovulan soydaşlarımızın da geri qaytarılması ilə bağlı danışıqlar aparmaq mümkündür. İndiki halda danışıq maliyyə heç nə yoxdur. Hesab edirəm ki, biz nə qədər qorxutsalar da, hərbi əməliyyatlara başlamalıyıq. Təəssüflər olsun ki, da-xilimizdə də Rusiya və Ermənistanı şişirdənlər var. Burada heç bir məntiq yoxdur. Lap tutaq ki, bizi Ermənistan deyil, ən böyük dövlətlərdən biri işğal edib üzərimizə gəlir, biz ya millət olaraq vuruşub evimizi qurtarmalıyıq, ya da məhv olmalıyıq. Biri bizdən güclüdirsə, gəlib ərazimizi almalı deyil ki. Ona görə savaştan başqa yol görmürəm. Bizim danışıqlardan heç bir gözləntimiz olmayıb. Bunun üçün də hər zaman savaşa təklif etmişik. Bizim Xalq Cəbhəsi dönməmiş də savaşa gedib, 1994-cü ildə atəşkəs əldə olunub. Mütəmadi olaraq hər zaman savaşa davam etdirilməsinin tərəfdarı ol-

muşuq. Hesab edirəm ki, atəşkəs rejimi ermənilərin toparlanmasına xidmət edən məsələdir. Bu gün də status-kvonu saxlamaq üçün ermənilər atəşkəsi saxlamaq istəyirlər".

Qərb Universitetinin Tətbiqi Politologiya Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu da V.Əhmədovun fikirləri ilə razıdır: "Güc göstərmədən işğaldan qurtulmaq çətinidir. Özümüzü bir anlıq işğalçının yerinə qoyaq. İşğalçı deyir ki, savaşıb bu torpaqları əldə etmişəm. Belə olan halda, əlbəttə ki, torpaqları geri qaytarmayacaq. Təzyiq, güc görməyincə geri addım atmayacaqlar. Mən bir neçə dəfə Ermənistanı beynəlxalq təşkilatların xətti ilə olmuşam. O zaman prezident olan Robert Köçəryandan müsahibə də almışdım. Köçəryan açıq-aşkar demişdi ki, biz belə vəziyyətdə torpaqları geri qaytara bilmərik. Faktiki demişdi ki, gücünüzü görməliyik, ondan sonra addım atmalıyıq. Bunu hamı anlayır ki, 25 ildir danışıqlar nəticə vermir. Bundan sonra 25 il də danışıqlar davam etdirilsə,

heç bir nəticə verməyəcək. Biz gah gözəyirik ki, hansısa dövlət Ermənistanı təzyiq edəcək, gah da gözəyirik ki, orada hakimiyyət dəyişikliyindən sonra hansısa addımlar atılacaq. Bunların heç biri indiyə qədər baş verməyib, bundan sonra da baş verməyəcək. Bir daha deyirəm ki, təzyiq, güc mütəlq olmalıdır. Hələ az təzyiqlə üzleşiblər. 2016-cı ilin aprel savaşı, Naxçıvanda geri qaytardığımız əraziləri unutmaq olmaz. Bu siyasətimizi genişləndirməliyik ki, qarşı tərəf artıq hər şeyi anlasın. Yalnız bizim real gücümüzü gördəndən sonra qarşı tərəf reallıqlarla barışa bilər. Ermənistanın rəhbərliyində təmsil olunan şəxs öz cəmiyyətinə məcbur edə bilər ki, sülhdən başqa alternativ görmürük, qarşı tərəf bizdən güclüdür, savaşa enerjimizi ala bilər. Nəticəsiz danışıqların davam etdirilməsinin əhəmiyyətini görmürəm. Hərbi qüdrətimizi daha da artırıb, zaman-zaman düşməne böyük itkilər verməliyik".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

"Çiçəklənən Ermənistan"dakı gecə qətləri və...

Elsad PAŞASOY
epashasoy@yahoo.com

Ermənistan 5 qitənin 84 ölkəsini ətrafında birləşdirən Beynəlxalq Frankofoniya Təşkilatının sammitini keçirməyə hazırlaşır. Artıq bu ölkədə Frankofoniya həftəliyinə başlanılıb, amma küçələri atəş səsləri bürüyüb.

Əvvəlcə gecə yarısı Ermənistan parlamentinin sabiq deputatı, "Çiçəklənən Ermənistan" partiyasının üzvü Karo Karapetyanın güllələnmiş meyiti tapıldı. Ardınca həmin partiyanın üzvü olan Arutyun Qaragözyan meyiti "əlinde tapança" aşkarlandı. Düzür, "Çiçəklənən Ermənistan"ın daxil olduğu Sarukyan blokunun katibi Vaqə Endfianjan burada siyasi məsələnin olduğunu inkar edib. Ancaq nə fərqi? Söhbət bir gecədə meyiti tapılan iki sabiq deputatdan gedir, özü də qarşıdakı parlament seçkiləri ərəfəsində ortaya iradə qoyan Sarukyan fraksiyası üzvlərinin...

Burada həqiqətən deyildiyi kimi, biznes qarşuduması varsa da, yenə də hadisənin miqyası kiçilmir. Bunların "Çiçəklənən Ermənistan"ı silahla danışsın, görün "müharibə partiyası"nda durum necədir?

Və belə bir durumda... dünyada sülhün və əmin-amanlığın, insan hüquq və azadlıqlarının təşviq edilməsi arzusunu nümayiş etdirən Frankofoniya Təşkilatı İrəvanda sammit keçirir. Təşkilatçılara deyən gerek, tədbirin gedişində atəş səsləri eşitsələr, diksinməsinlər...

Müşahidələr bir daha onu deməyə əsas yaradır ki, Nikol Paşinyan üçün heç də asan olmayacaq. Uzun illər ölkəyə rəhbərlik etmiş hərbi rejim ölkə vətəndaşlarının kriminallaşmasını tam stimullaşdırıb. Odur ki, əllərdəki silahın bir-birinə tuşlanması normal görünür. Belə bir durumda Paşinyanın Azərbaycanla atəşkəs razılaşmasını təzələməsi də məntiqli görünür.

Yeri gəlmişkən, Ermənistanın müdafiə naziri ötən həftə Qarabağa gəldi, hərbiçilərə tapşırı ki, atəşkəs rejiminə əməl olunsun. Lakin müşahidələr həm də onu göstərir ki, Ermənistanda və Dağlıq Qarabağda bu sakitliyin davamını istəməyənlər az deyil. Onlara nəinki Qarabağda, hətta Ermənistan daxilində yeni qanlar lazımdır. Ona görə lazımdır ki, qəzəblənmiş xalq Paşinyan hakimiyyətinə qarşı çıxsın, onun rəhbərliyinə son versin.

Bu arada "Xankəndində istehsal olunmuş" pilotsuz aparatların havaya qaldırması, Ağdam ərəzilərində atış təlimlərinin keçirilməsinin bir adı var: tərribat! Özü də bu tərribat tək-cə Azərbaycana qarşı deyil, həm də Paşinyan hökumətinə qarşı idi. Erməni baş nazir hətta Bakı ilə İrəvan arasında operativ əlaqədə razılığa gəldiyini açıqlamışdı. 90-cı illərdə mövcud olan belə əlaqələrin yenidən bərpa edilməsi təbii ki, normal haldır. Ancaq təsəvvür edin, iki ölkənin rəhbərliyi itkilərdən qaçmaq üçün razılığa gəlir, ancaq hansısa qüvvələr tərribatları tətikləyir. Deməli, özünü "tərəf" kimi danışdıqlara soxuşdurmaq istəyən separatçılar hərəkətə keçib...

Tərribatlar bir-birini əvəz edir. Tanınmamış Abxaziya "respublikası"na səfərdən tutmuş, ABŞ-dan gəlmiş həkim briqadasının Qarabağda pulsuz müayinə və müalicəsini təşkil etməyə, "hərbi təlimlər" keçirməyə qədər... Ola bilər ki, bu, heç də Qarabağ separatçılarının öz iradəsi deyil. Onlarda belə güc, iradə hardandır.

Bu arada Düşənbə anlaşmasını pozmaq istəyənlərlə yanaşı, Azərbaycan-Rusiya əlaqələrini pozmaq istəyən qüvvələr də ortaya çıxıb. Təsəvvür edin, Putin yüksək səviyyəli Bakı səfərindən sonra Dövlət Dumasının komitə sədrinin müavini Konstantin Zatulın növbəti dəfə Azərbaycanı hədəf seçdi.

Əslində bu, Zatulının ilk anti-Azərbaycan mövqeyi deyildi. O, "aprel döyüşləri Azərbaycanın təşəbbüsü ilə başlamışdı" kimi sərəmsə fikrin də müəllifi olub. Onun separatçılara sevgisi var. Özü də tək-cə Qarabağdakılara yox. 2010-cu ildə Zatulın separatçı Dağlıq Qarabağ rejiminin seçki şousuna qatıldığı üçün Azərbaycan tərəfindən persona non-grata elan edilib. 2014-cü ildə isə Abxaziyada keçirilən seçki şousunda yenə eyni rolunu oynayıb. Sonrakı dövərdə Ukraynadan qovuldu.

Azərbaycanın "qara siyahı"sında olan bu erməni sevdalısı təbii ki, ölkəmizin dağılmasını istəyir. Amma təəssüf doğuran odur ki, belə bir adam Rusiya Dövlət Dumasının rəhbərliyində təmsil olunur və iki qonşu dövlətin münasibətlərinə balta çalır...

Ermənistandakı qətlərə gəldikdə, biz belə qətləri çox görmüşük, Qarabağla bağlı anlaşmaya yaxın olanda da. Ermənistan parlamentinin güllə-boran olunmasını xatırlasaq, kifayət edər. Yenə də hansısa anlaşma söhbəti gedir və Ermənistanda silahlar işə düşür. Təsədüfüdürmü?..

Ötən həftə Binə qəsəbəsində 160 saylı marşrut xətti üzrə hərəkət edən avtobusun qatarla toqquşması nəticəsində iki sərnişin dünyasını dəyişdi. Onlardan biri ailənin tək övladı olan, 13 yaşlı Yusif Dadaşov idi. Mərhumun atası Tahir Dadaşovun sözlərinə görə, Yusif 13 illik həsrətdən sonra dünyaya gələn yeganə övladları olub. Bir neçə gün əvvəl isə Yusifin anasının bu itkiyə dözə bilmədiyini üçün intihar etdiyi barədə məlumat yayılısa da, sonradan təkzib olundu.

Təbii ki, övlad itkisi bütün valideynlər üçün çəkilmez, böyük faciədir. Əgər övlad ailənin yeganə uşağıdırsa, bu faciə daha sarsıdıcı olur və əksər hallarda özü ilə bərabər digər faciələr gətirə bilir.

Ümumiyyətlə, statistik məlumatlar da onu göstərir ki, son bir neçə ildə Azərbaycanda tək-uşaqlı ailələrin sayı ildən-ilə daha da artır. Məsələn, Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, 2014-cü ildə Azərbaycanda doğum ardıcılığına görə, yeni doğulan 4509 uşaq ailədə 4-cü, 1222 uşaq isə ailədə 5-ci uşaq olub. 2015-ci ildə 4404 uşaq ailədə 4-cü, 1108 uşaq isə 5-ci uşaq olub. Bu, o deməkdir ki, zaman keçdikcə ailələr daha az uşaq istəyir. Halbuki bundan əvvəl ailələrdə orta hesabla 4-5 uşaq olurdu. Əgər ailədə 5-dən çox uşaq olarsa, çox-uşaqlı ailə hesab olunurdu. İndi isə uşaqların sayı 3 və yuxarı 4-dən yuxarı olduqda ailə çox-uşaqlı hesab olunur.

Əlbəttə, tibbi problemlərə görə övladın sayının çox olması müzakirə mövzusu ola bilməz. Amma Azərbaycanda xeyli ailə məqsədlə şəkildə 1 övladla kifayətlənir. Bu isə bədbəxt hadisələrdə ailənin tam övladsız qalması ilə nəticələnir.

Bundan əlavə, ailədə uşaqların sayının tək olması mənəvi-psixoloji problemlər də yaradır.

Mütəxəssislər ailələrdə uşaq sayının azalmasını müxtəlif səbəblərlə izah edirlər. Bəziləri qeyd edir ki, cəmiyyətdə sosial-iqtisadi vəziyyət zəiflədikcə ailələrdə uşaqların da sayı azalır. Həmçinin bundan əvvəl çox-uşaqlı ailələrə müəyyən güzəştlər edilir, imtiyazlar verilir ki, bu da ailələri çox-uşaqlı ailə olmağa sövq edirdi. Xatırladaq ki, sovet dövründə çox-uşaqlı analara "Qəhrəman ana" statusu, müxtəlif döş nişanları, mükafatlar verildi, vaxtından əvvəl, məsələn əgər 3 uşağı var idisə 51 yaşında təqaüdə çıxı bilirdi. Bu gün isə bu cür güzəşt və imtiyazlar yoxdur. Bəzən də qeyd olunur ki, ölkəmizdə biz çox ailələr Avropa quruluşunu seçərək 1-2 uşağa üstünlük verməyə çalışırıq.

Sosioloq Əhməd Qəşəmoğlu mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışdı: "Bu məsələ kifayət qədər aktualdır. Dünyanın ən global problemlərindən biri əhali artımı məsələsidir. Yeni artıq ötən sərini 60-cı illərdən başlayaraq bir çox beynəlxalq təşkilatlar, Qərb ölkələri həyəcan signalı vermək-

dedirlər ki, Avropada əhali getdikcə azalır, digər, o cümlədən Afrikada isə əksinə, artır. Bunun iki qorxulu tərəfi görünür. Onun bir tərəfi budur ki, yer üzündə əhali sürətlə artır və onların yaşayışı üçün resurslar artıq çatmayacaq. Digər tərəfi isə ondan ibarətdir ki, Qərb düşüncəsinin daşıyıcıları azalacaq və Avropanın əldə etdiyi nailiyyətlə dağılacaq, itəcək. Bunun hər ikisində həqiqət var. Buna görə də bütün ölkələrdə əhali artımı beynəlxalq təşkilatların, güc mərkəzlərinin nəzarəti altındadır. Onlar

odur ki, ailədə 3 uşaq olsun.

BMT bununla bağlı bəyanatı var. Həmin bəyanatda bildirir: "Heç bir dövlətə və yaxud ailəyə deyər bilmərik ki, uşaqların sayı neçə olsun. Lakin uşaqların sayı o qədər olsun ki, onlar keyfiyyətli böyüsun". Əslində bu doğru fikirdir. Bizə gərəkli deyil ki, ailədə 10 uşaq olsun və onlardan kimsə xəstə və yaxud savadsız olsun. On-dansa az olsun, amma keyfiyyətli olsun. Bir daha qeyd edilərəm ki, ən arzuolunanı budur ki, ailədə 3 uşaq olsun. Bu istiqamətdə işlər getməli, ailələrə kö-

mən bununla razılaşmıram.

Bildiyiniz kimi, regionlarda maddi imkansızlıq olmağına baxmayaraq ailələrdə uşaqların sayı çox olur. Yeni ailələrin imkanı zəif olsa da, uşaqların sayı az olmur. Beləliklə ailələrdə uşaqların az olması maddi imkansızlıqdan irəli gəlir. Fikrimcə əksər insanlar ümumiyyətlə uşaq saxlamağı bacarmır, eyni zamanda ona vaxt sərf etmək istəmir. Beləliklə məsuliyyətdən yaxa qurtarmaq üçün mümkün qədər az sayda uşaq sahibi olmağa çalışır. Təcrübəmdə dəfələrlə şahidi

"Ailədə 3 uşağın olması arzuolunandır"

Əhməd Qəşəmoğlu: "Tək-uşaqlı ailələrin çox olmasının iqtisadi tərəfdən də təhlükəsi var"

Ramil Nəcəfli: "Valideynlər məsuliyyətdən yaxa qurtarmaq üçün az sayda uşaq sahibi olmağa çalışırlar"

istəmərlər ki, kiçik dövlətlərdə, Afrikada əhalinin artması sürətlənsin. Bunun üçün də müxtəlif üsullarla əhali artımının qarşısını almağa çalışırlar. Bunun da yollarından biri müharibələrdir. Digər yolu isə müxtəlif silsilə layihələrin həyata keçirilməsi, maarifləndirilmədir.

Azərbaycanda 60-cı illərin ortalarında hər ailəyə 5 uşaq düşürdü, hər ay "Kommunist" qəzetində bir "Qəhrəman ana" haqqında yazılar dərc olunurdu. İndi vəziyyətin bu cür olmasında həmin beynəlxalq aləmdə baş verən proseslərdir ki, bu da öz güclü təsirini göstərir".

Sosioloqun sözlərinə görə, ailədə tək övladın olması arzuolunan deyil: "Çünki ailədə uşaq yeganə olanda ən əsas ölkədə əhali artımı getdikcə azalır. Məlum olduğu kimi, hər insan evlənə və yaxud iki uşaq sahibi ola bilmir, bu da əhali artımına təsir göstərir. Eyni zamanda tək uşağın olmasının psixoloji tərəfləri olur. Belə ki, tək olanda, ailədə onun tay-tuşu uşaqlar deyil, ata-ana, nənə-baba olur. Bu zaman uşaq eqoist böyüyür. Beləliklə, ən arzuolunan hal

məklək göstərməlidir ki, həmin uşaqlar keyfiyyətli böyüsun".

Əhməd Qəşəmoğlu onu da vurğuladı ki, tək-uşaqlı ailələrin çox olmasının iqtisadi tərəfdən də təhlükəsi var: "Xatırladım ki, bir müddət bundan əvvəl Çində belə bir qərar verilmişdi ki, ailədə bir uşaqdan çox ola bilməz. Hətta Fransada da belə bir qərar olmuşdu. Bu cür ölkələrdə bəzən işləyənlərin sayı az olur. Fabrik və zavodlarda gənclərin işləməsi ilə bağlı güc çatmır. Belə olan halda vergi ödəyicilərinin sayı az olur, ölkə məcbur olur ki, kənardan gələn miqrantların sayı çox olsun. Necə ki, bir zamanlar Almaniya da belə bir qərar vermişdi, hansı ki, Avropada bu proses indi də baş verir. Bu zaman ölkədə demokratik dəyişiklik bar ki, bu da ölkə üçün nə milli maraqlar, nə də ki, bir sıra məsələlər baxımından arzuolunan deyil. Ona görə də ailədə bir uşağın olması təhlükəli haldır".

Psixoloq Ramil Nəcəfli isə qeyd etdi ki, əksəriyyət bu problemi sosial-iqtisadi səbəblərlə əlaqələndirir: "Doğrudur, problemin kökü dolayısı yolla gedib bu səbəbə çıxır. Lakin

olmuşam ki, valideynlər uşaqlara diqqət ayırmaqdan daha çox sosial səhifələrdə vaxt keçirməyə, öz şəxsi işləri ilə məşğul olmağa çalışır. Halbuki uşaqlar istəyir ki, valideynləri onlara daha çox diqqət ayırsın, onlarla oynasın və sairə".

Psixoloq da qeyd etdi ki, ailədə uşağın tək böyüməsi çox zərərlidir: "Uşaq bu zaman eqoist, gələcəkdə çox tələbkar, daha ziyankar ola bilər. Yeni, əksər hallarda xeyirli övlad olmur, çox çətinliklər yaradır. Buna görə də uşaqların sayının bir neçə olması daha yaxşıdır. Həmçinin uşağın gələcək həyatında inkişafı üçün, sosial adaptasiya və sairə baxımından zərərləri ola bilər.

Həmçinin yeganə övladı olan valideynlər bu uşağı hansısa faciəvi olaydan və yaxud xəstəlik ucubandan itirdikdə bu onlar üçün daha ağır zərbə olur. Çox şahidi olmuşuq ki, valideynlər həyatlarını bir övladla həsr edirlər, onu itirdikdə isə az qala intihar həddinə çatırlar. Bunun üçün mümkün qədər ailədə uşaqların sayının çox olmasına çalışmaq lazımdır".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

KİVDF

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Qarabağ problemi kimi postsovet məkanında Rusiyanın yaratdığı digər etnik-ərazi konfliktləri - Abxaziya, Cənubi Osetiya, Dnestryanı bölgə, Kırım və Donbas problemləri də hələ ki həll olunmamış qalır. Azərbaycan, Gürcüstan, Moldova və Ukraynanın ərazi bütövlüyü indiyədək əsas o səbəbə təmin olunmayıb ki, bu ölkələrdəki separatçılığın arxasında Rusiya dayanır. Bunun da səbəbi var: Kreml hələ də SSRİ-nin dağılması ilə barışa bilməyib və "Yaxın xaric" saydığı ölkələri özünün həyati maraqlar zonası, "arxa bağçası" saymaqda davam edir.

Vəziyyəti qəlizləşdirən həm də odur ki, Rusiya BMT Təhlükəsizlik Şurasının 5 daimi üzvündən biri kimi bu konfliktlərlə bağlı işğalçı tərəflərə (Ermənistan, Rusiya) qarşı hər hansı sanksiya xarakterli qərarların qəbulunu özünün veto hüququndan istifadə edərək bloklayır. Aydın məsələdir ki, Moskva özünə və satelliiti Ermənistan qarşı sanksiyalara səs verməz. Dünya birliyi, xüsusən də Qərb - ABŞ və Avropa Birliyi isə əfsuslar olsun ki, hazırkı reallığı hələlik dəyişmək gücündə deyil. Çünki hərbi baxımdan Rusiyanın postsovet məkanına təsir imkanı, bölgələri qarışdırmaq potensialı güclü olaraq qalır.

Bununla belə, birgə səylər davam edir. Məsələn, ötən həftəsonu Azərbaycan, Gürcüstan, Moldova və Ukrayna baş nazirlərinin iştirakı ilə GUAM-ın Kişinyovda keçirilən sammitində sadalanan konfliktlərin həlli məsələsini BMT-də irəli aparmaq haqda qərar qəbul olunub. "Yeni Müsavat"ın verdiyi xəbərə görə, görüşün yekunu ilə bağlı keçirilən mətbuat konfransında Moldovanın baş naziri Pavel Filip bildirib ki, "GUAM ölkələri bu məsələdə səyləri birləşdirmək qərarnə gəlir, çünki dondurulmuş konfliktlər hamı üçün ümumi problemdir".

Dörd postsovet ölkəsinin bu məsələdə vahid mövqedən çıxış etməsi şübhə yox ki, çox pozitiv haldır. Daha önəmli odur ki, beynəlxalq təşkilatlar, Qərbin mötəbər qurumları - Avropa Birliyi, NATO da bu ölkələrin ərazi bütövlüyünü müdafiə etməkdə davam edir. Belə yanaşma hər il həmin qu-

rumların qəbul elədiyi sənədlərdə də öz əksini tapır. Bu isə o anlama gəlir ki, Azərbaycan, Gürcüstan, Moldova və Ukrayna sülh variantı nəticə verməyə, nə vaxtsa güc yolu ilə öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa edə bilər.

Azərbaycan da o günə hazırlaşır və öz hərbi potensialını, ordusunun döyüş qabiliyyətini daima artırır. Artıq ölkəmiz işğalçı Ermənistan üzərində öz hərbi üstünlüyünü təmin edib. Bunu tanınmış əcnəbi hərbi ekspertlər də vaxtaşırı təsdiqləyir. Onlar Azərbaycanın havadakı hərbi üstünlüyünü xüsusilə qeyd edirlər.

"Ermənistanla müharibə vəziyyətində "Polonez" (Belarus istehsalı - red.) və "Lora" (İsrail-red.) raketləri Azərbaycanın hərbi aviasiyasında əsas yerləri tuta bilər". Bunu rusiyalı hərbi ekspert Pavel Felgenhauer deyib. Onun sözlərinə görə, Qarabağda müharibənin bərpa ediləcəyi halda bu raketlər Azərbaycan tərəfinin istifadə edəcəyi əsas sistemlərə çevrilə bilər.

"Bunlar pilotları təhlükə qarşısında qoymur. Yeni İsrail istehsalı olan raketlərin yüksək dəqiqliyi və çeşidi ilə strateji obyektlərə hücum etmək mümkündür. Bunlar artıq Azərbaycanın hərbi aviasiyasında var və çox mühüm hava hücumundan müdafiə sistemləridir", - deyə o qeyd edib.

Onun sözlərinə görə, "Spayk LR" (SPIKE-LR) rus krizantem sistemlərindən daha yaxşıdır: "Çünki bunlar yeni nəsil antitank sistemləridir. Onların istifadə qaydası "vurub unutmaq" adlanır. Məhsul

Sülhə can atan Azərbaycan müharibəyə də hazırdır - düşməne xəbərdarlıq

"Hərb, yoxsa sülh" seçimini işğalçı tərəf edəcək; **politoloq:** "İrəvan yanlış olaraq hesab edir ki, ərazi məsələsi artıq "həll" olunub və onu müzakirə etməyə dəyməz..."

darlığı çox böyükdür. Raketlər özlərini idarə edə bilirlər. Prinsipcə, bu raket başlıqları İsrail sistemləri vasitəsilə istifadə olunacaq. "Spayk" bu sistemlərin ən yeni növü sayılmalıdır". Felgenhauer Azərbaycanın öz ordusunu bu sistemlərlə də gücləndirdiyini və müharibə vəziyyətində bunlarla itkilərin qarşısını ala biləcəyini bildirib.

Sözsüz ki, işğalçı Ermənistan da Azərbaycanın artan hərbi gücü və hərbi potensialından xəbərdardır. Düşmənin cəbhə xəttində son illər özünün artan canlı hərbi itkilərinin fərqi vardır. Odur ki, atəşkəs rejimini maksimum uzatmağa çalışır.

Yeri gəlmişkən, keçən həftəsonu Ermənistanın müdafiə naziri David Tonoyan baş qərargah rəisi, general Artak Davtyanla birlikdə həm işğal altındakı Dağlıq Qarabağda, həm də Naxçıvan istiqamətində yerləşən hərbi hissələrdən birində olublar. Ermənistanın Müdafiə Nazirliyinin mətbuat

katibi Ovannisyannın bildirdiyinə görə, "onlar müxtəlif sektorlarda atəşkəsin saxlanılmasını izləyiblər", eyni zamanda, erməni hərbi qüvvələrinə atəşkəsə əməl etməyi tapşırıblar.

Bəzi analitiklərə görə, belə bir göstəriş həm də Düşənbədə prezident İlham Əliyevlə baş nazir Nikol Paşinyan arasında əldə olunan ilk anlaşma ilə bağlı ola bilər. Nədən ki, hazırda Paşinyan daxildə də ciddi problemlərlə üz-üzədir, hakimiyyəti zəifdir.

Bəs bu durum nə qədər davam edə bilər və Azərbaycan işğalçı ölkədəki hadisələrə adekvat hansı addımlar atə bilər? Qarabağla bağlı gözləntilər nədir?

"Düşənbə görüşü sülh prosesinin başlanması üçün addım ola bilər. Ancaq buna bir şey ciddi mane olur: Ermənistan bu gün sülhə hazır deyil. İrəvan yanlış olaraq hesab edir ki, ərazi məsələsi artıq "həll" olunub və onu müzakirə etməyə dəyməz. Görünür Er-

mənstanda siyasi şüur hələ yetişməyib və onlar bir az da aclıq şəraitində yaşamağadılar ki, daha yarım milyon adam ölənə tərk eləsin. Ola bilsin, o halda ermənilər ayılsın".

"Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, bunu politoloq Rəsim Ağayev rusdilli minval.az-a açıqlamasında deyib. Onun sözlərinə görə, bununla belə, Bakı erməniləri bundan sonra da torpaqları azad etməkdən savayı yolun olmadığını inandırmaq üçün hansısa taktika hazırlamalıdır.

"Bütövlükdə erməni liderlər, öncəliklə də Paşinyanın özü Ermənistanın gələcəyini pis təsəvvür edirlər. Onların yeni gündəmi yoxdur. Bəla da burasındadır - bu, millət olaraq, Ermənistan üçün faciədir. Onlar eyni yere ayaq döyməkdə davam edirlər. Heç kim onlara heç nə ilə kömək edə bilməyəcək. Bəli, ermənilər istedadlı xalqdır, ancaq "Böyük Ermənistan" yad torpaqları işğal etməyi dikte edir. Bu da qonşularla əbədi düşmənçilik deməkdir. Odur ki, Ermənistan özü-özünü belə yazıq aqibətə tuş edib" - politoloq deyib.

O hesab edir ki, Dağlıq Qarabağ ixtilafını yoluna qoyan ölkə neinki regionda özünün uzunmüddətli mövcudluğunu təmin edəcək, eyni zamanda beynəlxalq səviyyədə ciddi nüfuz sahibi olacaq: "Bu konfliktlər bizim zamanın bədbəxtliyidir".

P.Ağayevə görə, Ermənistanla situasiya nə qədər pis olsa, Azərbaycan üçün yaxşıdır: "Ermənistanla siyasi kaos davam edəcək. Başqa yandan, kaos yeni bir Paşinyanı ortaya çıxara bilər. Əgər Ermənistan ağıllansa və onu dalana salan yoldan imtina eləsə, bu, həm ona, həm də Azərbaycana pozitiv perspektivlər vəd edir. Ona görə ki, bu, Dağlıq Qarabağ konfliktinin həlli üçün yol açacaq. Bu, baş verməzsə, o zaman silahlanmağa davam etməliyik".

Zatən, Azərbaycan hərbi yolunu da göz önünə alaraq gərəkeni edir. Çünki sülh istəyirsənsə, gərəkdir müharibəyə də hazır olasan...

Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Ankarada hakim partiyanın tədbirində çıxış edərkən deyib ki, istənilən böhran çoxlu sayda imkan açır:

"Valyuta məzənnələrinin qəflət artımını yalnız iqtisadi amillərlə izah etmək mümkün deyil. Bunu deyərək, məsuliyyətdən boyun qaçırıraq, sadəcə faktları sadalayırıq".

Türkiyənin öz borclarına məsuliyyətlə yanaşdığını deyən Ərdoğan bu amildən Ankaraya təzyiq vasitəsi kimi istifadə etməyə çağırıb. O qeyd edib ki, heç kim yenidən Türkiyəni beynəlxalq təşkilatlardan asılı vəziyyətə sala bilməz.

Ekspertlərin fikrincə Türkiyənin iqtisadiyyatındakı vəziyyət tez bir zamanda düzələcək. "Hürriyyət" qəzetinin yazarı Əbdülqədir Selvi də bildirib ki, hazırda Türkiyəni iqtisadi hücumların hədəfinə çevirən səbəblərin aradan qaldırılması prosesi başlanıb. Bransonun vəkili İsmayıl Cem Halavurtla danışdığını bildiren Selvi 12 oktyabrda ev həbsində saxlanılan amerikalı keşiş Endryu Bransonun azadlığa çıxma biləcəyini qeyd edib.

"Türkiyəni iqtisadi böhrana aparan yoldakı minaları bir-bir təmizlənməyə çalışırlar. ABŞ-la yaşadığımız gərginliyin səbəbkarı Branson hadisəsində vacib yeniliklər gözlənilir. Bransonun vəkili İsmayıl Cem Halavurtla danışdım. 3

Türkiyə iqtisadiyyatı böhrandan çıxır

Ekspert: "Bir müddət sonra bütün proseslər öz qaydasına düşəcək"

oktyabrda Konstitusiya Məhkəməsinə fərdi müraciət ediləcəyini təsdiqlədi. Məhəmə Altan qərarını səbəb göstərərək, Branson haqqındakı məhkəmə nəzarəti şertinin aradan qaldırılmasını tələb edəcək. 12 oktyabrda məhkəmədə Bransonla bağlı qərarın verilməsi gözlənilir. Belə olan halda oktyabrın 13-də Bransonu ABŞ-da pilləkənlərdən enərək görə bilirik", - Selvi yazıb.

"Yeni Müsavat"a danışan iqtisadçı alim Fikrət Yusifov söyləyib ki, Türkiyə iqtisadiyyatı kifayət qədər güclü iqtisadiyyatdır: "Hesab edirəm ki, hər halda siyasi olayların yaratdığı bu çətinlik müvəqqəti xarakter daşıyır. Vəziyyət nə qədər gərginləşsə belə, düşünürəm ki, yaxın zamanlarda Amerika və Türkiyə arasındakı gərginlik aradan qalxacaq. Çünki bu, uzun müddət davam edə bilməz. Türkiyə, Amerikanın regionda ən güclü tərəfdaşdır. Hansısa bir keşişin yaratdığı problemin uzun davam edəcəyini söyləmək olmaz. Doğrudur, burada problem ilk növbədə sadəcə onunla bağlıdır ki, tərəflər fikir birliyinə gələ bilmirlər. Bu isə nəticə etibarilə mövcud vəziyyəti mürəkkəb-

ləşdirib, indiki səviyyəyə qədər gətirdi. Ancaq hər halda bir keşişin taleyi ilə bağlı məsələ, strateji tərəfdaş olan iki dövlətin münasibətlərinin tamamilə pozulmasına səbəb ola bilməzdi. Bu, hər kəsə belli idi. Digər tərəfdən də Türkiyə yaranmış vəziyyətlə barışıq, əl-qolunu yanına salıb dayanmadı. Türkiyə hökuməti daxilə vəziyyəti stabiləşdirmək üçün mümkün olan bütün addımları atdı və atmaqda da davam edir. Hesab edirəm ki, sabitləşmə mütləq baş verəcək. Yaxın gələcəkdə biz, Türkiyə iqtisadiyyatında yaranmış müəyyən çətinliklərin aradan qalxdığını şahidi ola biləcəyik. Çünki Türkiyənin ixrac potensialı böyükdür. Türkiyə iqtisadiyyatının elə tərəfləri var ki, bu, ixrac-gömrük iqtisadiyyatıdır. Yeni hər zaman ölkəyə valyuta gətirmək mümkündür və bu fonda da milli valyutanın məzənnəsini qorumaq ilə bağlı pozitiv düşüncədəyəm. Nə qədər bu hadisələri yaşamaq çətin olsa da belə, hesab edirəm ki, bir müddət sonra bütün proseslər öz qaydasına düşəcək".

□ Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"

Putinin reytingi niyə düşür...

Əhəd Məmmədli: "Ruslar Amerika, Avropa, Asiyani gəzib gəlirlər və onlar kimi daha yaxşı yaşamaq istəyirlər"

Rusiya prezidenti Vladimir Putinin reytingi sürətlə aşağı düşür. Xüsusilə, axırıncı prezident seçkilərindən sonra rus xalqının Kremlin sahibinə inamı daha çox azalmağa başlayıb. Əvəzində şimal qonşumuzda ordu və kilsənin nüfuzu qalxmaqdadır.

Ekspertlər son 4 ildə, xüsusilə, prezident seçkilərindən sonra Qərbin Rusiyaya qarşı sanksiyalarının sərtləşməsi nəticəsində rus xalqının yaşayış durumunun pisləşməsinin Putinin reytinginə ciddi təsir etdiyini bildirirlər. Mövcud vəziyyətin getdikcə Kreml üçün təhlükəli həddə çatdığı qeyd olunur. Bir sıra ölkələrdə baş verən hərbi çevrilişlərdən çıxış edərkən söyləmək mümkündür ki, istənilən dövrdə ordunun nüfuzunun yüksək olması həmin ölkələrin iqtidarlarının taleyinə daim təhlükədir. Artıq Putin hökumətinə bu cür təhlükənin olduğu barədə fikirlər səslənməkdədir. Rusiya prezidentinin reytinginin getdikcə aşağı düşməsinin onun hökumətinin seçkilər yolu ilə iqtidarla vidalaşması ehtimallarını artırdığı da qeyd edilir.

Politoloq Əhəd Məmmədli Rusiyada ordunun həmişə yüksək pillədə olduğunu bildirdi: "Rusiya dövlətinin tarixinə baxsaq görürük ki, bu ölkədə kilsə və ordunun nüfuzu həmişə ən üst səviyyədə olub və bu üst səviyyədə çarları, qənsəkləri,

prezidentləri təyin edib. Rusiyada kilsənin hökumətinə fasilələr verilsə də, (Pyotr, kommunistlərin dövrü) ordu həmişə başda olub. Rusların bir deyimi var: "Rusiyanın iki müttəfiqi var, Ordu və donanma". Əsasən də Rusiya hücum siyasəti aparanda kilsə və ordunun nüfuzu böyük olur. Adətən rus dövləti qurulandan hücum siyasəti aparır. Putinin reytinginin aşağı düşməsinin səbəbi sanksiyalardan əlavə, Suriya cəbhəsində son uğursuzluqlarla da bağlı ola bilər. Türkiyənin İdlidə Rusiyani dayandırması, davamında İsrailin sayəsində rus hərbi təyyarəsinin vurulması nəticəsində 15 nəfərin ölməsi Putinin tərəfdarları sayılan nüvə elektoratu tərəfindən ciddi narazılıqla qarşılandı. İdlidə bağlı türk-rus razılaşmasına canlı yayımda federal telekanalı olan "NTV"nin

aparıcısının "Putin Ərdoğana uduzdu" söyləməsi çox mətləblərdən xəbər verir. Bundan əlavə, Rusiyada formalaşmış orta təbəqə yaranır. Və bu orta təbəqə Qərblə, heç kəsə savaşaq istəmir, həmin orta təbəqə Putin rejiminə sabit müxalifətdə durur. Rus orta təbəqəsinin imkanı var ki, dünyanı, Avropanı gəzsin. Daha inkişaf etmiş ölkələri gəzən rus insanı öz ölkəsinin daha inkişaf etmiş, korrupsiyasız olmasını istəyir. Nüvə elektoratu Krimla kifayətlənmək istəmir, orta təbəqəyə isə Krimdan, Suriyadan daha çox yaxşı yaşamaq lazımdır. Belə olan təqdirdə də Putin odla su arasında qalıb. Ona görə də hər iki tərəf Putini vurur, nəticədə rus liderin reytingi aşağı düşməkdədir".

Politoloq onu da bildirdi ki, rus xalqının psixolojisinin dəyişməsi lazımdır: "Putin bu psi-

xologiyanın üstündə hakimiyyəti gəldi, bu psixologiyanın üstündə illərdir kifayət qədər uğurlu siyasət apardı, indi də həmin psixologiyanın əsrinə çevrilməkdədir. Rus psixologiyası isə həmişə iki seçim arasında qalıb: "Böyük və ac və ya balaca, amma tox Rusiya". Rus psixologiyası da həmişə birincini seçib. İndi də həmin psixologiya Krim, Suriya ilə kifayətlənmək istəmir. Rus psixologiyasını təmin etmək üçün gerek rus tankları yenidən Berlində dursun, bu da mümkün olmadığı üçün Putinin reytingi düşməyə başlayıb. Putinin reytinginin yüksəlməsi üçün rus tankları heç olmasa Odessa, Mariupol, İdlidə dayanmalıdırlar, yaxud da rus psixologiyasının dəyişməlidir. Mən o fikirlə razı deyiləm ki, Rusiyada Putin səviyyəsində lider yoxdur. Seçim həmişə var. Rus xalqı korrupsiyadan bezib, onlar şərq xalqlarından fərqli olaraq öz hakimiyyətlərinə qarşı daha tələbkar xalqdır. Yuxarıda qeyd etdiyim kimi Rusiyada formalaşmış orta təbəqə var. Rusiyada hələ SSRİ vaxtından etirazçı ziyalı təbəqəsi olub və bu ziyalı təbəqə daha müttəfiqlik şəkildə indi də var. Rusiya SSRİ kimi qapalı dövlət deyil. Ruslar Amerika, Avropa, Asiyani gəzib gəlirlər və onlar kimi daha yaxşı yaşamaq istəyirlər. Bu da təbii bir haldır. Etiraf edək ki, Putin Rusiyani heç olmasa Şərqi Avropa səviyyəsinə getirib çıxara bilmədi. Əksinə sanksiyalar çoxaldıqca Rusiya iqtisadi baxımdan daha da geriləməyə başladı. Düzdür neft qiymətləri yenə qalxır, amma rus neftinin keyfiyyəti o qədər də yüksək deyil. Lakin rus qazı hələ də Avropaya lazımdır. Məhz bunun hesabına bütün sanksiyalara rəğmən rus iqtisadiyyatı ayaqdadır. Onu da deyim ki, orta təbəqə daha "samoqon" və kartofla yaşamaq istəmir, orta təbəqə də varlı təbəqə kimi bahalı fransız çaxırı ilə kürü ye-

mək istəyir. Mövcud durum Putin hakimiyyətini laxladır, amma Putin yenə güclüdür. Onun kimi liderlər heç vaxt seçki yolu ilə hakimiyyətdən getmirlər. Putin kimi liderlər Rusiya tipli ölkələrdə ya hərbi çevriliş, ya da qırmızı inqilab yolu ilə hakimiyyətdən gedirlər. Lakin hələlik bu ssena-

rinin gerçəkləşməsi üçün səbəblər görmürəm. Putin və ətrafı vəziyyətdən çıxış yolu kimi hələ çox bəhanələrdən istifadə edə bilərlər, necə ki dəfələrlə ediblər də. Məsələn, xarici təhlükə, terror və s".

□ Cavansir ABBASLI,
"Yeni Müsavat"

Səfir Elin Süleymanov: "Trampın Rusiyaya münasibətinə çox təsirlənirəm..."

Azərbaycanın ABŞ-dakı səfiri Elin Süleymanov bu ölkənin prezidenti Donald Trampın Rusiyaya münasibətindən "çox təsirləndiyini" bildirib. Virtualaz.org xəbər verir ki, səfir bu haqda "The Hill" nəşrinin televiziya variantının-Hill.TV-nin "Rising" proqramına müsahibəsində danışdı.

"Fikrimcə, biz Rusiya ilə qarşılıqlı hörmətə əsaslanan xeyirxah qonşuluq münasibətlərinin qurulmasının yolunu tapmışıq. Hesab edirəm ki, Rusiya prezidentinin və rus cəmiyyətinin tələb etdiyi əsas şey hörmətdir" - Elin Süleymanov Azərbaycanın Rusiya ilə münasibətləri barədə danışarkən deyib.

Səfir ABŞ prezidenti Donald Trampın da Rusiya ilə yaxşı münasibətlər qurmaq söylərini müsbət qiymətləndirib: "Prezident Trampın bu məsələdə yanaşması müəyyən mənada mənə çox təsirləndirir".

"Hansısa ölçüdə o Birləşmiş Ştatlar tərəfindən təzyiqlərin dəstəklənməsi və ABŞ-ın milli maraqlarının qorunması ilə Rusiyaya, ruslara müəyyən hörmət arasında balans tapmağa çalışır", - deyir səfir əlavə edib.

"The Hill" qeyd edir ki, Azərbaycanla Rusiya arasında münasibətlər bir vaxtlar soyuq olub, lakin son vaxtlar tərəflər münasibətlərin yaxşılaşması üzərində işləyiblər.

Elin Süleymanovun sözləri ABŞ-da xüsusi prokuror Robert Müllərin Tramp və komandası ilə Rusiya arasında mümkün gizli sövdələşmələr, 2016-cı il seçkilərinə müdaxilə barədə təhqiqat apardığı bir vaxta təsadüf edir.

Şəhid adı hər şeydən ucada dayanır. Amma etiraf edək ki, şəhidlərimizə, onların övladlarına, ailə üzvlərinə hər zaman saygılı davranılmır, bəzi hallarda onların üreyini incidən, müqəddəs ruhları narahat edən hərəkətlərə də yol verilir.

yaratmaqdır. Bunlar böyük futbolçu olmasalar da, dünyanın aparıcı liqalarında oynamasalar belə, ən azı pis verdişlərdən uzaq olarlar. Üstəlik, burada

işitir etməsinə də çalışacaq. Artıq biz ölkəmizdə keçirilən "Sabahın ulduzu" turnirine 14 nəfər oyunçu hazırlayıq. Şükür ki, bizə dövlətimiz tər-

Klub rəhbərindən nümunəvi addım:

"Şəhid övladlarına məşqlər pulsuzdur"

Şakir Eyyubov: "Biz şəhid balalarından ötrü hər şeyə hazırıq, tək onları üzgülsün, ürəyi açılınsın"

Şakir Eyyubov

Zahid Quliyev

Amma budəfəki yazımızda şəhidlərə qiymət verilməsi barədə nümunəvi bir addımdan bəhs edəcəyik. Bir neçə aydır ki, Xətai rayonunda fəaliyyətə başlayan "Birlik" İdman Klubunun girişindəki lövhə bu yazının ərsəyə gəlməsinə səbəb oldu. Uşaq futboluna töhfə verməyi qarşısına məqsəd qoyan bu klubun rəhbərliyi bu ünvanda şəhid övladları üçün xüsusi güzəştlərin tətbiqinə göstəriş verib.

Həmsöhbətimiz klubun prezidenti Şakir Eyyubov əslən Borçalıdandır. Ş.Eyyubov 1979-87-ci illərdə idmanın gülləş növü üzrə məşğul olub, SSRİ idman ustasıdır. Əvvəlcə bu barədə danışmaq istəmədi, ancaq onun bu nümunəvi addımının əslində tirajlanmasının faydalı olacağını, digərləri üçün də nümunəyə çevriləcəyini deyəndən sonra söhbətə razılaşdı: "Vallah, mən burada qeyri-adi bir şey görmürəm. Şəhidə, şəhid ailəsinə, övladlarına hörmət bizim hər birimizin daxilindən gəlməlidir. Nəmusu, şərəfi, qeyrəti, vicdanı olan, özünü azərbaycanlı adlandıran hər kəs torpaqlarımız, müstəqilliyimiz, azadlığımız uğrunda qurban gedən övladlarımızın ruhu qarşısında özünü borclu saymalı, onların ruhunu müqəddəs hesab etməlidir. Unutmamalıyıq ki, o oğullar torpaq uğrunda şəhid olub. Deməli, söhbət bütün Azərbaycan ərazilərindən gədir. İndi biz bu torpağın üstündə dörd dəmiri bir-birinə bərləşdirmişik və onun çatısı altında uşaqlardan məşqə görə müəyyən qədər vəsait alırıq. Özü də standart qiymət yoxdur, kimin nəyə gücü çatırsa, ödəyir. Bu, şəxsən mənim fikrim, qərarımdır. Elə ailə var, iki uşaq gəlir, hərəsinə 15 manat aylıq ödəyir. Yaxud 20-30 manat ödəyənlər də var. Amma konkret olaraq qərar vermişik ki, bu torpağı bizə bəxş edən, onun uğrunda döyüşən, canını əsirgəməyən şəhidlərimizin,

həmçinin hal-hazırda torpaqlarımızın müdafiəsində dayanan əsgər və zabitlərimizin övladlarından pul alınmasın. Onlardan pul almağa bizim əlimiz qalxmaz, ona gücümüz yetməz.

Klub rəhbəri dedi ki, bu addımını təbii saymır: "Bu, sadəcə bizim azərbaycanlı olaraq nəmus və şərəf borcumuzdur". Ş.Eyyubov qəzetimiz vasitəsilə bir daha şəhid övladlarına səsləndi, onları kluba üzv olmağa çağırırdı. "Hətta mən demişəm şəhid övladlarının övladları burda çay, su içsələr, onlardan pul götürülməsin. Onlar qaydalar çərçivəsində nə etsələr, qəbulumuzdur. Biz şəhid balalarından ötrü hər şeyə hazırıq, tək onları üzgülsün, ürəyi açılınsın"-deyə, o, əlavə etdi.

Klub rəhbəri dedi ki, hazırda iki şəhid övladı məşqlərə gəlir: "Mən o uşaqlardan birini tanıyaraq şəxsən dəvət etmişəm. Digəri isə özü gəlib. Hətta öyrəndim ki, o uşaq bir ayın pulunu ödəyib. Ancaq şəhid ailəsindən olduğunu öyrənəndən sonra onun ödədiyi 30 manatı geri qaytardıq. İndi biz elanımızı vurmuşuq, siz də işıqlandıracaqsınız. Kim gəlsə, qapımız üzünə açıqdır. Giriş hissədə biz şəhid qəhrəmanlarımızın adına da ayrıca turnir təşkil etmək niyyətindəyik. İnşallah həmin turnirin də xərcini şirkətimiz özü çəkəcək".

Həmsöhbətim klubun adının da izahatını verdi, əsas hədəflərindən danışdı: "Bizim əsas niyyətimiz, hədəfimiz gözəl balalarımızı futbolçu kimi yetişdirmək, onların potensialının üzə çıxması üçün imkanlar

onların psixolojisi düzəldər, özlərinə yeni dostlar taparlar. Etiraf edək ki, uşaqlarımızın bir çoxunun psixoloji problemləri var. Amma onların həftədə bir neçə dəfə gəlib burda, bir yerdə olmaları artıq birlik deməkdir. Mən də istəyirəm ki, bütün azərbaycanlılarımız birləşsin. Uşaqlarımızın körpəlikdən, yəni yetmə vaxtından birləşməyə başladığını bilsələr, təbii ki, bu, ümumi birləşməyə yardım edər. İnşallah, daha böyük nailiyyətlər əldə edəcəyik, o halda nə mutlu biz!"

Ş.Eyyubov bildirdi ki, klubda 80-ə yaxın uşaq məşq edir: "İki məşqçimiz var. Zahid Quliyev "Xəzər" Lənkəran komandasının keçmiş oyunçusudur, 3 dəfə Azərbaycan çempionu olub. Tarix Qasımov "Bakılı", "Rəvan", "Neftçala", "İmişli" komandalarında oynayıb. Köməkçi məşqçi isə Şahin Məmmədovdur. Əsas məşqçilərin hərəsinin 40-ə yaxın uşaq var. 6 yaşdan 13-14 yaşına qədər uşaqlar oynayırlar, məşq edirlər". Klub rəhbəri uşaqlarla bağlı perspektivlərdən də danışdı: "Biz artıq klubun nizamnaməsini almışıq, inşallah AFFA-nın bayrağı altına keçirik. Yəqin ki, federasiyanın bizə yardımı da olacaq. Gələcəkdə bu uşaqların yarışlarda iştirakına, Azərbaycan birinciliyində, "Sabahın ulduzu" yarışlarında

findən də imkan, şərait yaradılır. Maddi dəstək olmasa da, bəzi işlərdə bizə güzəştlər edilə bilər. Odur ki, biz "Sabahın ulduzları"nda çempion olmağı qarşımıza məqsəd qoymuşuq. Biz ora iki komanda hazırlayıq: 9-12 yaşlılar və 12-14 yaşlı yəni yetmə vaxtında olan komandalarda təmsil olunacaq. Əgər bizim sponsorlarımız olarsa, Türkiyədəki klublarla da yarışlar keçirib iki qardaş dövlətin birləşmə töhfəsinə vermək niyyətindəyik. Ən azı yoldaşlıq görüşləri keçirmək istəyirik". Meydanda həvəslə oynayan uşaqlar sevinc içərisində seyr edən Şakir bəy uşaqdan da danışdı: "Bir neçə gün bundan əvvəl Azərbaycandakı "Fənerbaxça" ilə görüşdük, onları 7-0 udduq. Həftədə almanların da olduğu "Dortmund" klubu ilə isə 4-4 bərabərliyə qaldıq. "Abşeron" komandasını isə 3-2 udduq. Əminəm ki, bu uşaqların iştirakından Azərbaycanın fəxr etdiyi futbolçular yetişəcək".

Uşaqlar içərisində məşq edən şəhid balalarını söhbətə çəkib onların yarasını qoparmıq istəmədik. O qədər fərəhlə oynayırdılar ki EKİM bilir belə elə şəhid ataları da onları futbolçu görmək istəyirmişEOnların üzünü güldürən sahibkar sağ olsun...

□ **Elsad PASASOY,**
"Yeni Müsavat"

Barbarlığın adı idman imiş

Sevinc TELMANQIZI
s.qurbanova@gmail.com

Dünən səhər gözümüzü bağırıqlarla açdıq. Saytlar, televiziya və sosial şəbəkələr bar-bar bağırırdı. Las-Veqasda keçirilən "UFC-229" turniri çərçivəsində baş tutan UFC-nin yüngül çəki dərəcəsinə rusiyalı qalibi Həbib Nurməhəmmədov və irlandiyalı MMA döyüşçüsü Konor Makqreor arasında döyüşün detalları müzakirə olundu saatlarla. Brifinqdə nətərə dalaşdılar? Kim daha tərbiyəsiz, kim daha səbirli davrandı? Həbib Konora qalib gələndə hiylə işlətdimi? Boğucu fənd bu qələbəni şübhə altına alırmı? Kim kimin atasını söydü? Əsəb cırmaqlayan, insanın bütün hüceyrələrini tarıma çəkən, gərgindən də gərgin bir döyüş. Bəli, adına idman deməyə dilimiz də gəlmir. Amma sən demə, idman imiş.

Adətən qadınlar bu mövzuda şikayətlənəndə yarış tərəfdarlarının ilkin arqumenti o olur ki, sən idmandan başın çıxırsan. Hətta aşığılamaq üçün sual da verirlər ki, "idmandan anlayışın varsa, de görüm, "penaltı" nədir? Beləcə, söhbət qapanır guya. Halbuki orda idmanın "i"si belə yoxdur. Vəhşilik, aqressiya, söyüş, ölümünə fiziki xətər yetirmə cəhdi... Bas idman həm də sağlamlıq idi? Rəqabət idi bas, nə oldu? Bundan zövq almaq üçün ağılı, ürəyini nədən hazırlanmalıdır?

Əsəblərimi zorlayıb, yarışa da, yarışdan öncəki brifinqdə də, yarışdan sonra tərəfdarların döyülməsinə də baxdım. Amma inanın ki, sənifə yazı yazmaq üçün. Məlumatlısız olmağım, detalları bilim deyər. Necə deyirlər, belə bir "şouya" ancaq pul qarşılığında baxmaq olar. Zövq adına heç nə yoxdu ortada. Ortada idmanın sağlamlıq həyat tərzi olmasının anti-reklamı vardı. Əzələlərini şişirib, beyinlərini boşaldan iki gərkəlinin vəhşiliyindən başqa heç nə görmək mümkün deyildi. Basketbol deyil ki, komandaların qələbəsinə hesablanasın, buzd üstündə konki deyil ki, bədənin elastik hərəkətinə heyran olasan, üzme yarış deyil... Heç biri deyil... Ortada bir-birinin qanına susamış, brifinqdə belə ağır-gözlərini dağıtmaq üçün səbirsizlənən iki yaratıq var.

Dünyada uşaq döyüşləri də var. Məsələn kobud çıxsa da, it döyüşdürənlər də var, xoruz, pişik, donuz, gərkən döyüşdürənlər də. Heyvan döyüşlərini ilk dəfə hansı ölkədə, necə başlaması barədə dəqiq məlumatlar yoxdur. Amma əksər mənbələr bunun bizim eramın əvvəllərindən başladığını təsdiqləyir. Heyvan döyüşlərinin başlanğıcında öküz döyüşləri dayanır. Vaxtilə öküz döyüşlərinə İspaniyada start verilib. Həmn vaxt bu, ancaq varlı ailələrin əyləncəsi olub. İndi isə öküz döyüşü - bunun edəbiyyatdakı rəsmi adı korridadır - İspaniyada rəsmi status qazanıb və ona ispanlarla yanaşı, bütün dünya azarkeşliyi edir. Düz edirmi? Təbii ki, yox. İçində qan, tələfat, yaralanma, insan həyatının 99 faizlik riski olan heç bir yarış təqdir görə bilməz, bilməməlidir. Ona baxanların psixologiyası hansı hala qalır, necə aqressivləşirlər, bu da bir başqa mövzunun müzakirəsidir.

Bəli, bizim eramın əvvəllərində başlanıb bu cür yarışlar. İnsan şüurunun hələ tam inkişaf etmədiyi, ibtidai icma dövründən yenəcə çıxan homosapienslərin əylənmək üçün heç nə tapmadığı, barbarlığın hökm sürdüyü, elmin, texnikanın sıfıra yaxın olduğu bir dövərdə. Bəs biz inkişaf etmişdik, noldu? Marsda həyat izləri tapmışdıq? Aya səyahətlər düzənəyir, kirpik tərpnəyi ilə hərəkətə düşəcək maşınlar icad edirdik? Yeməkləri həyatımızdan çıxarıb, kapsullarla qidalanma dövrünə keçirdik? O zaman niyə qan axıdılması ilə müşayiət olunan idman növünə azarkeşlik edirik?

Ən pisi də odu ki, belə yarışlardan zövq alan kəsim qadınları seriala baxmaqda itiham edir. Sabun operası imiş, uydurma hekayələr, yalançı talelərin nümayişi ilə insanları aldırıq, gizli reklam tələsinə salırmış. Hər halda orda aktyorlar ekrandan çıxıb, onu söyən tamaşaçıları ölmünə döymür, Həbib kimi. 2 milyon dollarlıq mükafat üçün gözü dönmür, potensial qatılma, manyaka çevrilir. Yalan da olsa məsumdur, uydurma da olsa.

Bu qarşılaşmanı irlandiyalı ilə müsəlmanın davası, sanki dinlərarası müharibə baş vermiş kimi qəbul edənlərin intellektinə, savad və dünyagörüşünə isə hündürdən, istehzalı bir "bərekallah" demək lazımdır. Çünki dinlərarası mübarizə, yarış iki beyinsiz özələ yarış ilə ölçülmür, ölçülməməlidir. Müsəlman aləmi dünyaya, elmə, incəsənətə, texnikaya nə verib, xristian aləminin nümayəndələri hansı yeniliklərə imza atıb? Keşflər, elmi nailiyyətlər, dünyanı xilas edən ixtiralar... Ortada bir yarış varsa, nəticələri həm də bu sahələrdəki irəliləyişlərlə ölçülür.

Bu boyda hay-həşirdən sonra nə baş verdi? Sanksiyaların anonsu verildi, diskvalifikasiya uzunmüddətli olarsa, Həbibin çempionluq titulu məhrum ediləcəyi, bir daha döyüşə bilməyəcəyi bildirildi. Qalib araşdırmalar bitənə kimi nəzərdə tutulmuş 2 milyonluq mükafatı da almayacaq. Əcəb oldu. Barbarlığı idman kimi dünyaya sırıyanda nəticələrinə də qatılacaqsız.

Bal yarmarkası başlayır: təmiz balı necə seçək?

Bədrəddin Həsərov: "Xarlanmış bal daha məsləhətlidir, çünki orqanizm onu rahat həzm edir"

Hər il olduğu kimi, bu il də paytaxt Bakıda bölgələrdən olan arıçılardan öz ballarını satması üçün bal yarmarkası təşkil olunub. Lakin yarmarka AMAY ticarət mərkəzində deyil, Tofiq Bəhramov adına Respublika Stadionunda keçiriləcək. Bal yarmarkasının açılış mərasimi oktyabrın 5-nə təyin olunsa da hava şəraiti ilə əlaqədar bu, baş tutmadı.

Azərbaycan Arıçılar Assosiasiyasının sədri Bədrəddin Həsərov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, açılış baş tutmasa da oktyabrın 7-dən etibarən artıq arıçılar öz ballarını yarmarkaya çıxarıblar. Bədrəddin Həsərov həmçinin alıcıların təmiz balı necə tanıya bilmələri ilə bağlı da bəzi tövsiyələrini verdi: "Əslində təmiz balı tanımaq üçün konkret olaraq heç bir metod yoxdur. Söylənənlər, yazılanların hamısı aldadıcı metodlardır. Xüsusi laboratoriyadan başqa heç bir insan balın təmizliyini söyləyə bilməz. Laboratoriyadan başqa əgər alıcı arıçıya inanırsa, güvənirsə bunu da ikinci metod saymaq olar. Ancaq üçüncü metod yoxdur. Bunu tam səmimiyyətimlə deyirəm və sözümün də arxasında-

yam. Balı yandırmaq, süzmək kimi səslənən fikirlər əslində aldadıcıdır. Balın tərkibi çox müxtəlifdir və bu tərkibi hansısa elementar üsulla ortaya çıxarmaq olmaz".

Bəzi mütəxəssislər bildirirlər ki, bal soyuducuda xarlanırsa, deməli təmiz baldır. Bədrəddin Həsərov isə bu fikrin də əsassız olduğunu söylədi: "Balın soyuducuda xarlanmasına gəlincə deyim ki, elə bal var ki, heç zaman xarlanmır. Lakin 99 faiz bal xarlanır. Digər tərəfdən isə balın saxlanması şəraiti də önəmlidir. Xarlanmış balı yenidən əvvəlki vəziyyətinə qaytarmaq olur. Ancaq

bu, məsləhətli üsul deyil. Su vannası edib, orada az-az qarışdırıb uzun müddətə balı əvvəlki halına qaytarmaq olur. Bu zaman bal tərkibini o qədər də çox dəyişmir. Ancaq istilik çox verilən zaman tərkibində dəyişiklik baş verir. Deyim ki, xarlanmış bal daha məsləhətli baldır. Çünki orqanizm xarlanmış balı daha rahat həzm edə bilir. Ariya vitaminlər verməklə balda vitaminləri artırmaq olur. Vitaminləri dəyişmək mümkündür. Ancaq arının özündən qatdığı fermentlər var ki, onu dəyişmək mümkün deyil. Bu balda müəyyən qədər görünməlidir. Görünürsə, deməli arı

onu emal edib".

B. Həsərov yarmarkaya çıxarılaçaq balıq miqdarı barəsində də danışdı: "Yarmarkada satış üçün 150 ton bal gətirilib və 371 arıçı iştirak edəcək. Onlardan sitrus, çiçək, cökə və az miqdarda şabalıd balıdır. Bal yarmarkasını Kənd Təsərrüfatı nazirliyi təşkil edib. Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin yoxlamasında sonra 30 ton bal standartlara cavab vermədiyindən satışdan çıxarıldı. Bu il qiymətlərdə artım var, bir kiloqram balın qiyməti 25-30 manat nəzərdə tutulub. Yarmarka oktyabrın 28-nə qədər davam edəcək".

Bəs saxta bal necə hazırlanır? Mütəxəssislər bildirirlər ki, balın tərkibinə daxil olan qlükoza, fruktoza, qalaktoza və s. kimi karbohidratlar sintetik üsullarla alınaraq şəkər tozundan hazırlanmış şərbətə qarışdırılır və saxta bal hazırlanır. Saxta bal adi şəkər tozundan bişirilmiş qatı şərbətdir, burada təbii bitki nektarından söhbət gedə bilməz. Zahirən təbii bala bənzərsə də, orqanizm üçün çox ziyanlıdır, daim istifadə edəndə şəkər xəstəli-

Zaqatalada toydan çıxan kişini maşın vurub öldürdü

Zaqatala rayonunda piyadanın ölümü ilə nəticələnən yol-nəqliyyat hadisəsi baş verib. "Report"-un Şəki-Zaqatala bürosunun məlumatına görə, hadisə dünən axşam saat 20:30 radələrində Zaqatala-Qax avtomobil yolunun Zaqatala rayonunun Muxax kənd inzibati ərazisindən keçən hissəsində qeydə alınıb.

Hələ ki, markası müəyyən edilməyən minik maşını yolla gedən 1953-cü il təvəllüdü İbiyev Abdurəhman İsmayıl oğlunu vurub. A. İbiyev hadisə baş verən ərazinin yaxınlığında toy məclisindən çıxıb və evə gedirmiş. Mərhumun içkililə olduğu bildirilir. Qəzadan sonra minik maşını hadisə yerindən uzaqlaşdırıb.

Hazırda rayonun hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları faktla bağlı araşdırma aparır.

Son məlumata görə, qaçan sürücü yaxalanıb.

Yinə səbəb olur.

Eyni zamanda yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi internet mənbələrində təmiz balı saxtadan ayırmaq üçün metodlar göstərilir. Bildirilir ki, balı tanımaq üçün bir neçə üsuldən istifadə etmək olar. Məsələn, balı qaşıqla götürəndə nazik tellərin dartılaraq tez qırılması və qırılan kimi sürətlə dartılması onun keyfiyyətsizliyinin əlamətidir. Keyfiyyətli balın qoxusu burunu qıcıqlandırdığı halda, saxta bala qarışmış sintetik esens ətirində bunun

tam əksi müşahidə olunur. Bir qaşığı bal bir stəkana qoyularaq üzərinə qaynar su töküləndə keyfiyyətli bal tez dağılır, suya tez qarışır, saxta bal isə əksinə suya tez qarışır.

Saxta bal dartılarda hö-rümçək toru kimi havada uçur. Qaşıqla yuxarı qaldırıldıqdan axırdan saxta bal qırıq-qırıq, təbii bal isə davamsız olaraq qırılmadan axır. Bundan başqa, təbii balla şərbət hazırlananda bulanıqlıq verir, saxta bal isə şəffaf olur.

□ Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"

Gürcüstandakı soydaşlarımızın təhsil problemi

Zəlimxan Məmmədli: "Borçalı insanı öz milli məktəbini qorumaq istəyir"

Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlıların təhsil məsələsində müəyyən problemlərin olması tez-tez gündəmə gətirilir. Ötən həftə Gürcüstanda yaşayan soydaşlarımızın təhsil problemlərinə həsr olunmuş tədbirdə təhsil eksperti Kamran Əsədov da məsələyə toxunaraq bildirmişdi ki, azərbaycanlıların birinci problemi məktəblərin sayı ilə bağlıdır:

"Aparılan araşdırmalar nəticəsində müəyyən edilib ki, 1989-cu ildə Gürcüstanda fəaliyyət göstərən Azərbaycan məktəblərinin sayı 183 idisə, 2018-ci ildə bu say 117-yə düşüb. Digər problem isə şagirdlərin sayı ilə bağlıdır. Sonra 30 ildə təhsil alan şagirdlərin sayında yarıbayırı azalma var. Azərbaycanlıların gürcü dilində tədrisi ilə bağlı dövlət tərəfindən bütün imkanlar yaradılır. Bütün bu problemlərin ən əsası isə şagirdlərin ana dilində təhsil imkanlarının gələcəyindəki maneələrdir".

Məsələ ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışan Borçalı İctimai Cəmiyyətinin sədri Zəlimxan Məmmədli bildirib ki, Gürcüstanda təhsil sahəsində ciddi islahatlar gedir:

"Azərbaycanın və Gürcüstanın üzərinə düşən konkret öhdəliklər mövcuddur. Dağ kəndləri var ki, oranı insanlar

müxtəlif səbəblərdən tərk ediblər və məktəbə gedəsi şagird yoxdur. Eləcə də kəndlər var ki, orada məktəbə gedən cəmi iki şagird var. Belə olan halda məktəbləri birləşdirirlər. Bu da ictimai-siyasi vəziyyətin və təbii miqrasiyanın nəticəsində yaranan boşluqlardır ki, məktəblər ona görə birləşdirilir. O cümlədən islahatlar da o qəbildə aparılır ki, burada rentabellik əsas götürülür. Bu səbəbdən də birləşdirilən məktəblər mövcuddur. Ancaq milli məktəblər statusunu saxlayır. Gürcüstan rəhbərliyinin dilindən də zaman-zaman eşitmişik ki, bunlar toxunulmazdır. Gürcüstan konstitusiyasında da milli azlıqların öz dillərində təhsil almaq hüquqları tanınır. Bizim soydaşlarımız da eyni qayda üzrə ana dilində təhsil alırlar. Problemlər isə başqadır. Birincisi, tarix və coğrafiya dərslərində problemlər olur.

Bunu da hər zaman qabardırıq. O hissələrdə bizim insanlarımızın yanlış məlumat getməli deyil. İkincisi isə kadrların gəncəşdirilməsi məsələsidir. Hesab edirəm ki, bu məsələdə ən ağır yük Azərbaycanın üzərinə düşür. Milli məktəblərdə Azərbaycan dili, ədəbiyyatını tədris edəcək milli kadr ölkəmizdə yetişə bilər. Yaxud da Gürcüstanın dövlət universitetlərinin bir neçəsində Azərbaycan dili və ədəbiyyatı bölməsi açılmalı və orada pedaqoqlar yetişdirilməlidir. Gürcüstanda o imkan yoxdur.

Həm də bizim Azərbaycanın təhsil müəssisələrinin orada heç bir filialı mövcud deyil".

Z. Məmmədli söyləyib ki, kadrları hazırlamaq üçün iki layihə hazırlayıblar: "Bu layihələr təhsil nazirinə də təqdim olunub. Azərbaycan, Gürcüstan vətəndaşı olub, bizim universitetlərə qəbul olan şəxslərə pulsuz təhsil verməlidir. Bu müddətdə gürcü dilinin öyrədilməsi üçün əlavə kurslar da açılmalıdır. Dövlət bunu himayə etməlidir. Eyni zamanda razılaşdırılmalıdır ki, həmin şəxs geri döndüyü zaman kənddə

pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olsun. Bu şəxslərin sosial müdafiə proqramını da dövlət hazırlamalıdır. Azərbaycanın üzərinə düşən öhdəliklərin ən əsası budur. Azərbaycan tərəfi mütləq olaraq Gürcüstandakı soydaşlarımız üçün dərsləklər göndərir. Ancaq yenə də çatışmazlıqlar olur ki, bunu Azərbaycan təhsil sistemində bir koordinator müəyyən etməlidir. Bu funksiyaları hər hansı bir ictimai birlik də icra edə bilər. Gürcüstanın üzərinə düşən vəzifə isə vətəndaşlarına öz dillərində təhsil verməni təmin etməlidir. Üç nəfər şagird bir yerdədirsə, onlara hökmən müəllim ayrılmalıdır. "Uşaq azdır" deyib bu uşaqları təhsildən kənar saxlamaq olmaz. Avropa dövlətlərinin təcrübəsində belə nümunələr var. Gərçəklik budur ki, Azərbaycanın imkanları var. Sadəcə olaraq, bu imkanlar səfərbər olunmalıdır. Təhsil olarsa orada gözəl gəncliyimiz yetişəcək. Bu, bizim üçün də, Gürcüstan üçün də önəmlidir. Söylədiklərimiz baş vermədiyi təqdirdə isə biz,

çox şey itiririk. Türkiyədə olduğum zaman oradakı bəzi universitetlərdə bu barədə danışmışam və hətta razılaşmamız olub. Türkiyədən istəyimiz budur ki, sağlam və bilikli gənclik yetişdirək. Statistikanın enişinin hər hansı bir formada qa-bağa gedərək siyasiləşdirilməsinin əleyhinəyəm. Təbii ki, ayrı-ayrı yerlərdə milli məktəblərin üzərinə basqılar olub. Bildirirdilər ki, bütün məktəblər gürcüləşdirilməlidir. Ancaq cəmiyyət bunu qəbul etmədi. Borçalı insanı öz milli məktəbini qorumaq istəyir. Milli məktəblərin qorunması inteqrasiyanı əngəlləmir. İnteqrasiyanı əngəlləyən siyasi, xətalı düşüncələrdir. Saakaşvili dönəmində bizim milli məktəblərdə oxuyan uşaqlar üçün artıq yaşıl işığı açdılar. 1 il hazırlıq kursu, sonra isə imtahan verib universitetə qəbul olurlar. Artıq 3 minə yaxın soydaşımız Gürcüstan universitetlərində ali təhsil alır. Onların bir qrupu artıq universitet bitirib müxtəlif sahələrdə çalışırlar. Çox təəs-süf ki, şovinist düşüncələr də var. Bunlar Gürcüstanı, təhsil sistemini təhdid edən məsələlərdir. Gürcüstanın siyasi sisteminin dinamikası bu cür mənfi tendensiyanın aradan qalxmasına ümid yaradır".

□ Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"

Bundan 30 il sonra hər iki insandan biri uzaqdan görmə eynəyinə ehtiyac duyacaq. Bunun ən mühüm səbəbi isə mobil cihazların xüsusən də uşaqlar tərəfindən çox istifadəsidir. Halbuki görmə probleminin qarşısını bir neçə bəsit üsulla almaq mümkündür. "Yeni Müsavat" ağıllı telefonların həyatımızda yaratdığı problemlər və onlardan çıxış yolları barədə arayış hazırlayıb.

2050-ci ildə dünya miqyasında 5 milyard insanın miyopdan (görmə pozuqluğu) əziyyət çəkəcəyi təxmin edilir. Bu da o illərdəki toplam dünya miqyasının təxminən yarısı mənasına gəlir. Mərkəzi Avstraliyada olan Brien Holden Vizyon İnstitutu uzağı görmə pozuqluğunun sənayeləşmiş ölkələrdə son on ildə daha sürətlə artdığını müəyyən edib.

Xüsusən də Asiyadakı inkişaf etmiş texnologiya ölkələrindəki uşaq və gənclərdə miyop faizi dünya orta hesablamasından xeyli artıqdır. Məsələn, İkinci Dünya müharibəsindən sonra Hong Kong, Tayland və Cənubi Koreyada 20 yaşındakı gənclərin 20-30 faizində uzağı görmə pozuqluğu problemi aktualdır. Bu göstərici günümüzdə 95%-ə çatır. Avropada isə böyüklərin təxminən yarısı miyopdur.

Dəyişən həyat şərtləri miyopu tətikləyir

Dəyişən həyat şərtləri də bundan önəmli bir rol oynayır. Müasir dövrdə bir çox işimizi artıq masa başında həll edirik. Alman Göz Sağlamlığı Cəmiyyəti (DOG) rəhbəri dr. Nikol Elster, "Kompüter, ağıllı telefon və tabletlərin erkən yaşlardan etibarən çox istifadə olunması, açıq havada daha az vaxt keçirməyə də səbəb olur" deyir.

Dolayısı ilə bir insanın növbəti yaşlarda yaxını görmə eynəyinə ehtiyac duyub-duymayacağı, uşaqlıq və gənclik illərində texnoloji cihazları nə qədər çox istifadə etməsi ilə birbaşa bağlıdır. Gözündə miyop yaranan biri bundan təbii yollarla qurtula bilmir. Uzağı görmə pozuqluğu əsasən ibtidai siniflərdə yaranmağa başlayır və sonrakı illərdə artaraq davam edir. Narahatlıq hər nə qədər erkən yaşlarda başlayarsa, illər içində təsiri də bir o qədər çox olur. Xüsusən 6-10 yaş arası dövrdə miyop yaranması, infeksiya riski, katarakta, göz təzyiqi, hətta korluq riskini də artırır.

Çıxış yolu: məsafəni qorumaq və gün işığı. Miyop yaranmasının qarşısını almağın ən təsirli yollarından biri kitab oxuyanda və elektrik cihazların ekranlarına baxanda ən azı 30 santimetrlik məsafəni mühafizə etməkdir. Bir digər çıxış yolu da açıq havada daha çox

Ağıllı telefonların bir xeyri, min ziyanı var...

Əlimizdəki təhlükə - hansı xəstəliklərin astanasında?

vaxt keçirməkdir. Çünki gün işığı, göz bəbəyinin böyüməsinin qarşısını alır. Tayvandalı alimlər müəyyən ediblər ki, uşaqlar gündə orta hesabla 80 dəqiqə bayırda vaxt keçirsələr, miyop riski yarıya qədər azalacaq.

Skandinaviya ölkələrində həyata keçirilən birbaşa araşdırma, qaranlıq qış günlərində uzağı görmə pozuqlularından əziyyət çəkənlərin sayının artdığını, uzun yay günlərində isə eyni qaldığını üzə çıxarıb.

Mavi işıq yuxu pozuqluğuna səbəb olur

Ekranı uzun müddət fokuslanma xüsusən də uşaqlarda göz yorğunluğu, təhriş və quruluğa səbəb ola bilər. Bundan başqa, məkanı dərk etməkdə pozuqluq, bulanıq görmə və göz çəşliyinə də yol açır. Qaranlıq və yarıqaranlıq ortamlarda ekrana uzun müddət baxmaq yuxu pozuqluğunu da tətikləyir. Dr. Nicole Eter "Ekranlardakı yüksək mavi işıq faizinin bioritmimizi düzenləyən melatonin hormonunun ifrazını əngəllədiyini" qeyd edir.

Bonn Universiteti Göz Klinikasının mütəxəssislərindən Bettina Vabels isə "Tibbi baxımdan dəyərləndirdiyimizdə üç yaşın altındakı uşaqlar üçün kompüter, ağıllı telefon

və tabletlər əsla uyğun deyil" şəklində xəbərdarlıq edir və əlavə edir: "4-6 yaş arasındakı uşaqlar üçün bu cihazların gündəlik istifadə müddəti yarım saatı, ibtidai sinif yaşlarındakı uşaqlarda isə bir saatı keçməməlidir. 10 yaşındakı uşaqlarda isə iki saatlıq müddətin aşılması lazımdır".

Böyüklərə tövsiyələr

Amma bu problemlə bağlı təhdid altında olanlar, sadəcə, uşaq və gənclər deyil. Böyüklərin gözələrinin istirahətə və gün işığına ehtiyacı var. Hər nə qədər ərgenlik dövrünün sona çatması ilə birlikdə gözün inkişafı tamamlanmış olsa da, işlə bağlı kompüter və mobil cihaz ekranlarına həddən artıq fokuslanıb, gün işığına az çıxılması göz bəbəyinin böyüməsinə səbəb ola bilər.

Mütəxəssislər bu səbəblə xüsusən də ofis və evlərdə böyük kompüter ekranlarının istifadəsinin, göz sağlamlığı baxımından daha yaxşı olacağını qeyd edir. Gözlə aradakı məsafənin isə 1 metrədən aşağı olmaması lazımdır. Fokuslanma müddəti 15 dəqiqə ilə məhdudlaşması da çox önəmlidir. Bu müddətin sonunda gözün bir müddət istirahət etdirilməsi məsləhət görülür.

Bəlkə də riayət edilməsi ən çətin olan tövsiyə həm uşaq və gənclər, həm də bö-

yüklər üçün keçərlidir: yuxu pozuqluqlarının qarşısını almaq üçün yatmadan bir, hətta mümkünse iki saat öncə televizor, kompüter, telefon və tablet ekranlarından uzaq dayanmaqdır.

Ziyanlar bitmək bilmir

"Yeni Müsavat" ağıllı telefonların digər ziyanlarını da sadalayır.

1. Gözə böyük təzyiq düşür. Gözü davamlı olaraq telefona dikmək onu yorar və həssas edir. Uzun müddət bu halda qalmaq gözün qurumasına səbəb olar. Əgər telefona bu qədər baxmağa məcbursunuzsa, o zaman özünüza arada istirahət verin və başqa bir şeyə baxın. Mobil telefonu gözünüzə çox yaxınlaşdırmayın.

2. Yuxu keyfiyyətini azaldır. Ağıllı telefonların vurduğu ziyanlardan biri də yuxusuzluq problemdir. Biz çoxlarımız istirahət edən zaman belə, onlardan ayrılma bilmədiyimizə görə yata bilmirik. Bu da yuxunu aradan aparır və telefondan ayrılan işıq melatonin hormonunda problemlər yaranır. Ona görə də insan çox çətinliklə yuxuya gedər və oyanan zaman da bədəni enerjisiz olar.

3. Qəza etmək təhlükəsi. Yəqin ki, siz də bunun şahidi olmusunuz ki, sürücülər maşın sürən zaman mobil tele-

fonla danışır. Çox təəssüf ki, bu insanlar nəinki özələrinin, hətta başqalarının həyatını belə təhlükəyə atırlar. Mütəxəssislərin nəzərinə görə, o zaman ki, sürücü telefonla danışar, diqqəti səsdə olduğu üçün yola olan diqqəti 37% azalar.

4. Boyun əyriliyinə səbəb olar. O zaman ki, insan boynunu uzun zaman aşağı dikər və telefonla məşğul olar, boyun fəqərələrinə böyük təzyiq düşər. Mütəxəssislərin nəzərinə görə boyun fəqərələri böyük çəkini gəzdirməli olur və boyunda əyriliklər meydana gəlir. Hətta bəzən cərrahi əməliyyata qədər gedib çıxa bilər.

5. Köklük. Aparılan tədqiqat nəticəsində bu qənaətə

yəti telefondan istifadə zamanı başını 60 dərəcə altında saxlayır. Sözsüz ki, bütün bunlar kifayət qədər ağır fəsadlara gətirib çıxarır.

Odur ki, bu andan etibarən telefondan hər hansı mətn oxuyarkən son dərəcə diqqətli olun, başınızı çox aşağı əyməyin, qaməti isə düz saxlayın. Bütün yükün onurğa sütununa düşməməsi üçün telefonu maksimum yuxarıda tutmağa çalışın.

Barmaq xəstəliyinə tutula bilərsiniz

Son illərdə tətik barmaq xəstəliyinə daha sıx rastlandığını deyən mütəxəssislər ağıllı telefonların səbəb ola biləcəyi ciddi təhlükə ilə bağlı xüsusən gənclərə xəbərdarlıq edirlər.

gəlinmişdir ki, o insanlar ki, mobil telefonla uzun müddət məşğul olurlar, daha az hərəkət edirlər. Əgər bədən hərəkəti azalarsa, insan əlavə çəki yığar.

6. "Text claw" sindromu. O zaman ki, uzun mətnləri çap etməli olursunuz, barmaqlarınıza və biləyinizə güc düşür. Bu da qolunuzda və biləyinizdə ağrıların meydana gəlməsinə səbəb olur.

Qozbelə çevrilmə ehtimalınız

Bundan başqa, telefondan, internetdə daha çox vaxt keçirən insanların qozbelə çevrilmə ehtimalı daha çoxdur. Odur ki, qədd-qamətiniz barədə düşünməyə dəyər. Əgər siz səhv oturur və ya düzgün dayanmırsınızsa, bu halda bilmədən onurğa sütununu 27 kiloqramadək yükləmiş olursunuz.

Bu gün insanlar orta hesabla gündə təxminən 4 saat mobil telefondan istifadə edir. Bəzi hallarda bu rəqəm hətta 10-a kimi qalxa bilər. Telefonda istifadə zamanı səhv dayanmaq və oturmaq onurğa sütununda kifayət qədər ciddi zərərələrə gətirib çıxara bilər. Adamin başının çəkisi orta hesabla 10-12 kq-dır, bu isə o deməkdir ki, onurğa sütunu yüklənib və o, daim fəaliyyət göstərir - əlbəttə ki, siz başınızı aşağı əyməmişsinizsə. Məsələ ondadır ki, başınızı aşağı salayaraq onurğa sütununun yükünü artırırsınız.

Son tədqiqatların nəticələrinə görə ki, əgər siz cəmi 15 dərəcə başınızı əysəniz, onurğa sütununun yükünü 12 kiloqramadək artırarsınız, əgər 30 mailik dərəcə təşkil edərsə, yük 20 kq-a qədər, 45 dərəcədə 22 kq-dək, 60 dərəcə mailikdə olduqda isə yük 27 kq-dək artacaq. Ən acınacaqlısı odur ki, insanların əksəri-

Barmaqlarımızın hərəkətlərini təmin edən tendonlar qolumuzdakı əzələlərimizin uc qisimləridir və əzələlərin sümüklərə yapışmasını təmin edir. Tendonlar ip şəklində toxumalardır. Tendon adı verilən bu iplər sağa-sola hərəkət etməsin deyər, halqa şəklindəki toxumalarla əhatəlidirlər. Bu toxumaların fərqli səbəblərdən qalınlaşması tendonu sıxır və düyün yaranmasına səbəb olur. Çox hərəkət zamanı bu düyün halqa içindən keçir və barmaq açılır. Tətik barmaq adlanan bu hal barmaqların çox istifadəsi zamanı ortaya çıxır.

Tətik barmaq halının yaranmasının ən əsas səbəbi barmağı və barmağa bağlı tendonun çox istifadə edilməsidir. İndidə yolda, işdə, evdə, hətta dostlarla görüşdə əlindən telefon düşürməyən insanlar çoxdur.

Telefonla oyun oynayan kən, ya yazı yazarkən daha çox istifadə edilən baş barmaq çox yorulur. Əldə və ovuc içində uzun müddət tutduğumuz telefonlar tətik barmaqdan dolayı insanın yaşadığı problemləri daha da gərginləşdirir.

Hər birimiz gündəlik olaraq telefon və kompüterdən istifadə edirik, ancaq daha sıx istifadə edən gənclərdir.

Tətik barmaq probleminin yaranmasının ilk əlaməti barmaqda ağrı və zoqquldamadır. Laqeyd yanaşılsa, əl və barmaqda hərəkət itkisinə yol açar. Tətik barmaq halını əngəlləmək üçün barmaqları çox yükləməmək, gündə mümkün olduğu qədər 3 saatdan çox telefon istifadə etməmək lazımdır. Əl və barmaqlar dincəlməli, əldə ağrı varsa, buz kompresi edilməlidir. Barmaqlar çox və sürətli istifadə edilməməlidir.

□ **Sevinc TELMANQIZI,**
"Yeni Müsavat"

MÜSAVAT

Son səhifə

N 211 (7100) 8 oktyabr 2018

Qadınlar daha çox yatmalıdır, nəinki kişilər

Qadınlar kişilərdən daha çox yatmalıdır. Bu nəticəyə amerikalı alimlər gəliblər. Onların fikrinə, qadınların beyni bir neçə işi eyni anda etməyə, heç nəyi unutmamağa daha çox imkan verir. Buna görə də ona bərpa olub, yenilənməyə daha uzun vaxt lazımdır. Şimali Karolina Universitetinin alimləri sübut ediblər ki, yaxşı yata bilməyən qadınlar daha çox depressiyadan və əsəb tutmalarından əziyyət çəkirlər. Kişilər üçün isə yaxşı yatmağın elə də ciddi təsiri yoxdur.

Yuxu üzrə mütəxəssis Maykl Breusun sözlərinə görə, bir çox qadın yuxusuzluqdan xəstələnir, səhər oyananda isə hər yerində ağrı hissi olur. "Yuxunun əsas vəzifəsi beynə istirahətə və yenilənməyə imkan verməkdir. Dərin yuxu zamanı beynin yaddaş, düşüncə, dilə məsul olan bir hissəsi bərpa prosesinə başlayır. Beynimizi gün ərzində nə qədər çox işlətsək, yenilənməsi bir o qədər lazımdır".

Yeri gəlmişkən, yuxunun təkçə müddəti deyil, keyfiyyəti də əsasdır. Mütəxəssislər bildirir ki, yuxunun insan orqanizmi üçün faydalı olması sakit və rahat yerdə yatmaqdan da çox asılıdır.

Sərxoş quşlar Amerikanı bir-birinə qatdı

Amerikanın Minnesota ştatındakı Qilbert şəhərində erkən soyuqlar quşların sağlamlığını təhlükə altında qoyub. Bu barədə "Washington Post" nəşri xəbər verib. Bir neçə nəfər yerli polis idarəsinə quşların qəribə davranışı barədə müraciət edib. Müraciətdə bildirilib ki, onlar oriyentasiyalarını itirir, özlərini evlərin pəncərələrinə vurur və küçədə avtomobillərlə toqquşurlar. Yerli sakinlərdən biri facebookda danışmış ki, bir həftə ərzində yeddi quş vurub. Daha bir qadın isə iddia edib ki, evin damında üç ölü quş tapıb.

Qilbertin polis şefi Tay Tekar bildirib ki, narahət olmağa heç nə yoxdur. Onun sözlərinə görə, bu il gilmeyvələr erkən şaxtalara görə tez donub. Quşlar isə

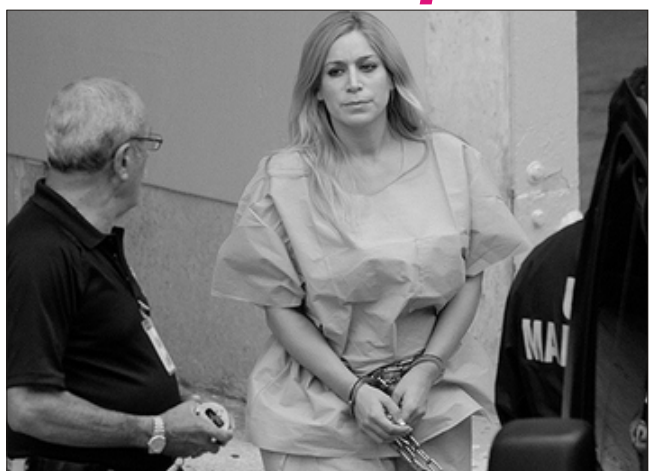

cənuba uçmağı çətinləşdirirdi. Bu qəribə hadisələri üçün həmin gilmeyvələrdən yeyib sərxoş olub: "Ona görə də hüquq-mühafizə orqanlarına zəng edib, şikayətlənməyə gerek yoxdur. Bu quşlar tezliklə ayılacaq".

2014-cü ildə xəbər verildi ki, Novosibirsk sakinlə-

ri bir neçə gün şəhərdə sərxoş quşları müşahidə etmişdilər. Minnesotədə olduğu kimi, Novosibirskdə də bu mənzərənin yaranmasına səbəb quşların donmuş və xarab olmuş gilmeyvələri yeməsi olub ki, bu da sərxoşluğa səbəb olub.

Gözəllik kraliçası boşanmaqdan ərinin öldürülməyi üstün tutdu

Puerto Rikoda keçirilən gözəllik müsabiqəsinin qalibi Aurea Vaskez Riksos ərinin qətlində təşkilatçı və iştirakçı olaraq ittiham olunub. O, 2005-ci ildə 32 yaşlı kanadalı milyoner Adam Anxanqla evlənib. Cəmi altı ay sonra bu nikahda problemlər özünü göstərib. Onlar daim dalaşmışlar. Kişi şikayətlənmiş ki, arvadı iudaizmi qəbul etməkdən imtina edir. Qadın isə onu xəyanətdə ittiham edirmiş.

Cütlük daha sonra ailə qəbul etməsini gözləməyi psixoterapevte getməyə təklif edib. Ancaq bundan başlayıb. Beşinci seansda sonra onlar yenidən evlənib, yeni nikah müqaviləsi Vaskes Riksosun iudaizmi bağlaya bildilər. "Cəhd

edə bilərəm. Məndən belə asanlıqla qurtulmaq mümkün deyil" - bunu da qadın deyib.

Elə həmin axşam o, öz ərinin San Xuanın mərkəzində şam yeməyinə dəvət etdi. Onlar restorandan çıxanda Anxanqla üstünə hücum edilib və həminin gözünün qabağında döyülüb. Sonda isə bıçaqla yaralanıb. Aldığı zədədən kanadalı yerindəcə dünyasını dəyişib. Polis qatili yaxalayıb. Polisə ifadəsində o, qətlin sifarişçisinin milyonerin arvadı olduğunu boynuna alıb. Nikah müqaviləsinə əsasən, cütlük boşandıqda qadın 8 milyon Kanada dolları qalırdı. Amma Anxanqla maddi vəsaiti bundan üç dəfə çox idi. Buna görə də qadın qərar verib ki, boşanmaqdan ərinin qurtulub, mirasa sahib olması daha məqsəduşundur.

QOÇ - Astroloji göstəricilər daha çox şəxsi büdcənizin artacağından xəbər verir. Hətta bunun naminə digər məsələləri ikinci plana da sala bilərsiniz. Qısaq, bu gün cibiniz boş qalmamalıdır. Uzaq yola çıxmayın.

BUĞA - Saat 11-ə qədərki vaxtı nəzərə almasaq, bu təqvimin bəhrəsini hər addımda görəcəksiniz. Vəzifəli şəxslərlə ünsiyyəti dərinləşdirin. Əmin olun ki, müzakirələrdən asılı olaraq həyatınız dəyişəcək.

ƏKİZLƏR - Günboyu qazanc əldə etmək üçün yaxşı imkanlarınız olacaq. Vaxtın darlığını nəzərə alıb yarımçıq işlərinizi tezliklə yekunlaşdırmağa çalışın. Əks təqdirdə qarşıdakı həftəni problemli keçirəcəksiniz.

XƏRÇƏNG - Daxilinizdə mövcud olan ümumi gərginliyi dəf etmək üçün mübarək insanlarla ünsiyyət qurun, ziyarətlərə baş çəkin. Ulduzlar saat 15-dən sonra ovqatınızda müsbət dönüş seziləcəyini bildirir.

ŞİR - Ümumi ab-hava əsəblərinizə mənfi təsir göstərsə də, bu, qarşınıza qoyduğunuz məqsədlərə yetişməkdə sizə mane olmayacaq. Hərdəməxəyallıq, acıdillilik etməyin. Xeyir işlərə dəvətdən yayınmayın.

QIZ - İxtiyarınızda olan bu gün sizin üçün çox sakit keçəcək. Amma kiməsə borc vermək uğurlu deyil. Hüquqi sənədlərinizi qaydasına salın. Valideynlərinizə, yaşlı qohumlarınıza diqqəti artırın.

TƏRƏZİ - Kosmik ahəngə uyğunlaşmağı bacarsanız, qaygılarınız da azalacaq. Qlobal problemlərinizin həll olunması üçün canfəşanlıqla çalışmalısınız. İş yerini dəyişmək barədə tələskənlik etməyin.

ƏQRƏB - Ümumi məziyyətlərinə görə, düşərli gün hesab etmək olar. Amma nəzərdə tutduğunuz ideyaları həyata keçirmək üçün mütləq risk etməlisiniz. Onsuz da əksər işləriniz risklər hesabına reallaşır.

OXATAN - Qarşınızda uğurlu bir gün durur, paralel olaraq bir neçə işdə fəaliyyət göstərə bilərsiniz. Hadisələrin müsbət inkişafı daha şanslı olmağınıza şərait yaradacaq. Rəhbərliklə məhrəbən davranın.

OĞLAQ - Perspektivlərinizin reallaşması üçün bir qədər mürəkkəb gündür. Hətta vəzifə pilləsində müəyyən uğursuzluq ehtimalınız da var. Tərəddüd etdiyiniz məsələlərdə təcrübəli insanlarla məsləhətləşmələr aparın.

SUTÖKƏN - Ulduzlar saat 16-ya qədər ayıq-sayıqlığınızı artırmağınızı məsləhət görür. Ələlxüsus da fəaliyyət zəminində baş verən bütün proseslərdə neytrallıq nümayiş etdirməlisiniz. Səfərə çıxmaq olmaz.

BALİQLAR - Gün ərzində aldığınız heç bir dəvətə "yox" deməyin. Çünki astroloji göstəricilər tarixi bir gün yaşayacağınızı bildirir. Firsəti fəvri verməmək lazımdır. Amma özünü bədxah adamlardan qoruyun.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Gündə 5 əcnəbi söz öyrənsəniz...

İsveç alimləri uzunmüddətli araşdırmalar nəticəsində belə qərara gəliblər ki, beynin qocalmasını ləngitmək üçün ən yaxşı vasitə xarici dilləri öyrənməkdir. Alimlər sübut edib ki, hər gün 5 yeni xarici söz öyrənən insanın beyni daha yaxşı işləyir, daha cavan qalır, təfəkkürü və yaddaşı xeyli yaxşılaşır.

Bir çox insanın müəyyən yaşdan sonra bunun qeyri-mümkün olduğunu desələr də, alimlər bunun əksini ortaya çıxarıblar. Belə ki, hətta müəyyən yaşdan sonra da xarici dil öyrənmək mümkündür. Çətin olsa da, bunu həyata keçirmək olar.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Zahid SƏFƏROĞLU
Lisensiya N: B 114
SAYI: 5.100

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.